Vadim Zagladin

Sosialistisen yhteiskunnan historiallinen tehtävä

Progress Moskova

Vadim
Zagladin

Sosialistisen yhteiskunnan historiallinen tehtävä

MOSKOVA
KUSTANNUSLIIKE PROGRESS
1983

Вадим Загладин

ИСТОРИЧЕСКАЯ МИССИЯ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА

На финском языке

Suomentaneet ROBERT KOLOMAINEN (luvut 1—7)
ja KERTTU KYHÄLÄ-JUNTUNEN (luvut 8—12)

Taiteilija V. Solovjov

Professori Vadim Zagladinin kirja valaisee Neuvostoliiton ja sosialistisen valtioyhteisön roolia nykyajan maailmassa. Se antaa kuvan siitä, miten sosialististen maiden työväenluokka, näiden maiden kansat rakentavat periaatteellisesti uutta — sosialistista ja kommunistista — yhteiskuntaa, sekä osoittaa tämän rakennustyön kansainvälisen merkityksen. Kirjasta on löydettävissä vastaus moniin argumentteihin, joita sosialismin aatteelliset vastustajat esittävät sosialismin ongelmista käytävissä keskusteluissa.

Teos on tarkoitettu kaikille, joita kiinnostavat tieteellisen kommunismin ja nykyajan maailmanlaajuisen ideologisen taistelun ongelmat.

1966869

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА
ИНОСТРАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

ВЫБЫЛ

PAINETTU NEUVOSTOLIITOSSA

© Москва, Политиздат, 1981
© Suomennos Kustannusliike Progress 1983

3 11103—245
014(01)—83 без объявл.

0802000000

ULKOMAISELLE LUKIJALLE

Tämän teoksen kirjoitin neuvostoliittolaista lukijaa varten. Se näki päivänvalon vuoden 1981 lopussa. Tässä asussa kirjani ei siis kaikilta osin vastaa uuden lukijakunnan odotuksia ja ajatustottumuksia. Lisäksi se on joissakin suhteissa vanhentunut: meidän aikanammehan elämä kulkee eteenpäin valtavin askelin. Mutta sellainen on kaikkien käännöskirjojen kohtalo — ne ovat aina hieman jäljessä ajasta.

Tekijä toivoo kuitenkin, että hänen kirjansa voi kiinnostaa niitäkin, jotka lukevat sen suomennoksena.

Jotkin seikat saattavat tietysti jäädä heille hieman epäselviksi, jotkin taas eivät kenties saavuta heissä vastakaikua. Tekijä näet tuo poliittisen kantansa, so. neuvostokommunistin kannan, selvästi esille kaikissa kirjan jaksoissa. Ilmeisesti eivät läheskään kaikki lukijat ole tällä kannalla.

Jokaisessa maassa (myös minun maassani, Neuvostoliitossa) on kuitenkin omat perinteensä, mm. sellaisella alueella kuin politiikan kielenkäyttö, politiikan sanasto, oma tapansa katsella asioita. Se on saanut ilmauksensa kirjassa.

Tämä on yksi mahdollinen näkökulma esillä olevaan teokseen. On olemassa toinenkin näkökulma. Minun mielestäni omalle, kotimaiselle lukijalle tarkoitettu kirja on mielenkiintoisempaa luettavaa kuin kirja, joka on varta vasten kirjoitettu ulkomaalaisille. Silloinhan lukija saa selvän kuvan siitä, miten maassa lähestytään ongelmia, miten

sanomalehti- tai tiedemies puhuttelee lukijakuntaansa ja mitä todisteita hän esittää. Tämä auttaa ymmärtämään vielä paremmin kansan mentaliteettia ja mielialoja sekä pääsemään selville maan sisäpoliittisesta tilanteesta.

Käsillä olevan kirjan pitäisi kiinnostaa ulkomaalaista sitäkin enemmän, kun se ilmestyi pian Neuvostoliiton kommunistisen puolueen 26. edustajakokouksen jälkeen, joka on tuonut etualalle monia uusia sosialismin kehitysongelmia ja hahmotellut kauas tulevaisuuteen tähtääviä suunnitelmia. Myös näitä ongelmia ja suunnitelmia kirja esittelee. Tekijä pyrkii kytkemään nykyisyyden menneisyyden ja tulevaisuuden yhteyteen ja tarkastelemaan sosialismin nykypäivää Neuvostoliitossa maan monivaiheisen kehitystaipaleen valossa ottaen huomioon myös huomispäivän tehtävät. Sillä neuvostoliittolaisessa todellisuudessa, suunnitelman pohjalta luodussa ja kehitettävässä todellisuudessa, tulevaisuus vaikuttaa nykyisyyteen yhtä paljon kuin menneisyyskin. Kommunistisella ihanteella (sellaisena kuin me käsitämme sen) on jo nyt tuntuva vaikutus toimintamme luonteeseen ja sisältöön.

Kirjan käännöstyö saatiin päätökseen kohta Neuvostoliiton historian kahden merkkitapauksen, Lokakuun vallankumouksen 65-vuotisjuhlan ja SNTL:n muodostamisen 60-vuotisjuhlan, jälkeen. Tekijän tarkoituksena ei ymmärrettävästi ole ollut antaa kokonaiskuvaa maan kehityksestä 65 vuoden aikana. Pyrkimyksenä on osoittaa, miten neuvostoihmiset käsittävät sosialismin tarkoituksen ja mitä he tekevät sen saavuttamiseksi, miten maassa toimitaan historiallisen tehtävän toteuttamiseksi, so. optimaalisten edellytysten luomiseksi yksilön kaikinpuoliselle kehitykselle.

Samalla kirja valaisee SNTL:n kehityksen tuloksia sen olemassaolon 60 vuoden aikana. Se sisältää, ellei tyhjentävän, niin ainakin jotakuinkin seikkaperäisen yhteenvedon sosialismin kehityksestä.

Tämä saattaa olla mielenkiintoista, koska sosialismiin (sekä teoriaan että käytäntöön) liittyviä ongelmia pohditaan nykyään laajalti kaikissa maissa. Kuten jo olen maininnut, kirjassa esittämäni käsitys on ehdottoman puoluekantainen siinä mielessä, että se on neuvostokommunistin kanta. Olen kuitenkin koonnut kirjaan tosiasia-aineistoa tasapuolisesti, pyrkimättä tuomaan esille vain yhtä asian puolta. Toivottavasti asiatiedot auttavat lukijaa ymmärtämään tekijän näkemyksen ja muodostamaan itselleen käsityksen sosialismin kehityksen tuloksista Neuvostoliitossa.

Täytyy sanoa suoraan, että neuvostoihmiset arvioivat kulkemaansa taivalta ankaran realistisesti. He eivät näe ainoastaan valkoista ja mustaa, vaan myös niiden väliset sävyt ja moninaiset vivahteet. Heidän yleisvaikutelmansa ja kokonaisarviointinsa ovat kuitenkin yksiselitteisen myönteisiä. Emme ole tyytyväisiä kaikkeen tekemäämme, mutta kyllläkin työmme päätuloksiin. Voimme sanoa enemmänkin: olemme ylpeitä niistä.

Kenties jossakin maassa sosialismi »tehdään» joskus paremmin ja menestyksekkäämmin kuin se on onnistunut neuvostoihmisille. Mikäpä siinä, me tulemme vain iloitsemaan siitä. Kuitenkin tähän mennessä — ja tosiasiat puhuvat sen puolesta — sosialismi on tehnyt enemmän kuin mikään toinen yhteiskuntajärjestelmä paljon pitemmän ajan kuluessa, tehnyt nimenomaan työihmisen hyväksi.

Toivon siis, että kirja luetaan, ellei siksi, että se tuntuu mielenkiintoiselta, niin vaikkapa uteliaisuudesta. En odota kaikkien lukijoiden hyväksyvän varauksettomasti sen sanomaa: jotkin seikat saattavat herättää väittelyä. Hyvä niinkin. Kirjahan on tarkoitettu tavallaan puheenvuoroksi keskusteluun.

Jos kirja voi hiukankin edistää sosialismista käytävää keskustelua ja lisätä kiinnostusta uutta järjestelmäämme, uutta yhteiskuntaamme kohtaan, niin sen tehtävä on täytetty.

1

SOSIALISMIN KÄÄNNE UTOPIASTA TODELLISUUTEEN

Vajaat 150 vuotta takaperin, vuonna 1833, julkaistiin ranskalaisessa Revue encyclopedique -aikakauslehdessä entisen kirjapainotyöläisen, mutta siihen aikaan jo nimeä saaneen sanomalehtimiehen ja Saint-Simon'n oppien vannoutuneen kannattajan Pierre Leroux'n kirjoitus »Individualismista ja sosialismista». Artikkelin sisältö on jo kauan sitten joutunut unohduksiin. Sen sijaan ei ole unohdettu, että kirjoittaja käytti ensinnä sanaa, josta on tullut edistyksen puolesta käytävän yleismaailmallisen taistelun tunnus ja samalla uuden yhteiskunnan nimi. Kyseessä on yhteiskunta, joka astuu yksityisomistuksen monivuosisataisen herruuden tilalle ja joka ei tunne riistoa ja sortoa. Lukija on kai jo arvannut, että tuo sana on **sosialismi**.

Tosin kehityksensä **ensimmäisessä vaiheessa** sosialismi, sellaisena kuin Leroux ja hänen suuret edeltäjänsä sen käsittivät, oli vielä huomattavassa määrin utopistista luonteeltaan. Utopistisosialistien kauniilla unelmalla ja ylevällä ihanteella ei vielä ollut tukenaan selkeää käsitystä siitä, mikä yhteiskunnallinen voima pystyy toteuttamaan ne ja mitkä ovat sosiaalisen edistyksen käytännölliset tiet yhteiskunnan uudella kehitysasteella.

Ei kulunut puoltatoistakaan vuosikymmentä Leroux'n kirjoituksen julkaisemisesta, kun saatiin vastaus näihin kysymyksiin. Karl Marxin ja Friedrich Engelsin nerokkaan »Kommunistisen puolueen manifestin» ilmestyminen merkitsi uutta, **toista vaihetta sosialismin kehityksessä, sosialismin muuttumista utopiasta tieteeksi.** Se antoi alun sosialismin käytännölliselle yhdistämiselle vallankumouksellisen työväenliikkeeseen.

Jo silloin, kun sosialismi oli vielä pelkkä utopia, unelma, se herätti kaikkien riistoyhteiskuntaa edustavien vanhoillisten ja taantumuksellisten voimien vihan. Muututtuaan tieteeksi sosialismi sai uuden laadun, käytännöllisen voiman laadun. Valtaamalla työväenjoukkoja se muodostui yhä voimakkaammaksi ja vaikutusvaltaisemmaksi tekijäksi. Menneisyyteen häipyvän maailman vallanpitäjät eivät tunteneet sosialismia kohtaan ainoastaan vihaa, vaan myös hyytävää, selkäpiitä karmivaa pelkoa. Tämä taas synnytti pyrkimyksen tuhota vastustaja, tallata hänet maahan, jotta hän ei enää koskaan voisi nostaa päätään.

Siitä asti kun sosialismista tuli tiede ja työväenluokan ase, sen historia on ollut täynnä dramaattisia, toisinaan jopa traagisia luokkataistelutapahtumia. Sosialismin hävittämisyritykset lisääntyivät vuosi vuodelta. Mutta, kuten Marxin ja Engelsin seuraaja ja heidän asiansa jatkaja Vladimir Iljitš Lenin sattuvasti huomautti, sosialismi selviytyi jokaisesta sen osaksi tulleesta koettelemuksesta entistäkin vankempana ja voimakkaampana.

Vuoden 1917 lokakuun 25. (marraskuun 7.) päivästä alkoi **sosialismin kolmas kehitysvaihe.** Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous muutti sosialismin teoriasta käytännöksi. **Siitä lähtien sosialismista on tullut kouriintuntuvaa todellisuutta,** se on astunut miljoonien ihmisten elämään ensin Neuvostoliitossa ja sittemmin muissa maissa peräti kolmella mantereella.

Lienee paikallaan muistuttaa, ettei Lokakuun vallankumouksen onnistuminen ollut maamme kansalle mikään helppo voitto. Tie työväenvaltaan kul-

ki Venäjällä kolmen vallankumouksen — vuoden 1905 vallankumouksen, vuoden 1917 helmikuun vallankumouksen ja vuoden 1917 lokakuun vallankumouksen — kautta. Hankkiakseen oikeuden rakentaa elämänsä oman harkintansa mukaan neuvostokansan piti murtaa sekä venäläisen että kansainvälisen porvariston vimmattu vastarinta.

Neuvostoihmiset kestivät ja voittivat. He ryhtyivät rakentamaan uutta elämää, jonka nimi on sosialismi.

Neuvostokansan ryhtyessä tähän rakennustyöhön vastustajat, jotka kuuluivat lähinnä imperialistiseen leiriin, ennustivat nuorelle neuvostomaalle pikaista loppua. Kuinka paljon silloin puhuttiinkaan siitä, että Venäjän kaltaisessa heikosti kehittyneessä maassa vallankumous ei pääse voitolle ja että Venäjällä ei voida rakentaa sosialismia, ainakaan oikeaa sosialismia. Itse asiassa nuo puheet todistivat vain siitä, että porvaristo, pääomapiirit, imperialismi eivät hyväksyneet ensimmäisen sosialistisen valtion perustamista eivätkä tahtoneet sopeutua ajatukseen, että sosialismi on syntynyt myös käytännössä. Kapitalismin vastustus ei tunnetusti rajoittunut vain sanoihin.

Historian näyttämöltä poistuvat riistäjäluokat eivät halunneet tunnustaa kärsineensä tappion. Kapitalistinen maailmanjärjestelmähän oli yhä olemassa, Neuvosto-Venäjää ympäröivät kapitalistiset valtiot, ja itse Neuvosto-Venäjällä säilyi pienten yksityistalouksien meri. Nämä seikat ylläpitivät riistäjäluokkien toivoa vanhan järjestelmän palauttamisesta maahan. Siitä kielivät tihutyöt, tuhopoltot, murhat ja terrori-iskut. Maan sisällä kapitalistiset ainekset perustivat laskelmansa ulkomaiseen apuun, so. maailmanimperialismin apuun. Imperialistit järjestivät 14 valtion »ristiretken» nuorta työläisten ja talonpoikien tasavaltaa vastaan ja panivat sitten toimeen sen taloudellisen saarron. Raakalaismaisten hankkeiden epäonnistuminen ei

suinkaan jäähdyttänyt imperialististen taantumusvoimien hyökkäysintoa. Vanhan maailman yritykset hävittää neuvostovaltio maan tasalle huipentuivat hitleriläislaumojen tunkeutumiseen Neuvostoliittoon. Mutta sosialismi ei antanut periksi. Se on selviytynyt kaikista koetuksista entistäkin vahvempana. Kapitalismi sitä vastoin on jatkuvasti menettänyt asemiaan.

Sosialistinen maailma on kuudenkymmenen viiden vuoden aikana kulkenut pitkän ja tuloksellisen kehitystaipaleen. Sosialismin ja kapitalismin väliset voimasuhteet ovat järkähtämättömästi muuttuneet sosialistisen valtioyhteisön hyväksi. Vuonna 1917 Neuvosto-Venäjän osalle tuli vajaat kolme prosenttia maailman teollisuustuotannosta. Vuonna 1950 sosialististen maiden osuus maailman teollisuustuotannossa oli noin 20 prosenttia. Samana vuonna Yhdysvallat tuotti lähes 44 prosenttia maailman teollisuustuotannosta ja nykyiset yhteismarkkinamaat lähes 22 prosenttia. Tällä hetkellä tilanne on toinen. Yhdysvaltain osuus maailman teollisuustuotannosta on laskenut noin 25 prosenttiin ja yhteismarkkinamaiden osuus noin 16 prosenttiin. Sosialististen maiden osalle taas tulee nykyisin runsaat 40 prosenttia maailman teollisuustuotannosta. »Lokakuun vallankumouksen aikaansaannokset ja sosialismin mahdollisuudet ovat nykyaikana ihmiskunnan tulevan eteenpäinmenon varmin tae»,[1] sanoi Leonid Brežnev.

Maailman vallankumousprosessin kehittyminen toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina todistaa kuitenkin siitä, että maailmansosialismin varttuessa imperialismin vastustus etenevää uutta järjestelmää kohtaan ei suinkaan laimene.

Vuonna 1969 pidetyn Kommunististen ja työväenpuolueiden kansainvälisen neuvottelukokouksen päätösasiakirjassa todetaan: »Sosialistisen maailman kehittyminen muodostaa oleellisen osan luokkataistelua maailmassa. Sosialismin viholliset yrit-

tävät edelleen horjuttaa sosialistisen valtiovallan perustaa, ajaa karille yhteiskunnan sosialistisen uudistamisen, tavoittelevat herruuden palauttamista.»[2]

Ankarat koettelemukset ovat kohdanneet myös Neuvostoliiton jälkeen syntyneitä sosialistisia maita. Palautettakoon mieleen ensimmäisten sodanjälkeisten vuosien lukuisat valtionvastaiset salahankkeet, lähes kolmekymmentä vuotta kestänyt imperialistisen hyökkääjien sota Vietnamin ja Laosin kansoja vastaan, Playa Girón, vuoden 1956 Unkari ja vuoden 1968 Tšekkoslovakia sekä sosialistista Puolaa ja kovia kokenutta Kamputsean kansaa vastaan toimeenpannut provokaatiot.

Vain puolustamalla peräänantamattomasti sosialismin saavutuksia kansat varmistavat sen voiton. Tämä on historian kumoamaton opetus, jonka neuvostokansa ja kaikkien muiden sosialististen maiden kansat ovat visusti painaneet mieleensä.

»Uusi elämä ei synny helposti. Yhteiskunnallisen edistyksen tie on vaikea, toisinaan tuskallinenkin. Mutta sitä merkittävämmät ja näkyvämmät ovat sosialistisen yhteiskunnan saavutukset, sitä ylevämmät sen rakentajien ja puolustajien uroteot.»[3]

Meidän aikanamme ei ole sellaista maata tai maaryhmää, sellaista poliittista tai aatevirtausta, johon sosialismi ei olisi tavalla tai toisella vaikuttanut. Tänä päivänä sosialismi on sosialistisen maailmanyhteisön elävää luovaa todellisuutta. Sosialismi on tänään varma suunnannäyttäjä monille entisille siirtomaille ja lippu, jonka alla sadat miljoonat ei-sosialistisen maailmanosan työtätekevät käyvät taisteluaan.

Kiinnostus sosialismiin kasvaa silminnähtävästi kaikissa planeettamme maanosissa. Sen osoittivat jälleen kerran NKP:n 26. edustajakokous ja ulkomaisten vieraiden puheenvuorot edustajakokouksen istunnoissa sekä Moskovassa ja muissa Neuvostoliiton kaupungeissa pidetyissä joukkokokouksissa ja juhlatilaisuuksissa. Ja se on täysin luonnollista.

Sosialismihan on olemassaolonsa aikana todistanut vakuuttavasti: sosialistinen järjestelmä vastaa elimellisesti ihmisen perusetuja ja -tarpeita. Emme viivähdä nyt tässä teesissä — se on koko seuraavan esityksen aiheena.

Toiselta puolen imperialismin kehitys panee kansat tajuamaan yhä selvemmin sen perustavantärkeän totuuden, että vanhan järjestelmän olemassaolo tuo ihmiskunnalle suunnattomia vaaroja, voidaan sanoa kuolemanvaaran.

Aiemmin marxilaiset varoittivat, että kapitalismi jarruttaa yhteiskunnallista kehitystä. Nykyään jokaiselle järkevälle ihmiselle on selvää, että imperialismi uhkaa ihmiskunnan olemassaoloa. Emme puhu tässä kaikista imperialismin vioista, jotka tekevät ihmisen elämän pääoman hallitsemassa yhteiskunnassa sietämättömäksi. Riittää kun mainitsemme vaikkapa yhden niistä: juuri imperialismista on lähtöisin uuden maailmansodan vaara, ihmisille turmiollisten sotilaallisten seikkailujen vaara.

Ei ole ihmeteltävää, että näissä oloissa pyrkimys syvällisiin muutoksiin, sosialismiin voimistuu kaikissa kapitalistisissa maissa. Alhaaltapäin, joukkojen taholta tuleva poliittinen painostus saa ajoittain sellaisen luonteen, että porvarilliset poliitikot puhuvat »vaarallisista järkytyksistä». Kuvaavaa on, että työväenluokan valveutuneet osastot eivät esiinny pelkin taloudellisin vaatimuksin, vaan sellaisin tunnuksin, jotka itse asiassa kehottavat vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseen.

Kommunistit esittivät 1970-luvulla täysin yksiselitteisen teesin, että sosialismi ei ole heille mikään kaukainen näköala, näköpiirin takana oleva historiallinen päämäärä, vaan heidän toimintansa käytännöllinen tavoite, suuntaviiva, jota heidän tulee seurata jo tänään, nykypäivien taisteluissa. Siitä puhuttiin Länsi-Euroopan kommunistisen puoluei-

den Brysselin neuvottelukokouksessa (1974) ja myöhemmin kaikkien Euroopan maiden kommunistien Berliinin konferenssissa (1976). Konferenssin päätösasiakirjassa sanotaan: »Yhä voimakkaammin kehittyy työväenluokan taistelu — sen yhteiskuntakehityksen päävoiman, joka ilmentää kaikkien työtätekevien joukkojen, yhteiskunnallisen edistyksen ja koko kansakunnan etuja — sekä muiden demokraattisten ja monopolienvastaisten voimien taistelu. Tämä taistelu suuntautuu monopolipääoman vallan perustoja vastaan. Yhä laajemmat yhteiskuntakerrokset vakuuttuvat historiallisesta välttämättömyydestä korvata kapitalistinen yhteiskunta sosialistisella yhteiskunnalla, joka rakennetaan kunkin kansan tahdon mukaisesti.»[4]

Siitä puhutaan käytännöllisesti katsoen kaikkien kehittyneiden kapitalististen maiden kommunistisen puolueiden asiakirjoissa. Seuraavassa yksi esimerkki. Tammikuun 31. päivänä 1981 pidetyssä tapaamistilaisuudessa Ranskan kommunistisen puolueen pääsihteeri Georges Marchais sanoi ranskalaisen sivistyneistön edustajille: »Päämäärä, johon me pyrimme, nimittäin sosialismin rakentaminen Ranskassa, ei ole mikään utopia tai kaukainen näköala. Ranskan kansa on mielestämme astunut kauteen, jolloin tämä kysymys on jo päiväjärjestyksessä.»

Selvää on, etteivät kaikki ne, jotka nykyään vastustavat monopolien valtaa ja kehottavat kulkemaan kohti sosialismia, tarkoita sillä samaa kuin marxistit-leninistit. Joukkojen käsitykset sosialismista ovat paljolti varsin pinnallisia. Kuitenkaan ei ole epäilystä siitä, että kaikki sosialismin puolestapuhujat ovat periaatteessa kapitalismin vastustajia. Oireellista on, että porvarillisten valtalehtien, sellaisten kuin yhdysvaltalaisen Time- ja länsisaksalaisen Stern-lehden, palstoilla näkee yhä useammin seuraavanlaisia otsikoita: »Jääkö kapitalismi eloon?», »Milloin kapitalismi kuolee?».

Vaikka sosialismi ilmentääkin yhteiskunnan pakottavaa kehitystarvetta, tie sosialismiin ei silti ole tämän vuoksi tullut helpommaksi. Ehkä asia on pikemmin päinvastoin: taistelu sosialismin puolesta on tänään joissakin suhteissa vaikeampi tehtävä kuin mitä se oli eilen. Sillä luokkaviholliseen vastarinta kovenee aikaa myöten ja tulee yhä aktiivisemmaksi. Luokkaviholliseen vastahyökkäykset muodostuvat yhä kiivaammiksi, yhä ankarammiksi.

Ei pidä unohtaa sitäkään, että mitä lähemmäksi me tulemme ajankohtaa, jolloin kansan eteen nousee kysymys sosialistisen vaihtoehdon valinnasta, sitä merkittävämmäksi muodostuu subjektiivinen tekijä, ts. joukkojen tahto, valmius ja taito taistella sosialismin puolesta ja rakentaa sosialismia. Yleisesti tunnettua on, että tämä kapitalistimaiden työtätekevien joukkojen tahto, taito ja valmius sosialismin puolesta käytäviin ratkaisutaisteluihin eivät vielä ole kehittyneet riittävän korkealle. Tämä aiheuttaa melkoisia vaikeuksia vallankumousprosessin kehittymisessä.

Luokkaviholliseen vastustuksen murtaminen, objektiivisten ja subjektiivisten vaikeuksien voittaminen taistelussa sosialistisen vallankumouksen voiton puolesta on läheisessä yhteydessä reaalisosialismin kasvuun, sen kehitykseen ja saavutuksiin, ts. siihen, miten sosialistinen yhteiskunta toteuttaa historiallisen tehtävänsä. Mutta mitä on sosialismin historiallinen tehtävä? Mikä on sen olemus ja merkitys? Näitä kysymyksiä ryhdymmekin tarkastelemaan.

2

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN OLEMUS

Sosialistisen yhteiskunnan historiallinen tehtävä kuuluu osana työväenluokan historialliseen tehtävään yleensä. Työväenluokan historiallisen tehtävän olemus on yleisesti tunnettu. Lenin kirjoitti: »Pääasia Marxin opissa on proletariaatin, *sosialistisen yhteiskunnan luojan* (kursivointi minun.— *V.Z.*), maailmanhistoriallisen tehtävän selvittäminen.»[1]

Proletariaatin maailmanhistoriallisen tehtävän toteuttaminen käsittää kaksi tehtäväpiiriä. Kyseessä on *ensinnäkin* kapitalistisen riistojärjestelmän hävittäminen (se on tavallaan työväenluokan historiallisen tehtävän hävittävä puoli). *Toiseksi* kysymys on uuden yhteiskunnan perustusten luomisesta, tämän yhteiskunnan kehittämisestä, sosialismin ja sittemmin kommunismin rakentamisesta. Tämä on työväenluokan historiallisen tehtävän perus- ja pääpuoli, sen luova puoli.

Työväenluokan historiallisen tehtävän toteuttaminen vaatii siis pitkän ajanjakson, joka alkaa proletariaatin astumisesta luokkataistelun näyttämölle ja päättyy kommunismin rakentamiseen, jolloin luokat häviävät, ts. jolloin koko yhteiskunta muuttuu kommunistisen työntekijöiden yhteiskunnaksi.

Sosialistisen yhteiskunnan olemassaolo käsittää vain osan tästä ajasta. Kyseessä on juuri se työväenluokan historiallisen taipaleen osuus, joka kattaa

ajanjakson työväenliikkeen ensimmäisen tärkeimmän tehtävän suorittamisesta, so. kapitalismin hävittämisestä, sen toisen tehtävän eli perustehtävän suorittamiseen, nimittäin kommunistisen yhteiskunnan rakentamiseen.

On aivan selvää, että työväenluokan historiallisen tehtävän ensimmäisen osan, sen ensimmäisen osatehtävän, ja työväenluokan historiallisen tehtävän toisen osan, sen toisen osatehtävän, välillä vallitsee luonnollinen yhteys. Jälkimmäinen on edellisen jatko.

Tästä johtuvat mm. kansainvälisen työväenluokan eri osastojen — niiden, jotka taistelevat sosialismin puolesta, ja niiden, jotka jo rakentavat sosialismia tai ovat rakentaneet sen — tiivis keskinäinen yhteys ja keskinäinen tuki. Vastoin toisinaan esitettäviä päinvastaisia väitteitä sosialististen maiden työväenluokan ja kommunistien ja kapitalististen maiden proletaarien ja veljespuolueiden keskinäinen yhteys ja molemminpuoliseen tukeen perustuvat suhteet eivät ole luonteeltaan keinotekoisia, vaan lainomaisia ja välttämättömiä. Ne kuvastavat työväenliikkeen olemusta ja samalla työväenluokan historiallisen tehtävän kansainvälisesti yhtenäistä luonnetta.

Vaikka sosialistisen yhteiskunnan historiallinen tehtävä on sosialismia edeltäneen kauden työväenluokan historiallisen tehtävän jatko, se on silti myös täysin itsenäinen suure, jolla on oma sisältönsä. Tosiaankin, siirtyminen kapitalismista sosialismiin, sosialismin rakentaminen, sosialistisen yhteiskunnan kehittäminen ja siirtyminen kommunistiseen rakennustyöhön ovat periaatteellisesti uusi, laadullisesti toinen tehtävä verrattuna siihen taisteluun, jota käydään kapitalismia vastaan porvarillisen yhteiskunnan puitteissa.

On yksi asia puolustaa työtätekeviä työnantajien mielivaltaa vastaan, pyrkiä pääoman vallan kukistamiseen, riiston ja kapitalistisen järjestelmän

hävittämiseen. Kokonaan toinen asia on rakentaa uutta yhteiskuntaa, opetella tämän yhteiskunnan johtamisen, työn ja tuotannon tieteellisen organisoimisen taitoa, taitoa ratkaista sellainen tavattoman monimutkainen tehtävä kuin edellytysten luominen jokaisen kansalaisen kaikinpuoliselle kehittykselle. Milloinkaan aikaisemmin yhteiskunnan historiassa tätä tehtävää ei ole asetettu tietoisesti itsenäiseksi päämääräksi.

Orjayhteiskunta, feodalismi enempää kuin nykyaikaisinkaan kapitalismi eivät **koskaan** ole asettaneet päämääräkseen yksilön kaikinpuolisen kehityksen edellytysten turvaamista. Kaikkien näiden yhteiskuntajärjestelmien päämääränä on ollut riistävän vähemmistön hyvinvoinnin turvaaminen työtätekevien enemmistön kustannuksella. Engels kirjoitti: »Halpamainen ahneus on ollut sivistyskauden liikevoimana sen ensi päivästä aina tähän asti, ja rikkaus, taas rikkaus ja vielä kerran rikkaus, ei yhteiskunnan, vaan viheliäisen yksilön rikkaus, on ollut sen ainoana määräävänä tarkoitusperänä.»[2]

Vuoden 1917 lokakuun 25. (marraskuun 7.) päivän jälkeen historia lähti kehittymään sosiaalisesti katsoen toiseen suuntaan. Siitä alkaen yhteiskuntaa hallitsevien työtätekevien toiminta — ensin Neuvostoliitossa ja sittemmin muissakin sosialistisen yhteisön maissa — ei ole palvellut »viheliäisen yksilön» itsekkäitä vaatimuksia, vaan aivan toisenlaisia päämääriä, joukkojen yhä täydellisempää hyvinvointia sekä jokaisen työihmisen persoonallisen, kaikinpuolisen kehityksen edellytysten turvaamista.

Juuri siinä ilmeneekin Lokakuun vallankumouksen synnyttämän sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän uutuus.

Selostuksessaan »Suuri Lokakuu ja ihmiskunnan edistys», joka herätti poikkeuksellisen voimakasta kiinnostusta kaikkialla maailmassa, Leonid Brežnev korosti: »Luonnollisesti Lokakuun vallankumous ratkaisi ennen muuta maamme ongelmia, sen historian ja sen konkreettisten olojen asettamia ongelmia. Pohjimmiltaan ne eivät kuitenkaan olleet paikallisia ongelmia, vaan yleisiä ongelmia, jotka yhteiskuntakehitys oli asettanut koko ihmiskunnalle. Lokakuun vallankumouksen maailmanhistoriallinen merkitys on nimenomaan siinä, että se avasi tien näiden ongelmien ratkaisemiseen ja täten uudentyyppisen sivilisaation rakentamiseen maan päälle.»[3]

Sosialistisen järjestelmän periaatteellisesti uusi, voidaan sanoa maailmaa uudistava, päämäärä edellyttää ymmärrettävästi myös itse työväenluokalta uusia ominaisuuksia. Se vaatii työväenluokkaa asennoitumaan uudella tavalla niin jokaiseen yksityiseen tekoonsa kuin toimintaansa kokonaisuudessaan.

Palautettakoon mieleen, että Marx jo varhaisteoksistaan alkaen esitti ajatuksen, että työväenluokan ei ole suinkaan helppoa muuttua hallitsevaksi luokaksi, että tätä varten sen pitää käydä erittäin vaativa koulu. »Tarvitaan ihmisten joukoittaista muuttumista, mikä voi tapahtua ainoastaan käytännöllisessä liikkeessä, *vallankumouksessa*; vallankumous on... välttämätön ei ainoastaan siksi, että *hallitsevaa* luokkaa on mahdoton kukistaa millään muulla tavalla, vaan myös siksi, että *kukistava* luokka voi vain vallankumouksessa heittää niskastaan koko vanhan kaman ja kypsyä kykeneväksi laskemaan uuden yhteiskunnan perustaa.»[4] Toisin sanoen: voidakseen uudistaa maailman työväenluokan täytyy uudistaa asianmukaisella tavalla oma itsensä.

Todellakin, kutakin työväenliikkeen kehitysvaihetta ennen lokakuuta 1917 leimasivat merkittävät, vakavat muutokset itse proletariaatissa, työväenluokassa. Kuitenkin syvällisimmät muutokset tapahtuivat proletariaatissa Lokakuun vallankumouksen jälkeen — ensin Neuvostoliitossa ja sittemmin

ГОСУДАРСТВЕННАЯ

muissa sosialistisissa maissa. Puhuessaan Lokakuun vallankumouksen 50-vuotisjuhlallisuuksissa Leonid Brežnev sanoi: »Siirtyminen vanhan yhteiskunta-järjestelmän murskaamisesta uuden yhteiskuntajärjestelmän luomiseen vaati puolueelta ja työväenluokalta syvällistä uudistumista — poliittista, organisatorista ja jopa psykologista uudistumista.»[5] Tämä uudistuminen oli erittäin monimutkainen prosessi, sillä ei ollut kysymys vain siitä, että työväenluokan, josta oli tullut valtaluokka, maata hallitseva luokka, oli opittava ratkaisemaan uusia, outoja ongelmia. Kysymys oli myös siitä, että näiden ongelmien olemus oli muuttunut, kuten jo olen maininnut. Eihän uusi yhteiskunta voinut yksinkertaisesti toistaa vanhoja ratkaisuja, jotka oli löydetty riistoon perustuvien yhteiskunnallisten suhteiden valtakaudella. Sen piti löytää näihin ongelmiin uudet, uuden järjestelmän olemusta ja perusluonteisia päämääriä vastaavat ratkaisut.

Selvää on, että sitä varten itse työväenluokan täytyi sisäisesti muuttua, uudistua tai Marxia lainaten »heittää niskastaan koko vanha kama». Jatkaen tämän kysymyksen marxilaista kehittelyä Lenin kirjoitti: »Proletariaatti ei ole vapaa kapitalistisen yhteiskunnan puutteellisuuksista ja heikkouksista... Proletariaatti taistelee sosialismin puolesta ja samalla se taistelee päästäkseen omista puutteellisuuksistaan.»[6] Työväenluokan kasvattamista suhtautumaan uudella tavalla työhön ja yhteiskunnalliseen omistukseen, uusien keskinäissuhteiden, ts. **sosialistisen maailmankatsomuksen ja sosialistisen mentaliteetin** kehittämistä, Lenin piti »alkuna kumoukseen, joka on vaikeampi, oleellisempi, perinpohjaisempi, ratkaisevampi kuin porvariston kukistaminen, sillä tämä on voitto omasta luutuneisuudesta, holtittomuudesta, pikkuporvarillisesta itsekkyydestä.»[7] Tämä työ, ihmisten välisen sosiaalisen yhteyden uusien muotojen luominen, vaatii monia vuosia ja vuosikymmeniä.[8]

Neuvostoliiton oloissa näiden tehtävien ratkaisemista vaikeutti alkuaikoina huomattavasti vielä se, että samalla kun entisen tsaari-Venäjän työväenluokka opetteli siihen aikaan tuiki tuntematonta sosialismin rakentamisen taitoa, sen piti opetella myös yleis- ja erikoissivistyksen aakkosia ja hankkia sellaisia sosiaalis-käytännöllisiä tottumuksia, joita sillä ei aikaisemmin ollut voinut olla maan suhteellisen takapajuisuuden vuoksi. Ennen kuin Venäjän proletariaatti, josta yli puolet oli luku- ja kirjoitustaidottomia, saattoi muuttua sosialistiseksi työväenluokaksi, sen täytyi kirjaimellisesti istua koulunpenkille. Lenin puhui aikoinaan paljon tämän tehtävän tärkeydestä ja vaikeudesta. Hän korosti, että kommunismi voidaan rakentaa vain nykyaikaisen sivistyksen pohjalta ja että jos tätä sivistystä ei omaksuta, kommunismi jää pelkäksi toivomukseksi.[9]

Neuvostoliiton työväenluokka on tarvinnut monta vuosikymmentä muuttuakseen toden teolla korkealle kehittyneeksi, sivistyneeksi, nykyaikaiseksi sosialistiseksi luokaksi. Tie sen nykyisiin saavutuksiin on käynyt läpi sotien tulen ja työarjen koettelemusten. Muutosprosessi on koskettanut kaikkia Neuvostoliiton työväenluokan puolia ja ominaisuuksia ammattikoulutuksesta aina moraaliseen ja kulttuuritasoon. »Kehittyneen sosialismin oloissa ja tieteellisteknisen kumouksen vaikutuksesta on kasvamassa uusi tuotannollisen työntekijän tyyppi, jossa yhdistyvät sopusointuisesti fyysinen ja henkinen työ.»[10]

Työväenluokan merkitys neuvostoyhteiskunnan elämässä kasvaa. 1980-luvun alkuun tultaessa maassa oli lähes 80 miljoonaa työläistä — kaksi kolmannesta ammatissa toimivasta väestöstä. »Näin ollen työväenluokka on maamme lukuisin luokka, työkansan enemmistö. Yhä enemmän työläisiä valitaan puolue-, ammattiliitto- ja nuorisoliittokomiteoihin sekä valtiovallan korkeimpiin ja paikallisiin elimiin.

Työväenluokan johtavan osuuden varmistuminen liittyy eittämättä sen aatteellis-poliittisen kypsyyden, sivistyneisyyden ja ammattipätevyyden kasvuun. Kymmenen vuotta sitten vain hieman yli puolella työläisistä oli keskikoulu- (täysi tai vajaa) tai korkeakoulusivistys, mutta nykyään se on koltmella neljäsosalla työläisistä. Ilahduttaa se, että työväenluokan nuoren polven ammattikoulutus paranee. 1960-luvulla vain kolmasosa nuorista oppi ammatin ammattikoulussa. Kymmenentenä viisivuotiskautena ammattikoulun kävi 12,5 miljoonaa kansalaista, so. kaksi kolmasosaa tuotantolaitoksiin tulleista työläisistä. Nykyaikaisen työläisen työn luonnekin muuttuu jatkuvasti saaden yhä enemmän luovaa sisältöä.»[11]

Monet NKP:n 26. edustajakokouksen valtuutetuista kertoivat edustajakokouksen puhujankorokkeelta Neuvostoliiton työväenluokassa tapahtuneista todella syvällisistä, perinpohjaisista muutoksista. Niinpä Ivanovon Lenin-kombinaatin kutojatar, NKP:n KK:n jäsen V. Golubeva sanoi: »Tapaan usein ulkomaisia lehtimiehiä, ja he kysyvät minulta: mikä saa teidät neuvostotyöläiset työskentelemään niin antaumuksellisesti, antamaan vaativia sitoumuksia ja pyrkimään tuotantosuunnitelmien ylittämiseen? Siihen on vain yksi vastaus. Me työläiset olemme maamme täysivaltaisia isäntiä ja osallistumme aktiivisesti tuotannon johtamiseen sekä valtion ja yhteiskunnan asioiden hoitoon. Synnyinmaa ja puolue arvostavat työmme korkealle.

Kymmenes viisivuotiskausi on jättänyt lähtemättömän jäljen elämääni. Minut on valittu tasavaltamme Korkeimman neuvoston puhemiehistön jäseneksi, korkeista työsuorituksista minulle on myönnetty SNTL:n valtionpalkinto sekä Sosialistisen työn sankarin arvonimi. Enkä minä ole mikään poikkeus. Miljoonat työläiset työskentelevät uhrautuvasti tuotannon palveluksessa ja osallistuvat

aktiivisesti puolue-, hallinto- ja kansalaisjärjestöjen toimintaan. Monille heistä on myönnetty korkeita valtion kunniamerkkejä ja palkintoja. Kaikki tämä lujittaa vastuuntunnettamme Synnyinmaamme kohtaloista, kommunistisen rakennustyön kohtaloista. Toverit, kuinka suuri onni onkaan elää maassa, jossa työtä kunnioitetaan ja arvostetaan!»

Työväenluokan vallankumouksellinen ideologia ja moraali, kollektivistinen mentaliteetti, pyrkimykset ja ihanteet muodostuvat yhä suuremmassa määrin kaikkien neuvostoyhteiskunnan kerrosten omaisuudeksi.

Samankaltaisia prosesseja on käynnissä muissakin sosialistisissa maissa. Ei pidä kuitenkaan unohtaa, että sielläkin työväenluokan kehittyminen on ollut varsin monimutkainen tapahtumasarja. Sillä useimmissa näistä maista yhteiskunnallinen kehitys ei vallankumouksen aattona myöskään ollut korkealla tasolla. Tästä johtui, että lähes kaikkialla kysymys ei ollut niinkään olemassaolevan työväenluokan **sosialistisesta uudelleenkasvatuksesta** kuin **työväenluokan primaarista muodostumisesta** ei-proletaarisista kerroksista, ennen kaikkea talonpojistosta. Sosialististen maiden työväenluokka — ei ainoastaan Kuuban tai Laosin kaltaisten maiden, vaan myös sellaisten maiden kuin Unkari tai Puola — on uusi, huomattavalta osaltaan vielä nuori työväenluokka, joka ei ole päässyt kokonaan eroon ei-proletaarisista katsomuksista, tottumuksista ja vaikutuksista. On ymmärrettävää, että kaikki tämä vaikuttaa myös työväenluokan sosiaalis-poliittiseen olemukseen, mm. siihen, miten työväenluokka suhtautuu uuden yhteiskunnan rakennustyössä syntyviin ongelmiin ja vaikeuksiin.

Näyttää siltä, että edes kommunistitoverit eräistä veljespuolueista eivät läheskään aina ota asianmukaisella tavalla huomioon sosialistisen yhteisön työväenluokan kulkeman taipaleen vaikeutta. Kyseessä ovat ennen kaikkea ne, jotka esittävät toisi-

naan moitteita uudelle yhteiskunnalle. Näiden moitteiden sisältö viittaa siihen, että niiden esittäjät lähtevät useinkin täysin virheellisestä käsityksestä, jonka mukaan sosialismin rakentaminen on alkeellisen yksinkertainen prosessi: heti kun työtätekevät tulevat valtaan, kaikki lähtee muka luistamaan automaattisesti, ikään kuin omalla painollaan, aivan kuin istuisi kelkkaan ja lähtisi laskettelemaan mäkeä ilman mitään ponnistuksia.

Maailmansosialismin — kehitystasoltaan erilaisissa maissa voittaneen järjestelmän — rikkaat kokemukset osoittavat, että tuo olettamus on täysin perusteeton. Ne vahvistavat yhä uudelleen: uuden yhteiskunnan rakentaminen on vaikea tehtävä, joka vaatii jatkuvaa työtä ja hellittämättömiä ponnistuksia. Sen ratkaisemiseen voi liittyä erehdyksiä ja laskuvirheitä.

Jokaisessa sosialistisen rakennustyön vaiheessa syntyy omat ongelmat ja vaikeudet. Jokainen askel eteenpäin merkitsee uutta ongelmaa, jonka ratkaisu edellyttää tavallisesti todella tieteellistä, teoreettista löytöä. Nykyään, 1900-luvun lopulla, maailmansosialismista on jo tullut pitkälle kehittynyt, kypsä yhteiskunta. »Nykypäivän sosialistisen maailman kaunomaalailu on meistä kaukana. Maidemme kehityksessä esiintyy toisinaan vaikeuksiakin. Siirtyminen talouden voimaperäiseen kehitykseen, suurisuuntaisten yhteiskunnallisten ohjelmien toteuttaminen ja kommunistisen tietoisuuden kehittäminen eivät onnistu kertaheitolla. Siihen tarvitaan aikaa ja tiivistä luovaa etsiskelyä. Ja tietysti meidän on opittava toisiltamme.»[12]

Sosialismin muodostus- ja kehittymisprosessia mutkistaa vielä se, että uusi yhteiskunta joutuu käymään hellittämätöntä taistelua luokkavihollista vastaan. Niin kauan kuin riistäjäluokilla tai osalla niistä on jalansijaa maassa, tämä taistelu kehittyy sekä maan sisällä että sen ulkopuolella ja sittemmin pääasiassa kansainvälisellä näyttämöllä (se vaikuttaa ymmärrettävästi tavalla tai toisella maan sisäiseen elämään). Todelliset kommunistit, leniniläiset, ovat aina olleet tietoisia siitä. Tässä on paikallaan palauttaa mieleen tunnetun tšekkoslovakialaisen kommunistikirjailijan Julius Fučikin syvällinen huomautus, jonka hän esitti keskustellessaan Tšekkoslovakian kommunistisen puolueen maanalaisen Keskuskomitean työntekijän kanssa. »Sinä luulet, sanoi Fučik, että kun me pääsemme voitolle, niin sosialismi on jo saavutettu. Ei, Lida, niin ei ole asian laita. Sosialismin puolesta joudumme vielä paljon taistelemaan. Ja tämä kamppailu tulee olemaan nykyistä vaikeampaa, koska emme heti opi ymmärtämään, missä ovat ystävämme ja missä viholliseemme. Vastustaja oppii käyttämään meidän kieltämme, sinun täytyy varautua siihenkin.»

Eivätkö kaikki sodanjälkeiset vuosikymmenet tue tätä varoitusta? Eivätkö sosialismin viholliset ole todellakin yrittäneet kaikin tavoin käyttää hyväkseen silloin tällöin sattuvia virheitä mustatakseen sosialismia yhteiskuntajärjestelmänä? Eivätkö he ole tällöin pyrkineet heti alussa provosoimaan joukkoliikkeitä vanhan, yksityisomistukseen perustuvan järjestelmän palauttamiseksi? Eivätkö he ole tällöin saaneet apua sosialisminvastaisten voimien taholta taantumuksellisista maanpakolaisjärjestöistä aina Pohjois-Atlantin liittoon?

»Siellä, missä imperialismin myyräntyön lisäksi tulevat sisäpoliittiset virheet ja erehdykset, maaperä muodostuu otolliseksi sosialismille vihamielisten ainesten aktivoitumiselle. Näin on tapahtunut veljesmaassamme Puolassa, jossa ulkoisten voimien tukemat sosialismin viholliset pyrkivät sekasortoa aiheuttamalla kääntämään tapahtumien kehityksen vastavallankumouksen uomaan.»[13]

Huomattakoon, että ajan oloon sosialisminvastaiset voimat muuttavat taktiikkaansa. Viimeaikaiset tapahtumat ovat jälleen kerran vahvistaneet sen totuuden, että sosialismin luokkaviholliset ottavat

oppia tappioistaan. He vehkeilevät sosialistisia maita vastaan yhä konstikkaammin ja kavalammin.

Kuten muistamme, vuonna 1956 Unkarissa vastavallankumoukselliset sinkosivat julkisesti tunnussen »Kommunistit lyhtypylväisiin!». Mutta Puolassa vuonna 1980 tuonkaltaisia iskulauseita esitettiin kuiskaten, etteivät vain tulisi »asiattomien» korviin. »Sosialismin vastustajat taktikoivat teeskentelemällä pyrkivänsä samoihin tavoitteisiin kuin työväenluokka, koska heille on edullista käyttää sitä ponnahduslautana seuraavia hyökkäyksiä kohti», todettiin Puolan yhtyneen työväenpuolueen Keskuskomitean 7. täysistunnossa.

Myös ulkoisten imperialististen voimien sosialisminvastaiset manööverit käyvät yhä hienovaraisemmiksi, yhä peitellymmiksi ja samalla yhä röyhkeämmiksi. Imperialistit naamioivat vastavallankumouksellisille voimille antamansa avun... »solidaarisuudeksi kansaa kohtaan». Samanaikaisesti käynnistetään valheellisia kampanjoita uskottelemalla sosialististen maiden »puuttuvan» niiden maiden sisäisiin asioihin, joissa sosialisminvastaiset voimat ovat aktivoituneet. Sen lisäksi pannaan liikkeelle USA:n sotavoimia ja NATO:n esikuntia muka kyseisten maiden »suvereniteetin suojelemiseksi».

Kommunistien on otettava huomioon luokkavihollisen joustavuus ja sitkeys taistelussa sosialismia vastaan. Heidän proletaarinen velvollisuutensa on kaikin tavoin tukea veljesmaan työväenluokkaa, joka puolustaa pyhää oikeuttaan rakentaa ja suojella sosialismia.

Tämä ei tietenkään ole yksin sosialististen maiden työväenluokan ja kommunistien, vaan koko kansainvälisen työväenluokan ja sen vallankumouksellisen etujoukon velvollisuus. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun nykyisten ei-sosialististen maiden työläiset vakuuttuvat tulevaisuudessa oman kokemuksensa perusteella siitä, että helppoja, yksinkertaisia keinoja sosialismin rakentamiseksi ei ole koskaan ollut eikä tule olemaan. Jokaisen maan työväenluokka joutuu tietysti käymään vaativan »uudelleenkoulutuksen», »uudistumisen» koulun. Kehittyneiden kapitalististen maiden proletariaatille tämä koulu osoittautuu eräissä suhteissa vaikeammaksi kuin aikoinaan Venäjän työväenluokalle, koska sillä on voitettavana sellainen este kuin nykyajan kapitalismin valtava aatteellinen ja sosiaalis-poliittinen vaikutus. Tämä vaikutus tunkeutuu erittäin syvälle ihmisten tietoisuuteen ja mentaliteettiin, se jättää ihmismieliin pahat jäljet, jotka säilyvät melko kauan.

Niin muodoin ensimmäinen seikka, joka viittaa sosialismin historiallisen tehtävän ominaislaatuun ja suhteelliseen itsenäisyyteen, kun tätä tehtävää verrataan työväenluokan historialliseen kokonaistehtävään, on se, että sosialismin rakentaminen on laadullisesti uusi tehtävä sellaisten tehtävien rinnalla kuin taistelu pääoman valtaa vastaan, kapitalismin kukistamisen valmistelu ja kapitalistien syökseminen vallasta. Toinen seikka liittyy työväenluokan toiminnan kansainvälisiin aspekteihin sosialismin vallitessa.

Ennen sosialistisen vallankumouksen voittoa jokaisen maan työväenluokka esiintyy kansainvälisellä näyttämöllä pelkkänä luokkana, ts. **yhteiskunnallisena voimana,** joka käy maassaan luokkataistelua pääomaa vastaan ja joka vastustaa siten kansainvälistä kapitalismia; **poliittisena voimana,** joka ylläpitää solidaarisuus- ja yhteistyösuhteita muihin työväen- ja demokraattisen liikkeen osastoihin.

Sosialistista yhteiskuntaa taas edustavat **valtioksi** järjestyneet työväenluokka ja muut työtätekevät joukot. Jo tämän vuoksi niiden eteen nousevat paljon monimutkaisemmat ulkonaiset, kansainväliset tehtävät, jotka ovat luonteeltaan kompleksisia. Kyseessä on toisaalta sosialistisen valtion

politiikan harjoittaminen, toisaalta niiden solidaarisuus- ja yhteistyösuhteiden jatkaminen ja kehittäminen, joita työväenluokka on aina ylläpitänyt kansainvälisellä tasolla kaikkiin muiden maiden työväen- ja demokraattisen liikkeen osastoihin. Marxilaiset luonnehtivat tätä yhteistyötä internationalistiseksi yhteistyöksi, joka on työväenluokan kansainvälisyyden tärkein ilmentymä.

Näiden vallassa olevan työväenluokan kansainvälisen toiminnan kahden puolen — valtiollisen ja sosiaalisen, sosiaalis-poliittisen puolen — yhteensoveltaminen ei ole aina helppo työ, vaikka niiden välillä ei olekaan periaatteellista vastakohtaisuutta eikä edes vähääkään olennaisia ristiriitoja. Kysymys on vaikeasta politiikan taidosta, siitä, että on etsittävä sellaisia poliittisia ratkaisuja ja valittava sellaisia ratkaisujen toteuttamistapoja, jotka vastaisivat parhaiten sekä jokaisen sosialistisen maan kansallisia, valtiollisia etuja että kansainvälisen työväenluokan luokkasosiaalisia etuja. Kaikkien sosialististen ja ei-sosialististen maiden työväenluokan perusetujen objektiivisesti määräytynyt yhteisyys (josta edellä jo mainitsin) helpottaa tämän tehtävän ratkaisemista, joka toteutuu käytännössä sosialistisen yhteisön maiden kansainvälisessä politiikassa.

On siis ilmeistä, että sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän historiallisella tehtävällä on kaksi puolta. **Sosialismin historiallisen tehtävän ensimmäinen — ja perusluonteinen — puoli, sen perusosa on, että rakennetaan kaikista aikaisemmista yhteiskuntataloudellisista muodostumista eroava laadullisesti uusi yhteiskunta, joka kehittyy kommunistiseksi yhteiskunnaksi.** Sosialismin historiallisen tehtävän toinen perusosa on **kaikkien muiden vallankumouksellisten voimien osastojen tukeminen ja työväen kansainvälisen solidaarisuuden kehittäminen.** Tämä tuki voi tietysti ilmetä varsin erilaisissa muodoissa.

Tarkastelkaamme nyt sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän peruspuolia erikseen. Täten saamme niistä entistä täydellisemmän ja yksityiskohtaisemman kuvan ja voimme sitten esittää sosialismin historiallisen tehtävän täydellisen määritelmän.

Kuten jo olen maininnut, sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän ensimmäinen perusosa, ensimmäinen puoli on sosialismin ja kommunismin rakentaminen. Korostettakoon, että nimenomaan sosialismin ja kommunismin rakentaminen on tärkein, merkittävin panos, minkä sosialististen maiden työtätekevät antavat kaikkien vallankumouksellisten voimien, maailman kommunistisen liikkeen yhteisen asian hyväksi.

Tässä ei tietenkään ole mahdollisuutta tehdä yhteenvetoa koko sosialistisesta rakennustyöstä yli kuudenkymmenen vuoden aikana, vaikka rajoittuttaisiinkin johonkin yhteen näkökulmaan. Sosialististen maiden kansojen saavuttamat tulokset ovat sellaista suuruusluokkaa, että niistä voidaan kirjoittaa kokonaisia kirjoja. Eräitä ongelmia on kuitenkin syytä kosketella, mm. niiden keskustelujen yhteydessä, joita nykyisin käydään sosialismista — sekä teoriana että ensisijaisesti yhteiskunnallisena käytäntönä.

3

KRITIIKISTÄ JA SOSIALISMIN »KRITIIKISTÄ«

Huomautettakoon heti alkuun, että reaalisosialismi ei pelkää keskustelua enempää kuin kritiikkiäkään, ne kuuluvat jopa sen luonteeseen. Kritiikki ja itsekritiikki ovat sosialismin kehityksen liikevoimia. Kun sosialismi on toisinaan kohdannut jossakin maassa vaikeuksia, niin tämä ei ole johtunut kritiikistä, sen »liikarunsaudesta», vaan useimmiten siitä, että kritiikistä ei ole tehty asianmukaisia johtopäätöksiä, että järkeviä ehdotuksia ei ole otettu huomioon.

Tietysti on eroa kritiikillä ja kritiikillä. Tähän asti olemme puhuneet rakentavasta, sosialismin kehittämiseen tähtäävästä kritiikistä. On toisenlaistakin kritiikkiä, jolla ei ole mitään tekemistä sosialismin lujittamisen ja kehittämisen kanssa. Pikemminkin päinvastoin, sellainen kritiikki pyrkii saattamaan sosialismin huonoon huutoon, ellei peräti horjuttamaan sitä. Juuri tämäntyyppisestä sosialismin kritiikistä on syytä sanoa tässä muutama sana.

Sosialismin porvarilliset kriitikot ovat varsinkin viime vuosina tuoneet etualalle teesin, että sosialistinen yhteiskunta ei muka ole kestänyt historian koetusta. Monopolien propaganda väittää, ettei sosialismi muka ole turvannut sellaista yhteiskuntakehitystä, joka olisi joukoille mieleen, että se ei ole »osannut» rakentaa yhteiskuntaa, joka olisi parempi

kuin kapitalismi. Tällainen on nykypäivien reaalisosialismiin kohdistuvan porvarillisen kritiikin pääaihe. Mistä tuo kritiikki johtuu? Onko niin, että kapitalistinen maailma on yhtäkkiä päättänyt tosissaan huolehtia sosialismista, sen kehittämisestä?

Niin ei tietenkään ole asian laita.

Aikaisemmassa yhteydessä (1. jaksossa) mainitsin jo, että pyrkimys syvällisiin muutoksiin, sosialismiin kasvaa meidän aikanamme kaikissa kapitalistisissa maissa. Tämä prosessi ilmenee aikaa myöten yhä selvemmin. Sille luo pohjaa kapitalismin yleisen kriisin jatkuva kärjistyminen.

Tietysti kapitalismi ei ole jähmettynyt kehityksessään. Kuitenkin se elää parhaillaan taloudellista laskukautta, joka on jo kolmas laskukausi viime vuosien aikana. Talouden valtiollinen sääntelymekanismi on häiriintynyt. Vastustaessaan inflaatiota porvarilliset hallitukset edistävät tuotannon lamaannusta ja kasvattavat työttömyyttä; kun ne yrittävät hillitä tuotannon kriisinomaista laskua, inflaatio kiihtyy vielä enemmän. Myös yritykset luokkataistelun laimentamiseksi joidenkin yhteiskunnallisten reformien avulla ovat epäonnistuneet. Lakkolaisten määrä lisääntyi 1970-luvulla ja kohosi lähes puoleen miljardiin.

Kaikki tämä on aiheuttanut sen, että kapitalistisen järjestelmän arvostus on laskenut entistäkin enemmän. »Toiveikkuus tulevaisuuden suhteen on järkkynyt»,[1] totesi amerikkalainen Business week -aikakauslehti. Gallup-instituutti suoritti yhteismarkkinamaissa mielipidetutkimuksen, joka tuotti seuraavat tulokset. Kysymykseen: tuleeko vuodesta 1981 parempi kuin mitä edellinen vuosi on ollut, vai huonompi? 48 prosenttia haastatelluista vastasi: huonompi; 31 prosenttia sanoi, että siitä tulee samanlainen kuin sen edeltäjäkin. Vain 19 prosenttia vastanneista sanoi toivovansa parempaa... Sellaisissa maissa kuin Saksan liittotasavalta ja Belgia

optimistien prosentti oli vastaavasti 8 ja 7 prosenttia pienempi kuin EEC-maissa keskimäärin.

Nekin porvarilliset ideologit, jotka osoittavat suurinta uskollisuutta vanhaa järjestelmää kohtaan, myöntävät: pyrkimys eteen tulevien ongelmien uusiin ratkaisuihin, joukkojen kiinnostus sosialismiin ovat huomattavasti kasvaneet. Mitä on tehtävä?

Yli-ikäiseksi käynyt järjestelmä tekee luonnollisesti kaikkensa jatkaakseen olemassaoloaan. Tässä mielessä yhtenä sen toiminnan tärkeimmistä, ratkaisevista suunnista ovat aatteellis-poliittiset hyökkäykset sosialismia, sen teoriaa ja yhteiskunnallista käytäntöä vastaan sekä sosialismin kannattajia vastaan, joista toiset jo rakentavat sosialismia ja toiset vielä taistelevat oikeudestaan aloittaa tällainen rakennustyö. **Kysymys sosialismista on meidän aikanamme muodostunut kansainvälisen ideologisen taistelun ydinkysymykseksi, sen akseliksi.** Sosialismista käytävällä keskustelulla on nykyoloissa omat erikoispiirteensä.

Aika, jolloin porvarilliset ideologit todistelivat suu vaahdossa, että sosialismi on sula mahdottomuus, utopia, koskaan toteutumaton unelma, jolloin he väittivät kapitalistista järjestelmää ikuiseksi ja muuttumattomaksi, tuo aika on jo kaukana takanapäin. Suuri lokakuun vallankumous ja sittemmin muiden Euroopan, Aasian ja Amerikan kansojen suorittamat sosialistiset vallankumoukset ovat käytännössä, so. mahdollisimman kouraantuntuvalla tavalla, osoittaneet noiden väitteiden perusteettomuuden.

Takanapäin on sekin aika, jolloin aatteelliset vastustajamme väittivät sosialismia »takapajuiseksi yhteiskunnaksi», joka ei muka koskaan saavuta nykyaikaisen sivilisaation kukkuloita. Tuollaisia väitteitä on nykyään mahdotonta esittää.

Uudet ajat tuovat uudet laulutkin, sanoo sananparsi. Vastustajamme eivät voi kieltää sosialistisen

maailman saavutuksia talouden, tieteen ja tekniikan alalla, mutta he todistelevat nyt, että nämä saavutukset eivät muka vielä sano mitään. Ne eivät muka merkitse sitä, että sosialistisissa maissa on rakennettu yhteiskunta, joka periaatteessa eroaa »oikeasta» porvarillisesta yhteiskunnasta.

Tuonkaltaiset pyrkimykset tulivat selvästi ilmi mm. NKP:n 26. edustajakokousta edeltäneinä vuosina. Tuona aikana ilmestyi suuri joukko porvarillisten ideologien ja propagandistien opuksia, joissa asiat käännettiin päälaelleen. Niissä uskoteltiin, että Lokakuun vallankumous ei muka ole luonut mitään »uutta maailmaa», että sosialistisissa maissa vallitseva järjestelmä ei muka millään lailla eroa kapitalistisesta järjestelmästä.

Tässä yhteydessä kannattaa palauttaa mieleen eräät länsimaisen propagandan kuuden vuosikymmenen takaiset harjoitelmat. Ne ovat peräisin Lokakuun vallankumouksen jälkivuosilta.

Silloin, vuosina 1917, 1918 ja 1919, porvarillinen lehdistö ei yrittänytkään kieltää, että Lokakuun vallankumous oli synnyttänyt uuden yhteiskunnan. Päinvastoin, samainen lehdistö korosti pitkin matkaa tämän yhteiskunnan uutuutta. Tosin se teki tämän varsin omalaatuisella tavalla. Häpeämättömästi valehtelevat sosialismin luokkaviholliset uskottelivat, että Lokakuun vallankumouksessa — Puškinia lainaten — »syntyi outo olio, kooltaan kuin sammakko, iho karvainen ja tumma, mikä lienee otus kumma»,[2] sanalla sanoen: epäsikiö. Senaikaisissa propagandajulisteissa bolševikkia ei kuvattu muuten kuin ihmissyöjäksi veitsi kädessä.

Niin meneteltiin 65 vuotta sitten. Mutta nyt todistellaan, että neuvostoyhteiskunta on nähkääs »samanlainen kuin muutkin», että se ei mitenkään eroa »tavallisesta sivistysyhteiskunnasta». Mitä on oikeastaan tapahtunut?

Kuusi vuosikymmentä sitten imperialismin päähuolena oli koettaa tuhota nuori neuvostotasavalta.

Tämän todella raakalaismaisen suunnitelman puolustukseksi sepitettiinkin taruja Lokakuun vallankumouksen ja sen yhteiskunnallisten seurausten apokalyptisesta luonteesta.

Nyt on asia toisin. Tietysti imperialistit haluavat yhä hävittää sosialismin. Kuitenkin sellainen kouraantuntuva realiteetti kuin uuden järjestelmän voima pakottaa heidät pidättyväisyyteen — ennen kaikkea teoissa, mutta myös sanoissa. Porvarillisten poliitikkojen ja ideologien pidättyväisyys johtuu myös kapitalististen maiden kansanjoukkojen valveutumisesta ja tietotason kohoamisesta: joukot eivät enää usko todeksi primitiivistä valhetta. Tässä tilanteessa porvarillisten poliitikkojen ja ideologien on pakko toimia joustavasti. Ennen kaikkea he alkavat etsiä todisteita, joilla voisivat perustella aikansa eläneen porvarillisen yhteiskunnan olemassaoloa. Sellaisia todisteita on kuitenkin vaikea löytää, koska kapitalistinen todellisuus puhuu kapitalismin vioista vakuuttavammin kuin mitkään propagandistiset selitykset. **Kapitalismin puolustaminen on nykyään käynyt ylivoimaisen vaikeaksi.** Kun asia kerran on näin, niin paras keino on sosialismin mustamaalaaminen.

Näin päättelevät tänään sosialismin viholliset. Toisin sanoen sosialisminvastaisuudesta ja ennen muuta neuvostovastaisuudesta on nykyoloissa tullut **poikkeuksellisen tärkeä osa kapitalistisen järjestelmän ideologista puolustusta, kapitalismin olemassaolon puolesta käytävää ideologista taistelua.**

»Imperialistit ja heidän apurinsa järjestävät jatkuvasti vihamielisiä kampanjoita sosialistisia maita vastaan. He mustaavat ja vääristelevät kaikkea, mitä näissä maissa tapahtuu. Heille on tärkeintä saada ihmiset kääntymään pois sosialismista»,[3] sanoi Leonid Brežnev NKP:n 26. edustajakokouksessa.

Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota imperialistisen ideologian ja propagandan perussuun-

tauksiin, nimittäin yrityksiin todistaa, että kiistattomista menestyksistään huolimatta sosialismi ei taloudellisella alueella kuitenkaan turvaa välttämätöntä tuotannon tehokkuutta eikä takaa joukoille asianmukaista kulutustasoa;

pitkin matkaa esitettäviin väitteisiin, että todellinen demokratia on muka vieras sosialistiselle järjestelmälle ja että tämä ei nähkääs toteuta ihmisoikeuksia asianmukaisella tavalla;

luulotellun »Neuvostoliiton taholta tulevan sodanuhkan» johdosta toimeenpantuun kampanjaan, jota vuoden 1981 alussa täydennettiin taruilla siitä, että vapautusliikkeitä tukemalla sosialismi kannustaa muka »terroristisia voimia».

Viimeksi mainittua imperialistisen propagandan toimintasuuntaa on tähdennettävä aivan erityisesti, koska kyseessä on **imperialismin pääargumentti, jonka tarkoituksena on kilpavarustelun, so. sodan jatkuvan aineellisen valmistelun,** sekä kaikkiin yhteiskunnallisen edistyksen puolesta taisteleviin voimiin kohdistuvien vainotoimenpiteiden peittely, naamioiminen ja puolustaminen.

Yleensä voidaan sanoa, että imperialistinen propaganda toimii nykyään joustavammin kuin ennen eikä pyri hinnalla millä hyvänsä todistamaan, että sosialismin asiat ovat joka suhteessa huonolla tolalla. Se tunnustaa monet sosialismin saavutukset, mutta koettaa asettaa kyseenalaiseksi pääseikan, nimittäin sen, että sosialismi ja sen poliittinen järjestelmä vastaavat työihmisten perusetuja. Imperialistinen propaganda pyrkii luomaan sellaisen kuvan, että sosialismi ei muka menestyksistään huolimatta ole antanut työtätekeville sitä, mitä he tarvitsevat, että sosialismi ei ole muka ratkaissut niitä kärkeviä ongelmia, jotka askarruttavat kovin länsimaiden työtätekeviä. Perimmäisenä tavoitteena on laskea »perusta» sille täysin virheelliselle väittämälle, ettei ole tarkoituksenmukaista taistella sosialismin puolesta, ja pakottaa kapitalistimai-

den työtätekevät sopeutumaan kapitalistiseen yhteiskuntajärjestelmään. Jos kerran uusi järjestelmä ei ole sen parempi kuin vanhakaan, niin mitä järkeä on toisen korvaamisessa toisella? Kannattaako taistella yhteiskunnallisten muutosten puolesta, jos nämä kerran eivät tuota mitään tuloksia? Jääköön mieluummin kaikki ennalleen...

Porvarillisilla sosialismin »kriitikoilla» on toinenkin tavoite. Kuten tunnettua, lännen propagandaym. (mm. myyräntyöstä vastaavat) elimet tekevät kaikkensa »saattaakseen» porvarillisten ideologien sosialisminvastaiset sepustukset sosialististen maiden kansalaisten »tietoisuuteen». Toisin sanoen ne yrittävät demoralisoida sosialististen maiden työtätekeviä ja kannustaa näissä maissa toimintaan niitä aineksia, jotka syystä tai toisesta ovat valmiit vastustamaan uutta yhteiskuntajärjestelmää. Monopolipääoma antaa tälle tehtävälle suuren merkityksen ja kiinnittää siihen yhä enemmän huomiota.

Tuollainen toiminta selitetään lännessä tekopyhästi ideologiseksi taisteluksi. Tosiasiassa se ei suinkaan ole pelkkää ideologista taistelua. Sitä paitsi imperialistit eivät rajoitakaan tällaista taistelua aatteiden kamppailuun. He käyttävät moninaisia keinoja sosialistisen maailman horjuttamiseksi ja murentamiseksi. Sosialismin »kritiikki» on imperialistisille voimille uutta järjestelmää vastaan käytävän aktiivisen taistelun väline, sosialismin horjuttamiseen ja murentamiseen tarkoitettu väline.

Lyhyesti: erilaisia toiveita elätellen ja erilaisista laskelmista lähtien porvarilliset ideologit pyrkivät kaikissa tapauksissa kadehdittavan tarmokkaasti iskostamaan jokaisen mieleen ajatuksen, että sosialismi ja kapitalismi ovat »melkein yksi ja sama». Kiistatonta on, että nuo yritykset on viime kädessä tuomittu epäonnistumaan. Ei pidä kuitenkaan salata itseltään sitä seikkaa, että tuonkaltainen imperialismin toiminta tuottaa silti hallaa rauhan ja yhteiskunnallisen edistyksen asialle.

Tämä vahinko on tietyssä määrin yhteydessä siihen, että oikeistolaiset sosiaalidemokraatit yrittävät peitellä ja naamioida vanhan ja uuden maailman vastakkaisuuden siinä missä porvarilliset ideologitkin. Heidän aatteellisena aseenaan on »kolmannen tien» teoria. Se esiintyy tunnetusti monin muodoin. Niiden olemus on kuitenkin sama: kapitalismin ja sosialismin välitien etsintä. Tavallisesti tätä tietä nimitetään »demokraattiseksi sosialismiksi».

Pinnallisesti katsoen tämä ajattelutapa voi merkitä kahden yhteiskuntataloudellisen muodostuman, kahden yhteiskuntatyypin perusluonteisen eroavuuden tunnustamista. Tosiasiassa se merkitsee jotain muuta, nimittäin yritystä peitellä kapitalismin ja sosialismin välinen periaatteellinen vastakohtaisuus ja asettaa ihanteeksi niiden kompromissi, joka on luonnonvastainen ja mahdoton asia.

Kuvaavaa on, että kun porvarilliset ja oikeistososialistiset sosialismin kriitikot koettavat todistaa väitteitään, jotka uhmaavat kaikkia todistusyrityksiä, heidän on yhä useammin pakko turvautua eräänlaiseen harhauttamisliikkeeseen: parjatessaan sosialismia he esittävät valheelliset syytöksensä... huolenpitona sosialismista. Vannoutuneimmatkin sosialismin vastustajat sinkoavat sille yhä useammin moitteita siitä, ettei sosialismi ole muka riittävän hyvin ja täydellisesti toteuttanut sosialistista ihannetta. Emme puutu tässä siihen, miten nuo epärehelliset kriitikot käsittävät (tai kuvaavat) tämän ihanteen. Tosiasia on se, että tuollainen menettelytapa tarjoaa vakuuttavan todisteen siitä, miten korkealle kansanjoukot arvostavat sosialismin, sen periaatteet ja normit. Tosiaankin, ellei sosialismilla olisi sellaista arvovaltaa, niin sosialismin viholliset eivät pukeutuisi sen puolustajien kaapuun.

Huomautettakoon, että myös vallankumousliikkeen piirissä, ennen kaikkea sen uusien, pikkupor-

varillisista kerroksista lähteneiden osanottajien keskuudessa, syntyy nykyään melko usein sellaisia sosialismin teorioita, jotka pohjimmiltaan ovat pikemminkin kapitalismin liberalisointia. Sanoivatpa niiden esittäjät mitä tahansa, itse asiassa he kehottavat olemaan kajoamatta vanhan yhteiskunnan perustaan, so. yksityisomistukseen, ja poistamaan vain porvarillisen yhteiskunnan silmäänpistävimmät, räikeimmät viat.

Tuonkaltainen »teoreettinen lähestymistapa» muistuttaa suuresti niitä aatteita, joita Proudhon esitti yli sata vuotta sitten ja joista Lenin kirjoitti: »Kapitalismia ja sen perustaa — tavaran tuotantoa — ei ole hävitettävä, vaan tuo perusta on *puhdistettava* väärinkäytöksistä, kasvannaisista jne.; ei ole hävitettävä vaihtoa ja vaihtoarvoa, vaan päinvastoin on 'konstituoitava' se, tehtävä se yleiseksi, absoluuttiseksi, '*oikeudenmukaiseksi*', vapaaksi heilahteluista, pulista ja väärinkäytöksistä. Tällainen on Proudhonin aate.»[4]

Lopuksi sattuu sellaistakin, että eräät kommunistitoverit esittävät perusteetonta arvostelua reaalisosialismista. Yleensä he tunnustavat sosialismin saavutukset taloudellisella ja sosiaalisella alueella. Mutta hekin väittävät, että sosialistisissa maissa demokratiaa, yksilön oikeuksia ja vapauksia ei muka ole kehitetty tarpeeksi pitkälle, joten nykyinen sosialistinen yhteiskunta ei nähkääs voi olla esikuvana (tai, kuten toisinaan sanotaan, »mallina») muille maille ja kansoille. Mitä siihen voidaan sanoa?

»Eräissä kommunistisissa puolueissa lausutaan toisinaan arvostelevia huomautuksia maamme kehityksen joistakin konkreettisista puolista. Emme ole suinkaan sitä mieltä, että meillä on kaikki sujunut ihanteellisella tavalla. Sosialismia rakennettiin Neuvostoliitossa tavattoman vaikeissa oloissa. Puolue raivasi tietä uudismaan halki. Kukaan ei tiedä paremmin kuin me, mitä vaikeuksia ja

puutteita olemme kohdanneet tällä taipaleella ja mitkä vaikeudet ja puutteet ovat vielä voittamatta.

Toverillisen, rakentavan kritiikin otamme tarkoin huomioon. Mutta samalla me vastustamme päättävästi sellaista 'kritiikkiä', joka vääristelee sosialistista todellisuutta ja tekee siten tahtoen tai tahtomattaan palveluksen imperialistiselle propagandalle, luokkaviholliselle»,[5] sanoi Leonid Brežnev NKP:n 26. edustajakokouksessa.

Kun eräät toverit länsimaiden kommunistisista puolueista kohdistavat sosialismiin perusteetonta arvostelua, tämä on erityisen vahingollista siksi, että he antavat siten ikään kuin uskottavuustodistuksen porvariston harjoittamalle sosialismin mustamaalaukselle. Silloin kun kommunistit puhuvat samaa tai vaikkapa osaksi samaa kuin imperialistiset ideologit, jotkut ihmiset alkavat horjua; jotkut alkavat ajatella, että sosialismin vastustajat ovat mahdollisesti jossakin suhteessa oikeassa. Armenian kommunistisen puolueen Keskuskomitean ensimmäinen sihteeri K. S. Demirtšan sanoi NKP:n 26. edustajakokouksessa seuraavaa: »Olemme syystä ylpeitä kommunistisessa rakennustyössä saavuttamistamme menestyksistä. Ne ovat muutamien neuvostokansan sukupolvien ankarien ponnistusten ja tiiviiden luovien etsiskelyjen tulosta. Kaikki saavutuksemme ovat vaatineet meiltä paljon vaivannäköä, monia kieltäymyksiä ja uhrauksia, samalla kun olemme joutuneet käymään ankaraa taistelua sosialismin vihollisia ja imperialistisia hyökkääjiä vastaan. Emme salaa, että meillä on myös tiettyjä vaikeuksia ja ratkaisemattomia ongelmia, mikä seikka on täysin avoimesti tuotu julki NKP:n Keskuskomitean toimintaselostuksessa.

Sen vuoksi me neuvostoihmiset olemme aina arvostaneet suuresti sen tunnustuksen, jonka ulkomaiset ystävämme ja taistelutoverimme ovat antaneet saavutuksillemme, samoin kuin heidän ymmärtäväisen suhtautumisensa meidän ongelmiimme.

Jokaisen neuvon ja toivomuksen, kaiken meille osoitetun hyvää tarkoittavan kritiikin koemme ystävän apuna, huolenpitona yhteisestä asiasta ja reagoimme siihen asianmukaisella tavalla.

On jo kauan ollut tiedossa, että aatteelliset vastustajamme käyttävät hyväkseen jokaista tekosyytä mustatakseen sosialismia. Eikä tämä oikeastaan ihmetytä meitä. Mutta, tulkoon se sanotuksi suoraan, neuvostoihmiset joutuvat ymmälle ja tuntevat katkeruutta, kun jotkut ystävämme alkavat puutteittemme arvostelun varjolla tulkita väärin Neuvostoliiton oloja, vähätellä kansanvallan osuutta maassamme ja siten — tahtoen tai tahtomattaan — kieltää tosiasiassa neuvostojärjestelmän saavutuksia. Tämä ei suinkaan edistä ongelmiemme ratkaisemista eikä nähdäksemme ole vähimmässäkään määrin maailman työväenliikkeen etujen mukaista.»[6]

Niin on kritiikin ja kriitikkojen laita.

Katsokaamme nyt, mitä sosialismi on käytännössä antanut työihmiselle.

Huomattakoon ennen kaikkea sanonta »Mitä sosialismi on antanut **työihmiselle**». Sitä ei ole käytetty suinkaan sattumalta. Sosialismi on ennen kaikkea työtätekeviä palveleva yhteiskunta. Porvarit, riistäjät, joiden herruuden sosialismi lopettaa, eivät hyödy mitään vallankumouksesta. Tämä seikka on lukijan tehtävä itselleen selväksi.

Tietysti porvariluokan eri ryhmät »menettävät» eri tavoin. Monopolipääoma, suurpääoma menettää kaiken, mitä sillä on: sen omaisuus siirtyy yhteiskunnan haltuun. Mikäli joku suurpääoman edustaja yksilönä, yksityisenä henkilönä hyväksyy sosialismin ja työskentelee tunnollisesti sen hyväksi, hän voi luonnollisestikin säilyttää asemansa yhteiskunnassa, mutta ei enää isäntänä, vaan työntekijänä, yhteiskunnan palvelijana. Pien- ja keskivarakkaat omistajat voivat vähitellen »sopeutua» sosialismiin, jos työväenluokka on yhteiskunnallistanut tuotantovälineiden ja kulutustarvikkeiden pääosan ja jos mainitut omistajaryhmät suostuvat alistumaan lojaalisti yhteiskunnalliseen valvontaan. Siitä kertovat monien sosialististen maiden, mm. Saksan Demokraattisen Tasavallan, kokemukset. Jos taas keskivarakkaat ja pienomistajat asettuvat aktiivisesti vastustamaan sosialismia, he menettävät heti alussa kaiken — ja peruuttamattomasti. Silloin on myöhäistä surkutella.

4

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN TOTEUTUS: TYÖN VAPAUTUS

Meidän on siis vastattava kysymykseen: mitä sosialismi on antanut **työihmiselle?**

Ensimmäinen siunaus, jonka uusi yhteiskuntajärjestelmä on tuonut työkansalle, on vapaus riistosta, kaikenlaisesta sorrosta.

Porvarillisen järjestelmän suuri saavutus oli, että tämä järjestelmä poisti työntekijän **henkilöllisen riippuvuuden** tuotantovälineiden omistajasta, ts. voitti **yksilön vieraantumisen.** Kuitenkaan porvarillinen järjestelmä, tuo viimeinen yksityisomistukseen perustuva järjestelmä, ei ole hävittänyt työntekijän taloudellista riippuvuutta tuotantovälineiden omistajasta, so. **työn vieraantumista,** vaan päinvastoin vienyt tämän vieraantumisen »täydellisyyteen». »Mitä enemmän työläinen raataa kaikilla voimillaan, sitä mahtavammaksi tulee se vieras, esineellinen maailma, jota hän luo itseään vastaan»,[1] kirjoitti Marx. Sosialismi hävittää nimenomaan tämän epäinhimillisen, ihmisyydenvastaisen systeemin. Se toteuttaa tämän todella maailmanhistoriallisen tehtävänsä ennen kaikkea lakkauttamalla perustuotantovälineiden yksityisomistuksen ja saattamalla voimaan yhteiskunnallisen omistuksen.

Tämä alkeistotuus täytyy palauttaa mieleen, koska eräiden työväenluokan nimissä esiintyvien poliittisten puolueiden asiakirjoissa ja vielä useammin näiden puolueiden toimihenkilöiden kirjoituksissa ja puheenvuoroissa on viime aikoina alkanut olla merkkejä alentuvaisesta suhtautumisesta yksityisomistukseen, mm. monopolien omistukseen. Tiedossa on esim. sellainen tapaus, jolloin erään veljespuolueen huomattava edustaja puhui sen täysin virallisella foorumilla melko pitkään siitä, että tuskin on syytä kansallistaa monopolien omaisuutta: valtionsektori on jo tarpeeksi laaja, sen johtaminen ei nykyään ole helppo työ, joten täytyy muka toivoa, että suuryhtiöt »eivät aio rasittaa kansakuntaa sälyttämällä omaisuutensa sen kannettavaksi».

Ellei puhuja olisi ollut täysin tosissaan, edellä esitettyä lausuntoa voisi pitää parodiana... Kyseessä ei kuitenkaan ole mikään parodia, vaan kannanotto, vieläpä sellainen kannanotto, joka ei suinkaan ole kunniaksi sen esittäjälle (ja propagoijalle), mikäli on kysymys johdonmukaisesta taistelusta sosialismin puolesta. Sillä Marxin ja Engelsin ajoista lähtien vallankumouksellinen työväenluokka ja sen kommunistinen etujoukko ovat kapitalismia vastustaessaan esittäneet liikkeen peruskysymyksenä omistuskysymyksen»[2]. Tieteellisen sosialismin perustajat pitivät yksityisomistuksen herruuden lopettamista juuri peruskysymyksenä.

Kysymys ei tietenkään ole vain Marxin ja Engelsin arvioinneista, ts. uskollisuudesta monia vuosikymmeniä sitten tehdylle **johtopäätökselle,** vaan myös siitä, että itse historia on vahvistanut tämän johtopäätöksen.

Silmätessämme taaksepäin tutkittuun ihmiskunnan historiaan voimme havaita siinä selvästi kaksi käännekohtaa, jotka merkitsevät yhteiskunnan siirtymistä periaatteellisesti uuteen laadulliseen tilaan. Ensimmäisen näistä merkkipylväistä ihmiskunta sivuutti kauan sitten, emmekä me tunne tarkalleen tämän tapahtuman aikarajoja. Kyseessä on siirtyminen yhteisomistukseen perustuvasta luokattomasta yhteiskunnasta yhteiskuntaan, joka pe-

rustuu yksityisomistukseen ja joka sen vuoksi on jakautunut vastakkaisiin, antagonistisiin luokkiin.

Kerran synnyttyään tämä luokkayhteiskunta on jatkuvasti kehittynyt. Orjanomistusjärjestelmä, feodalismi ja kapitalistinen järjestelmä ovat tämän kehityksen kolme päävaihetta, kolme etappia. Kuten Engels sanoi, »kaikki toinen toistaan seuraavat historialliset olotilat ovat vain väliasteita alemmasta korkeampaan johtavassa ihmisyhteiskunnan loputtomassa kehityskulussa»[3].

Marxilainen tiede arvostelee jyrkästi riistoyhteiskuntien sosiaalisia ja poliittisia oloja. Tämä ei suinkaan merkitse (kuten kriitikkomme usein väittävät), että marxilainen tiede kieltäisi kunkin yhteiskuntataloudellisen muodostuman historiallista välttämättömyyttä ja edistyksellisyyttä suhteessa aikaisempaan muodostumaan.

Saavuttaessaan tietyn kypsyysasteen jokainen riistoon perustuva yhteiskuntataloudellinen muodostuma on muuttunut ihmisyhteiskunnan kehityksen jarruksi. Marxilais-leniniläinen tiede on selvittänyt syvällisesti tämän prosessin kokonaisuudessaan ja sen yksityiset renkaat. Paitsi että jokainen uusi antagonistinen yhteiskuntataloudellinen muodostuma on ollut yksityisomistukseen perustuvan yhteiskunnan uusi kehitysvaihe, se on edustanut myös **itse yksityisomistuksen** entistä korkeampaa kypsyysastetta ja uutta vaihetta siinä tapahtumasarjassa, jossa yksityisomistuksen mahdollisuudet yhteiskuntakehityksen sosiaalis-taloudellisena perustana hupenevat vähitellen olemattomiin.

Tämä pätee täydessä määrin myös yksityisomistukseen perustuvan sivilisaation kapitalistiseen vaiheeseen. Lenin painotti jo ensimmäisen maailmansodan aattona: »Katsoitpa minne tahansa, niin joka askeleella kohtaat tehtäviä, jotka ihmiskunta täysin pystyy ratkaisemaan *viipymättä*. Esteenä on kapitalismi. Se on koonnut kasoittain rikkautta ja tehnyt ihmisistä tämän rikkauden *orjia*...

Sivistys, vapaus ja rikkaus kapitalismin aikana tuovat mieleen kuvan ylensyöneestä pohatasta, joka mätänee elävältä eikä anna elää sen, mikä on nuori.»[4]

Jos edellä kuvattu tilanne on meidän aikanamme muuttunut, niin vain pahaan päin. Nykyaikana, jolloin riistosuhteiden seurausvaikutukset ovat kaikkien tiedossa, korostuu Marxin ajatus, että pääoma on »sen inhottavan pakanain epäjumalan kaltainen, joka ei halunnut juoda nektaria muuten kuin murhatun pääkallosta»[5]. Toisin sanoen antagonistisissa luokkayhteiskunnissa kaikki edistys on ollut »*vahingoksi ihmiskunnan joukolle*, joka on ajettu yhä *epäihmismäisempään* tilaan»[6]. Riistoyhteiskuntien epähumaanisuus, epäinhimillisyys on niiden perusluonteinen yhteispiirre.

Eräässä yhteiskuntakehityksestä käydyssä julkisessa keskustelussa tämän kirjoittajalle esitettiin kysymys: »Mitenkähän tämän asian laita oikein on? Teidän omista sanoistanne voidaan päätellä, että **myös** menneisyydessä sivistyksen hedelmät koituivat ihmisten, tosin harvalukuisten, riistäjiksi nimittämienne ihmisten, mutta kuitenkin ihmisten hyväksi. Jos kerran asia on näin, niin voidaanko väittää, että aikaisemmat sivilisaatiot eivät ole palvelleet ihmistä?»

Tietysti riistäjät, jotka olivat aikaisempien sivilisaatioiden hedelmien pääasiallisia kuluttajia, olivat hekin ihmisiä. He muodostivat kuitenkin yhteiskunnan vähemmistön. Ihmiskunta kokonaisuudessaan jäi niin sanoaksemme osattomaksi, syrjityksi. Jo tämä seikka oikeuttaa puhumaan menneisyyden sivilisaatioiden epähumaanista, epäinhimillisestä luonteesta.

Tarkastelkaamme kysymystä yleisfilosofiselta kannalta. Jopa riistäjä, joka täydessä määrin (tai ilman määrää) nautti sivilisaation siunauksista, oli **todella** humaaneista arvoista eristetyn ja vieläpä niitä vastaan asetetun yksilön asemassa. Palautet-

takoon tässä yhteydessä mieleen Karl Marxin mietelmät yksilön vapaudesta porvarillisessa yhteiskunnassa. Marx kirjoitti, että tämä yhteiskunta ei voi taata kenellekään aitoa vapautta. Kyse on tietysti vapaudesta sanan laajassa, yleisfilosofisessa ja yleisinhimillisessä merkityksessä eikä sellaisesta »vapaudesta», joka käsitetään yhteiskuntaa vastaan asettuvan itsekkään yksilön mielivallaksi,— moista »vapautta» on yksityisomistukseen perustuvassa maailmassa vaikka millä mitalla — maailman mahtaville tietysti. Rahavaltaan, häikäilemättömään voitontavoitteluun perustuvassa yhteiskunnassa »kaikki yksilöllinen vapaus on kokonaan lakkautettu ja *yksilöllisyys on* kauttaaltaan *sellaisten yhteiskunnallisten olojen orjuuttama, jotka saavat esineellisten voimien muodon*»[7] (kursivointi minun.— *V. Z.*).

Riistettävät ovat sellaisessa yhteiskunnassa orjuutettuja sen vuoksi, että heidän on pakko myydä itseään (työvoimaansa) voidakseen elää. Riistäjät ovat orjuutettuja voitontavoittelunsa takia. Edelliset pääoma pyrkii saattamaan epäinhimillisiin, epähumaaneihin oloihin, koska nimenomaan sellaiset työtätekevien elämänolot ovat pääomalle »rautainen välttämättömyys», yhä suurempien voittojen käärimisen edellytys.[8] Jälkimmäiset, riistäjät, itse saattavat itsensä epäinhimillisiin oloihin, muuttuvat »välttämättömyyden pakosta» täysin epähumaaneiksi olennoiksi, »epäihmisiksi». Tämä ei johdu tietenkään riistäjien fyysisistä ominaisuuksista ja piirteistä, vaan heidän luokka- ja sosiaalisesta luonteestaan. »Porvarillinen humanismi eli suloisessa sovussa orjanomistuksen, orjakaupan, 'ensi yön oikeuden', kirkon inkvisition, Toulouse'in albigenssien joukkoteurastuksen sekä Giordano Brunon, Jan Husin ja kymmenien tuhansien nimettömien 'kerettiläisten', 'noitien', raamatussa ja evankeliumissa säilyneisiin alkukommunismin jälkikaikuihin viehättyneiden käsityöläisten ja talonpoikien rovion kuoleman kanssa»[9], kirjoitti Maksim Gorki. Niin

julma kuin hänen piirtämänsä kuva onkin, se ei vielä anna käsitystä siitä, kuinka syvälle riistäjäluokka voi vajota.

Ken on kerrankin käynyt natsien entisissä »kuolemanleireissä» ja nähnyt nämä ihanteellisesti suunnitellut parakit, nämä nykyaikaiset, huolellisesti harkitut ja rakennetut polttouunit, kaasukammiot ym. ihmisten joukkotuhoamisvälineitä, hän on varmaankin pysähtynyt ajattelemaan sitä, mitä tapahtuu, kun sivilisaation hedelmät joutuvat puolieläinten tai ihmispetojen käsiin. Mutta **mikä** oli saattanut nuo puhtautta ja mukavuutta rakastavat »kunnon» porvarit petojen tasolle? Viime kädessä yksityisomistus, voiton tavoittelu, omanvoitonpyynti.

Saksan liittotasavallassa, Italiassa, Englannissa ja Yhdysvalloissa fasistit alkavat nykyään yhä enemmän tulla »muotiin». Ala-arvoiset kirjat ihmisolemuksensa menettäneistä henkilöistä, jotka alistivat tieteen ja tekniikan ihmeelliset saavutukset alhaisimpien tunteiden palvelukseen, Hitleriä ja hänen uskollisia pyöveleitään ylistävät inhottavat elokuvat — siinä tämän päivän suosituimmat »taideteokset» noissa maissa. Mutta kysykäämme itseltämme: onko tuo kaikki ihmeteltävää?

Eivätkö amerikkalaisten »urotyöt» Vietnamissa ja Salvadorissa ole periaatteessa samaa kuin hitleriläisten Neuvostoliitossa ja Puolassa toimeenpanemat tihutyöt? Eivätkö CIA:n »tutkijat», jotka käyttävät ihmisiä koekaniineina kokeillessaan psykoneuroottisia aineita, jotka tekevät ihmisistä idiootteja, ole — taaskin periaatteessa — samaa maata kuin gestapon ns. lääkärit, jotka surmasivat keskitysleireissä tuhansia ihmisiä kehittääkseen »tiedettään», so. ihmisen ja kaiken inhimillisen tuhoamisen taitoa?

DDR:ssä ilmestyvä Horizont-viikkolehti julkaisi laajan aineistovalikoiman, joka käsittelee aseidenriisuntaongelmaa — maailman ongelmaa n:o 1.[10]

Se alkaa diagrammilla: viisi toinen toistaan suurempaa mustaa ristiä. Ne kuvaavat sotien vaatimien ihmisuhrien lukuja vuodesta 1600 alkaen. Vuosina 1600—1699 ihmiskunta menetti sodissa 3,3 miljoonaa henkeä. Seuraavien sadan vuoden aikana se uhrasi sodan moolokille 5,3 miljoonaa henkeä. 1800-luku ja 1900-luvun alku — ennen ensimmäistä maailmansotaa — vaativat 5,6 miljoonaa ihmisuhria. Ensimmäinen maailmansota maksoi jo 10 miljoonaa henkeä ja toinen maailmansota 55 miljoonaa.

Hirveitä numeroita? Se on totta. Mutta ne eivät kerro läheskään kaikkea. Kaksi maailmansotaa vaati 65 miljoonaa ihmishenkeä. Entä kuinka monta ihmistä on sotien jälkeen menehtynyt haavoihinsa? Kuinka paljon lyhyemmäksi on muodostunut kymmenien miljoonien ampuma-, ruhje- ja polttohaavoja saaneiden elämä? Kuinka monta lasta on jäänyt syntymättä surmansa saaneista vanhemmista?

Tässä ei ole kaikki. Sodanjälkeisenä aikana imperialistiset voimat ovat järjestäneet tai panneet toimeen yli 100 sotilaallista selkkausta, interventiotakaappausyritystä, veristä vallankeikausta ja kapinaa. Kuinka paljon uhreja ne ovat vaatineet?

Me puhumme ihmisuhreista, ihmisten peruuttamattomasta tuhosta. Entä aineelliset arvot? »Horizont» valaisee myös tätä puolta asiasta. NATO:n hintoina arvioiden hävittäjäkone maksoi v. 1960—1965 4—9 miljoonaa dollaria ja kymmenen vuotta myöhemmin 20—30 miljoonaa dollaria, kuljetuskone vastaavasti 4,5 miljoonaa ja 24 miljoonaa dollaria, panssarivaunu 0,5 miljoonaa ja 1,3 miljoonaa dollaria ja haupitsi 0,2 ja 0,8 miljoonaa dollaria. Nykyaikainen lentotukialus maksaa yhtä paljon kuin suurvesivoimala, sukellusvene maksaa yhtä paljon kuin 100 sairaalaa, jalkaväentykki yhtä paljon kuin koulu...

Jokainen näistä numeroista kätkee valtavia voimainponnistuksia, ihmisneron aikaansaannoksia, tieteen ja tekniikan suurenmoisia saavutuksia, miljoonia työläisten, insinöörien ja teknikkojen työtunteja... Siinä on sivilisaatiota kerrakseen! Sen eteenpäinmenoa ei voida kieltää. Mutta mitä varten tuo kaikki on? Ihmisten ja aineellisten arvojen tuhoamiseksi. Tuho, kuolema ja hävitys — siinä yksityisomistukseen perustuvan sivilisaation pääasiallinen voitonlähde, sen tärkein moottori ja liikevoima.

Yksityisomistukseen perustuva järjestelmä on ollut olemassa vuosituhansia, ja koko tämän ajan se on tukahduttanut ihmisessä inhimillistä olemusta, käyttänyt ihmisälyn ja -kätten parhaimpia saavutuksia ihmistä vastaan. Nämä vuosituhannet ovat olleet epähumaanien, ihmisyydenvastaisten sivilisaatioiden vuosituhansia.

Tämänkaltaiset toteamukset herättävät usein jyrkkiä vastaväitteitä. Sanotaan: eihän ihmiskunnan vuosituhansia kestäneen kehityksen kaikkia tuloksia saa rajoittaa niin synkkiin asioihin. On ollut muutakin: hämmästyttäviä teknisiä suorituksia, tieteen suurenmoisia saavutuksia, kaikkien ihailemia taideteoksia ym. kulttuurimuistomerkkejä. Niin, se on totta. Mutta kun me puhumme yksityisomistukseen perustuvien sivilisaatioiden raakalaismaisesta olemuksesta, me emme kielläkään sitä, että niihin on liittynyt todella merkittäviä saavutuksia. Me tarkoitamme muuta: **mitä päämääriä** ne on alistettu palvelemaan? Juuri tähän onkin koira haudattuna.

Varsin mielenkiintoinen on tässä yhteydessä aikamme nimekkäimpiin kirjailijoihin kuuluvan Georges Simenonin lausunto: »Nykyajan länsimainen yhteiskunta rakentuu yksinomaan voitontavoitteluun, joka itse asiassa on sen käyttövoima. Siinä vallitsevat suhteet pohjautuvat sen vuoksi julman kilpailun ja keskinäisen epäluottamuksen periaatteisiin.

Minun on vaikea ymmärtää niitä, jotka tietävät, että kehitysmaissa tuhansia ihmisiä kuolee päivittäin nälkään, mutta jotka siitä huolimatta lähtevät rauhallisin mielin henkilökohtaisilla aluksillaan ja lentokoneillaan Välimerelle tai Bermudasaarille suuntautuville huvimatkoille. Niin kauan kuin kulutusyhteiskunta pysyy pystyssä, tulee mielestäni säilymään myös sosiaalisten yhteentörmäysten, sotien ja keskinäisen vihan perusta.»

Tämä kannanotto on tarpeeksi arvovaltainen ja enemmän kuin selvä.

Itse elämä siis on sekä Marxin aikoihin että nykyään osoittanut miljoonin esimerkein: yksityisomistuksen herruus on kaikkien kapitalistisen maailman työtätekevien osaksi tulevien onnettomuuksien alkujuuri. Ja jotkut kehottavat vielä säilyttämään tuollaisen järjestelmän! He kehtaavat jaaritella jopa »yksilön vajaaoikeudellisesta asemasta» reaalisosialismin maissa.

On naiivia, suorastaan rikollisen naiivia luulla, että suurpääoma, vaikka työväenvalta antaisikin sen »jalomielisesti» pitää omaisuutensa, tulisi yhdessä työväenvallan, riistämänsä työväenluokan kanssa rakentamaan sosialismia. Ei, suurpääoma tekee kaikkensa estääkseen sosialismin rakentamisen. Tästä on lukuisia esimerkkejä. Sen vuoksi yksityisomistuksen hävittäminen on sosialismin voiton ehto, työn vapautuksen perusedellytys.[12]

Taulukko 1

Sosialistisen talouden osuus Neuvostoliitossa [11] (prosentteina)

	1924	1928	1937	1979
Kiinteissä tuotantovarannoissa	35,0	35,1	99,0	100
Kansantulossa	35,0	44,0	99,1	100
Teollisuuden tuotoksessa	76,3	82,4	99,8	100
Maatalouden bruttotuotoksessa	1,5	3,3	98,5	100
Vähittäiskaupan kauppavaihdossa (ravitsemustoimen laitosten liikevaihto mukaan luettuna)	47,3	76,4	100	100

Historia on langettanut kapitalismille, yksityisomistuksen herruudelle yleensä kuolemantuomion. On välttämätöntä, että ihmiskunta astuu seuraavan, ratkaisevan askeleen ja saavuttaa toisen, ratkaisevan tavoitteen siirtymällä tilasta, jolloin se on jakautunut vihamielisiin, antagonistisiin luokkiin, sellaiseen tilaan, jolloin rakennetaan vähitellen luokaton, sosiaalisesti yhdenlaatuinen, kommunistinen yhteiskunta, jolloin »on kysymys sellaisen elämänaseman luomisesta *kaikille ihmisille*, että itse kukin voi vapaasti kehittää inhimillistä luontoaan, elää inhimillisissä väleissä lähimmäistensä kanssa»[13].

Me tiedämme, milloin ihmiskunta on astunut tämän historiansa toisen, ratkaisevan askeleen. Se tapahtui 25. lokakuuta (7. marraskuuta) 1917. Kyseessä on Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous Venäjällä.

Lokakuun vallankumous loi ensi kerran historiassa uuden, sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän, joka poisti yksityisomistuksen ja saattoi valtaan yhteiskunnallisen omistuksen (ks. taulukko 1). Tämä järjestelmä hävitti riiston perustan ja sen mukana myös itse riiston. Se turvasi kaikkien kansalaisten sosiaalisen yhdenvertaisuuden ja vakiinnutti tosiasiallisen tasa-arvoisuuden kaikille elämän aloille. Se oli sosialismin ensimmäinen ja tärkein, ratkaiseva askel kohti sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän toteutusta.

Sosialististen omistussuhteiden vakiintuessa maan väestön sosiaalinen koostumus muuttui perin juurin. Taulukko 2 antaa kuvan siitä, miten tämä prosessi kehittyi Neuvostoliitossa.

Taulukko 2

Neuvostoliiton väestön luokkakoostumus [14] (prosentteina)

	1913	1928	1939	1959	1979
Työläiset ja toimihenkilöt, joista työläiset	17,0 14,6	17,6 12,4	50,2 33,7	68,3 50,2	85,1 60,0
Kolhoositalonpojisto ja osuuskunniksi yhtyneet kotiteollisuudenharjoittajat *	—	2,9	47,2	31,4	14,9
Yksilötalonpojat ja osuuskuntiin kuulumattomat kotiteollisuudenharjoittajat	66,7	74,9	2,6	0,3	0,0
Porvaristo, tilanomistajat, kauppiaat ja kulakit (suurtalolliset)	16,3	4,6	—	—	—

* Vuodesta 1959 lähtien heidät on laskettu työläisiin ja toimihenkilöihin kuuluviksi tuotanto-osuuskuntien siirryttyä valtion tuotantolaitoksiksi.

Yksityisomistuksen ja riistäjäluokkien hävittäminen loi edellytykset muidenkin antagonistisille yhteiskuntataloudellisille muodostumille ominaisten ilmiöiden poistamiselle. Kyseessä on ennen kaikkea yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden räikeimpiin ja yleisimpiin ilmentymiin kuuluva kansallisuussorto, ihmisten karsinoiminen rotu- ja kansallisuustunnusmerkin mukaan. »Työtätekevän ja riistetyn kansan oikeuksien julistuksessa» (tammikuu 1918) nuori neuvostovaltio julistettiin vapaiden kansakuntien vapaaksi liitoksi, jolloin jokainen kansakunta sai päättää itse, liittyikö se tähän valtioon vai ei.[15] Myöhemmin, kun Venäjän Federatiivinen Sosialistinen Neuvostotasavalta oli perustettu, VKP(b):n 10. edustajakokous määritteli puolueen linjan kansallisuuskysymyksessä seuraavasti: »Ensisijaisena tehtävänä on kansallisen epätasa-arvoisuuden jäänteiden poistaminen kaikilta yhteiskunta- ja talouselämän aloilta.»[16] Tämä tehtävä on menestyksellisesti ratkaistu. Kuten NKP:n 26. edustajakokous totesi, maassa ei enää ole jälkeenjääneitä kansallisia reuna-alueita.

Neuvostoliiton eri tasavaltoja edustaneet kokousvaltuutetut esittivät paljonpuhuvia todisteita tästä kehityksestä. Niinpä NKP:n Keskuskomitean Politbyroon jäsen G. A. Alijev kertoi puolueen 26. edustajakokouksessa (hän oli silloin Azerbaidžanin kommunistipuolueen Keskuskomitean ensimmäinen sihteeri) seuraavaa: »Viime vuoden huhtikuussa me vietimme yhdessä maamme kaikkien kansojen kanssa Azerbaidžanin SNT:n ja Azerbaidžanin kommunistisen puolueen 60-vuotispäivää. Juhla osoitti vaikuttavalla tavalla puolueen kansallisuuspolitiikan oikeellisuuden ja Neuvostoliiton veljeskansojen järkkymättömän yhteenkuuluvuuden. Leimaa antavia kuluneille vuosille ovat olleet maamme kansakuntien ja kansallisuuksien myönteisten kukoistus- ja lähentymisprosessien lainomainen voimistuminen sekä uuden sosiaalisen ja kansainvälisen ihmisyhteisön, neuvostokansan, lujittuminen.

Mitä kauemmas vuoden 1917 lokakuun päivät etääntyvät meistä, sitä lujemmin me vakuutumme vallankumouksen mukanaan tuoman ja puolueemme viisaasti ja johdonmukaisesti toteuttaman leniniläisen kansallisuuspolitiikan suuresta elinvoimasta ja puolueen järkähtämättömästä uskollisuudesta proletaarisen internationalismin periaatteille, sitä suurenmoisemmaksi muodostuu se urotyö, jonka Venäjän kansa on suorittanut maamme kaikkien kansojen kansallisen riippumattomuuden ja tasa-arvoisen kehityksen nimessä, yhtenäisen sosialistisen Synnyinmaamme kukoistuksen nimessä.»[17]

Nykyään pyrkimyksenä on lisätä kunkin tasavallan aineellista ja henkistä potentiaalia ja samalla käyttää sitä mahdollisimman tehokkaasti hyväksi koko maan sopusointuista kehitystä silmällä pitäen.

Edelleen, uusien, sosialististen yhteiskunnallisten suhteiden voimaansaattaminen avasi tien kaupungin ja maaseudun sekä ruumiillisen ja henkisen työn vuosisatoja vanhan vastakohtaisuuden poistamiseen.

Neuvosto-Venäjällä kaupungin ja maaseudun välistä vastakohtaisuutta ryhdyttiin poistamaan heti Lokakuun vallankumouksen päästyä voitolle, koska valtaan tullut luokka ei sosiaalisen olemuksensa vuoksi ollut kiinnostunut talonpojiston riistosta, vaan mahdollisimman kiinteästä liitosta ja yhteistyöstä talonpojiston kanssa.

Tältä kannalta katsoen leniniläinen Asetus maasta oli neuvostovallan tärkein säädös, joka osoitti sen asennoituvan talonpojistoon ja agraariongelmaan kokonaisuudessaan periaatteellisesti toisin kuin kaikki siihenastiset poliittiset hallintojärjestelmät.

Työväenluokan ja kolhoositalonpojiston luja liitto luotiin maassa 1920- ja 1930-luvulla suoritettujen sosiaalis-taloudellisten uudistusten ansiosta. Suuri isänmaallinen sota 1941—1945 osoitti vakuuttavasti, että tämä liitto on sosialismin elinvoimaisuuden ja mahdin tärkein perusta.

Viime vuosikymmeninä, sitä mukaa kuin maatalous on teollistunut — erityisen nopeasti se on tapahtunut NKP:n Keskuskomitean maaliskuun (1965) täysistunnon jälkeisenä aikana —, kolhoositalonpoikien työ on luonteeltaan lähennyt työläisten työtä. Leninin ennustama työläisen ja talonpojan sosiaalisessa asemassa ilmenevien erojen hävittämisprosessi on pääsemässä vauhtiin.

Lokakuun vallankumouksen voitettua alettiin poistaa myös ruumiillisen ja henkisen työn vastakohtaisuutta, jonka älyllisen toiminnan harjoittajien etuoikeutettu luokka-asema ja omistavien luokkien ja yhteiskuntakerrosten tosiasiallinen yksinoikeus sivistykseen olivat aikaisemmin synnyttäneet.

Jo se että työläiset ja talonpojat ottivat vallan käsiinsä ja muodostivat uuden hallintokoneiston, merkitsi ratkaisevaa askelta kohti tätä tavoitetta. Yhteiskunnan uuden poliittisen organisaation sekä kansantalouden, kulttuurin ym. uuden johtojärjestelmän muovautuminen johti väistämättä henkisen työn tekijöiden etuoikeutetun luokka-aseman hävittämiseen tämän työn tärkeimmillä esiintymisalueilla.

Sosialistisessa yhteiskunnassa ei vallitse pelkästään työläisten ja talonpoikien liitto, vaan työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön liitto. Tämän liiton muodostaminen on tietysti vaatinut aikaa, koska kysymys ei ole ollut ainoastaan sosiaalisen vastakohtaisuuden hävittämisestä, vaan myös siitä, että talonpojiston ja sivistyneistön on omaksuttava työväenluokan ideologiaan, marxismi-leninismiin perustuva sosialistinen maailmankatsomus.

Arvioidessaan kehittyneen sosialistisen neuvostoyhteiskunnan kokemuksia NKP:n 26. edustajakokous esitti teesin, että »yhteiskunta kehittyy luokattomaksi pääasiallisesti kypsän sosialismin historiallisissa puitteissa»[18].

Lopuksi sosialistinen vallankumous poisti vielä yhden yksityisomistukseen perustuvan sivilisaation häpeällisen jäänteen, nimittäin naisen epätasa-arvoisen aseman miehen rinnalla. Se hävitti ennen kaikkea tämän epätasa-arvoisuuden yhteiskunnalliset syyt ja mitätöi sen poliittis-oikeudellisen perustan. Sosialistisen yhteiskunnan naisilla on kaikissa suhteissa samat oikeudet ja mahdollisuudet kuin miehilläkin.

Tietysti on tärkeää, että näitä mahdollisuuksia käytetään täydessä määrin hyväksi jokapäiväisessä elämässä. Tämä taas edellyttää naisten, varsinkin

Taulukko 3

Sosialistisen sektorin osuus kansantaloudessa ja väestön sosiaalinen koostumus v. 1979 [19]
(prosentteina)

	Bulgaria	Unkari	DDR	Kuuba	MKT	Puola	Romania	TšST
Sosialistisen sektorin osuus:								
kansantulosta	99,9	97,8	96,3	—	99,99	83,1	95,9	99,6
teollisuuden kokonaistuotosta	99,9	99,3	97,9	100,0	100,0	98,0	99,7	100,0
maatalouden kokonaistuotosta	99,9	96,5	95,2	76,4	99,9	21,9	86,6	97,6
vähittäiskaupan kauppavaihdosta (ravitsemusliikkeiden liikevaihto mukaan luettuna)	100,0	99,3	88,2	100,0	100,0	98,5	100,0	100,0
Väestön jakautuminen sosiaaliryhmittäin:								
työläiset ja toimihenkilöt	83,8	75,5	82,3	69,5	63,1	72,2	52,2	90,6
osuuskuntiin kuuluvat talonpojat, kotiteollisuudenharjoittajat ja käsityöläiset	15,4	21,4	11,7	18,8	36,6	3,7	40,9	9,1
osuuskuntiin kuulumattomat talonpojat, kotiteollisuudenharjoittajat ja käsityöläiset	0,4	2,8	3,7	11,2	}	} 23,6	6,1	0,3
vapaiden ammattien harjoittajat	0,1	} 0,3	0,3	} 0,5	} 0,3	}	} 0,8	0
muut väestöryhmät	0,3		2,0			0,5		—

äitien, työ- ja elinolojen jatkuvaa parantamista. NKP:n 26. edustajakokous hahmotteli tässä tarkoituksessa asianmukaisen toimenpidesarjan. »Nämä toimenpiteet tähtäävät lapsiperheiden tulotason kohottamiseen, näiden perheiden ja erityisesti nuorten perheiden elinolojen parantamiseen, esikouluikäisten laitosten verkon kehittämiseen siten, että jokainen perhe voisi käyttää näiden laitosten palveluja, sekä äitien vapaa-ajan lisäämiseen ja entistä parempien edellytysten luomiseen lasten kasvatukselle...

Huolenpito lapsista ja äideistä on maassamme valtakunnallisesti tärkeä asia. Puolueen Keskuskomitean ja SNTL:n Ministerineuvoston uusi päätös osoittaa jälleen kerran vakuuttavasti, että puolueemme ja valtiomme noudattavat tinkimättömästi Leninin ohjetta: 'Kaikki paras lapsille'»,[20] sanoi SNTL:n Ministerineuvoston puheenjohtaja N. A. Tihonov selostuksessaan.

Suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamista koskevat NKP:n Keskuskomitean ja SNTL:n Ministerineuvoston päätökset hyväksyttiin ja julkistettiin 31. maaliskuuta ja 6. syyskuuta 1981.

L. I. Brežnev kiinnitti selostuksessaan huomiota toiseen seikkaan, joka liittyy naisten tasa-arvoisuuden täydelliseen toteuttamiseen Neuvostoliitossa. Todettuaan naisten osallistuvan johtotyöhön puolue-, hallinto-, talous- ym. elimissä hän sanoi: »Täytyy tunnustaa, ettei mahdollisuuksia naisten korottamiseen vastuullisiin virkoihin ole toistaiseksi käytetty täydellisesti hyväksi. Sellaiseen tilanteeseen on saatava korjaus.»[21]

Se, mistä edellä puhuimme, tapahtui ensi kerran Neuvostoliitossa Lokakuun vallankumouksen ansiosta. Myöhemmin samat prosessit ovat kehittyneet muissakin sosialistisissa maissa (ks. taulukko 3).

5

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN TOTEUTUS: VARMUUS HUOMISPÄIVÄSTÄ

Sosialismi on vapauttanut työihmiset epävarmuudesta huomispäivän suhteen, tulevaisuuden pelosta. Uusi järjestelmä on saavuttanut tämän ennen kaikkea sen ansiosta, että se on luonut suunnitelmatalouden, joka turvaa yhteiskunnallisen tuotannon jatkuvan, vakaan kasvun.

Olemassaolonsa aikana sosialismi on todistanut — ei yksin Neuvostoliitossa, vaan koko sosialististen veljesmaiden yhteisössä —, että siellä, missä harjoitetaan oikeaa, todella sosialistista, so. leniniläistä, talouspolitiikkaa, siellä ei tapahdu mitään kriisejä ja laskuja, siellä keskimääräinen kasvuvauhti ylittää kapitalistisen tuotannon keskimääräisen kasvuvauhdin.

Korostettakoon: siellä, missä harjoitetaan oikeaa, todella sosialistista politiikkaa. Sillä tiedossa on tapauksia, jolloin karkeat talouspoliittiset virheet ovat aiheuttaneet häiriöitä tuotannon kehityksessä sekä vakavia sosiaalis-taloudellisia ja jopa poliittisia vaikeuksia. Voidaan kuitenkin sanoa, että tämä on se poikkeus, joka oppikirjoja lainaten vahvistaa säännön. Sosialismin periaatteista poikkeamisen tai niiden väärän soveltamisen haitalliset vaikutukset todistavat vain marxismi-leninismin keksimien sosialistisen talous- ja yhteiskunnallis-poliittisen kehityksen peruslainmukaisuuksien oikeellisuuden.

Kokonaisuutena katsoen sosialistisen yhteisön maiden talous on alati noususuunnassa. Mainittakoon seuraava esimerkki. Vallankumousta edeltäneellä Venäjällä teollisuustuotanto henkeä kohti laskettuna oli noin 2,3 kertaa pienempi kuin tuon ajan maailman teollisuustuotannon vastaava keskiluku. Ensimmäinen maailmansota, interventio, ja kansalaissota aiheuttivat kansantalouden vakavan häiriötilan, joten Venäjän teollisuustuotanto oli vuonna 1928 keskimäärin 40 prosenttia pienempi kuin vastaava keskiluku senaikaisessa maailmantilastossa. Kuitenkin vuoteen 1977 mennessä teollisuustuotannon keskimäärä henkeä kohti laskettuna oli Neuvostoliitossa yli 3,7 kertaa suurempi kuin maailman teollisuustuotannon keskimäärä.[1]

1970-luvulla, yhdeksännen ja kymmenennen viisivuotiskauden aikana, Neuvostoliiton bruttokansantuote kasvoi 67 prosenttia. Kun vuonna 1970 se oli 637 miljardia ruplaa, niin vuonna 1980 se oli biljoona kuusikymmentä yksi miljardia ruplaa. Teollisuustuotanto kasvoi tuona aikana 78 prosenttia ja maataloustuotanto keskimäärin 23 prosenttia[2] (huolimatta kaikista vaikeuksista, joita luonto aiheutti silloin neuvostoihmisille).

NKP:n Keskuskomitean Politbyroon jäsen, Kazahstanin kommunistisen puolueen Keskuskomitean ensimmäinen sihteeri D. A. Kunajev sanoi NKP:n 26. edustajakokouksessa seuraavaa: »On paikallaan palauttaa mieleen, että neuvostovallan aamunkoitteessa, sen voittokulun ensimmäisinä päivinä, puhuttiin kymmenestä päivästä, jotka järisyttivät maailmaa. Nykyään maailma ihailee Neuvostoliiton kymmentä viisivuotissuunnitelmaa, jotka ovat perin juurin muuttaneet maamme ja tehneet siitä maailmanrauhan ja todellisen yhteiskunnallisen edistyksen mahtavimman tuen.»[3]

Viimeksi kuluneet vuodet eivät ole olleet monien sosialististen maiden kansantaloudelle kaikkein onnellisimpia. Silti tosiasia on, että SEV-maiden

talous kasvaa kahta vertaa nopeammin kuin kehittyneiden kapitalististen maiden talous. SEV:in jäsenmaat muodostavat edelleen maailman vauhdikkaimmin kehittyvän maaryhmän.

Sosialististen maiden talouden kehitysvauhti ei tietenkään aina ole sama. Se voi olla erittäin nopeaa, mutta myös vähemmän nopeaa. Porvarillinen propaganda spekuloi usein tällä seikalla.

Mitä keinoja se käyttää? Ennen kaikkea se pyrkii sivuuttamaan vaikenemalla sen, että sosialistisissa maissa tuotannon kasvuvauhdin muutokset suunnitellaan etukäteen viisivuotis- ja vuosisuunnitelmia laadittaessa. Toisin sanoen tämänkaltaiset muutokset, tuotannon kasvun kiihtyminen tai hidastuminen, ovat tietoisen päätöksenteon tulosta: yhteiskunta tekee päätöksen ottaen huomioon tärkeimmät tehtävät ja ongelmat maan kulloisessakin kehitysvaiheessa sekä kansan tarpeet.

Viime vuosina neuvostohallitus on kasvuvauhtia suunnitellessaan joutunut ottamaan huomioon, että merkittäviä perussijoituksia on suunnattava kaivannaistoiminnan, ennen kaikkea polttoaineteollisuuden ja energiatalouden, kehittämiseen maan kaukaisissa osissa sekä maatalouden kehittämiseen (maanparannus, ei-mustanmullan vyöhykkeen maatalouden kohentaminen ym.). Nämä sijoitukset eivät tuota palautetta läheskään heti.

Lisäksi sosialistisen talouden kehitysvauhtiin voivat vaikuttaa ennalta arvaamattomat objektiiviset tekijät (esim. kato) ja subjektiiviset tekijät. Sattuuko sosialististen maiden kehityksessä virheitä, takaiskuja? Niin, sattuu. Niitä ei kuitenkaan voida rinnastaa kapitalistisen yhteiskunnan elimellisiin vikoihin. Sitä paitsi nämä virheet korjataan menestyksellisesti kommunististen puolueiden johdolla marxismi-leninismin periaatteiden pohjalta. Koko kansa osallistuu aktiivisesti tähän työhön.

NKP näytti 26. edustajakokouksessaan jälleen kerran esimerkkiä siitä, miten kommunistien tulee

suhtautua sosialismin kehityksessä ilmeneviin vaikeuksiin. Keskuskomitean toimintaselostuksessa, jossa syvällisellä ja vaikuttavalla tavalla eritellään 1970-luvun aikaansaannoksia, mm. kymmenennen viisivuotiskauden saavutuksia, sanotaan tämän analyysin jälkeen: »Antaessaan tunnustusta neuvostokansan todella historiallisille saavutuksille NKP:n Keskuskomitea näkee selvästi myös vaikeudet, puutteellisuudet ja ratkaisemattomat ongelmat. Osa asetetuista tavoitteista on jäänyt saavuttamatta. Kaikki ministeriöt ja tuotantolaitokset eivät ole täyttäneet suunnitelmiaan. Kansantaloudessa on vielä pullonkauloja ja epäsuhteita.

Syitä on monia. Niihin kuuluvat objektiivisten, meidän tahdostamme riippumattomien olosuhteiden vaikutus, suunnittelun ja johtamisen vajavaisuudet, monille puolue-elimille ja talousjohtajille ominainen vaativaisuuden puute, kurin rikkomiset ja leväperäisyys. Mutta pääsyynä lienee ollut se, ettei vielä ole kokonaan päästy eroon vanhoihin kaavoihin piintyneisyydestä, sen ajan tavoista ja tottumuksista, jolloin etualalla ei ollut niinkään asian laadullinen kuin määrällinen puoli.

Kaikkea tätä on pohdittu seikkaperäisesti NKP:n Keskuskomitean täysistunnoissa. On tehty konkreettisia päätöksiä, joiden tarkoituksena on ollut jälkeenjääneiden alojen ja portaiden kohottaminen muiden alojen ja portaiden tasolle. Nyt on kysymys siitä, että saavutettuihin kokemuksiin nojautuen poistetaan vieläkin päättäväisemmin talouden kehitystä haittaavat esteet. Siihen on vain yksi keino — vaativaisuuden lisääminen sekä entistä tehokkaampi työ ja taloudenhoito. Tämän taidon oppiminen ei ole helppoa. Mutta me kommunistit olemme sisukasta ja määrätietoista väkeä. Olemme astuneet tälle tielle emmekä poikkea siltä.»[4]

Sosialistisessa rakennustyössä ilmenevistä ongelmista puhuttaessa ei pidä unohtaa sitäkään, että sosialistinen yhteiskunta ei kehity missään tyh-

jiössä, vaan reaalimaailmassa, maailman valtioiden perheessä. Tosin sosialististen maiden taloudelliset yhteydet vastakkaista yhteiskuntajärjestelmää edustaviin maihin ovat kokonaisuutena katsoen varsin pieni suure sosialististen maiden omaan bruttokansantuotteeseen verrattuna. Kuitenkin on ilmeistä, että kapitalistisessa maailmassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös sosialistisissa maissa vallitsevaan asiaintilaan.

Viime vuosina sosialistiset maat ovat joutuneet ratkaisemaan luovia tehtäviään todella monimutkaistuneissa oloissa. Oma merkityksensä on ollut maailman taloussuhdanteiden huononemisella ja jyrkillä hinnanmuutoksilla. Sosialististen maiden tilanteella ei kuitenkaan ole mitään yhteistä kapitalistiselle maailmalle ominaisten kontrolloimattomien markkinatilanteen vaihteluiden ja tässä maailmassa vallitsevien talouselämän alkuvoimien kanssa.

Sosialistisen maiden talouskehityksen tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon myös vanhan, kapitalistisen maailman hellittämätön painostus näitä maita kohtaan. Kyseessä on poliittinen, ideologinen, taloudellinen ja tietysti myös sotilaallinen painostus.

Imperialismin painostuksesta johtuu, että sosialismin täytyy tehostaa vakavasti puolustustaan, suunnata tähän tarkoitukseen valtavia aineellisia voimavaroja, jotta uusi yhteiskunta voisi torjua ulkoapäin tulevat hyökkäykset. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden on ollut (ja valitettavasti on tänäänkin) pakko irrottaa miljoonia nuoria henkilöitä rauhanomaisesta työstä ja opiskelusta asepalvelukseen, jotta he olisivat minä hetkenä tahansa valmiit puolustamaan synnyinmaansa vapautta ja riippumattomuutta ja torjumaan vaarat, joita on jatkuvasti syntynyt maan rajoilla.

Kokonaiset neuvostokansan sukupolvet ovat kasvaneet tilanteessa, jossa on aina täytynyt olla valmiina estämään ulkomaisten tihutyön tekijöiden

hankkeet. On täytynyt kehittää koneistoa, jonka tehtävänä on ollut kansaan kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen, koneistoa, joka olisi tarpeeton, ellei sosialistisen yhteiskunnan olisi pakko puolustautua ulkoisia vihollisia vastaan. Koko historian kulku — ulkomaiden interventio kansalaissodan aikana, toinen maailmansota ja sitä seurannut »kylmä sota»— on todistanut, että me olemme olleet oikeassa pyrkiessämme tekemään kaikkemme sosialistisen vallankumouksen puolustamiseksi.

Selvää on, että se, mitä me olemme tehneet kansan saavutusten suojelemiseksi, on rajoittanut rauhanomaisen työn mahdollisuuksia ja kaventanut jossain suhteessa sosialismin voimavaroja sosialismin ja kapitalismin välisen rauhanomaisen kilpailun alueella.

Tilanteen monimutkaisuudesta huolimatta sosialististen maiden tuotanto kokonaisuudessaan lisääntyy edelleen vakaalla perustalla. Sitä paitsi sosialistinen talous kasvaa yleensä nopeammin kuin kapitalististen maiden talous. Siitä kertoo taulukko 4.

Taulukko 4

Teollisuustuotannon kasvuvauhti sosialistisissa ja kehittyneissä kapitalistisissa maissa [5]

Vuosi	Koko maailma	Sosialistiset maat	Kehittyneet kapitalistiset maat
1950	100	100	100
1960	206	354	162
1970	388	723	284
1980	630	14-kertaisesti	389
Keskimääräinen vuotuinen lisäkasvu (prosentteina)			
1950—1980	6,3	9,3	4,6
Niistä 1971—1980	5,0	7,2	3,3

Sosialististen maiden taloudellisista saavutuksista puhuttaessa on tärkeää korostaa, että nämä saavutukset ovat olleet ennen kaikkea sosialististen maiden kansojen omien ponnistusten ja viime aikoina myös näiden kansojen keskinäisen avun ja yhteistoiminnan ansiota. **Ainuttakaan kilogrammaa raaka-ainetta, aunuttakaan tuoteyksikköä ei ole tuotettu näissä maissa muita maita ja kansoja riistämällä ja ryöstämällä.** Tämä on otettava huomioon kahden yhteiskuntajärjestelmän talouskehitystä vertailtaessa.

Huomio kiintyy seuraavaan seikkaan. Yhdysvaltojen, Länsi-Euroopan maiden ja Japanin talouspotentiaali on erittäin suuri, se on pitkälle kehittynyt teollinen potentiaali. Joukkojen elintaso näissä maissa (jätämme syrjään näiden maiden ja niiden eri sosiaaliryhmien väliset elintasoerot) on keskimäärin korkeampi kuin muissa ei-sosialistisen maailman valtioissa. Mutta millä tavoin tämä tuotantovoimien kehitystaso ja tämä elintaso on saavutettu?

Ei pidä tietenkään jättää pois laskuista kapitalististen maiden työväenluokan, maanviljelijöiden, insinöörien ja teknikkojen panosta. Se, mitä on saatu aikaan teollisuudessa, maataloudessa ja palveluelinkeinoissa, on heidän kättensä työtä, jota marxistit-leninistit kunnioittavat suuresti.

Silti eivät läheskään kaikki kehittyneiden kapitalististen maiden saavutukset ole insinöörien, teknikkojen, työläisten, maanviljelijöiden ja toimihenkilöiden työn ansiota. Ei pidä unohtaa, että heidän työnsä on pakon alaista työtä, jonka »kannustimena», vieläpä julmana »kannustimena», on työttömyysuhka, työpaikan ja yhteiskunnallisen aseman menettämisen pelko. Lisäksi on muistettava, että melkoinen osa monopolipääoman hallussa olevista rikkauksista on saatu Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maiden säälimättömän riiston ansiosta, jota imperialistiset valtiot harjoittavat tänä päivänäkin. Monopolit käyttävät hyväkseen tuon

riiston tuottamia tuloja, joiden turvin ne luovivat yhteiskuntasuhteiden alueella ja tekevät joitakin myönnytyksiä työväenluokalle (palkat, lomat yms.) säilyttääkseen tärkeimmän, so. valtansa yhteiskunnassa, sosiaalis-taloudelliset asemansa.

Kaikkea tätä ei pidä unohtaa, ei yleensä eikä erityisesti silloin, kun tutkitaan Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kokemuksia. Tosiaankin, Neuvosto-Venäjähän julisti jo ensimmäisissä valtiollisissa säädöksissään, että on luovuttava kaikista eriarvoisuuteen perustuvista sopimuksista ja kaikista loismaisista tuloista, sekä vahvisti tämän luopumisensa lainsäädännöllisesti. Vaikka sosialismin rakennustyö aloitettiin Neuvostoliitossa (kuten myöhemmin useimmissa muissakin nykyään sosialistisissa maissa) tilanteessa, jolloin talous oli kaikkea muuta kuin korkealla kehitystasolla, neuvostovaltio ei pyrkinyt hankkimaan mitään lisävaroja vieraita maita riistämällä. Päinvastoin, jo ensimmäisistä vuosista lähtien se auttoi voimiensa mukaan Idän kansoja, ennen kaikkea Mongoliaa, Afganistania, Irania ja Turkkia sekä Kiinaa.

Edelleen. Voidaanko sosialististen maiden kehityksen tuloksia tarkasteltaessa unohtaa ne valtavat menetykset, jotka sodat aiheuttivat näille maille? Tosin lännessä eräät kriitikot ovat taipuvaisia aliarvioimaan tätä seikkaa. He sanovat, että ensinnäkin myös kapitalistiset maat kärsivät sodista ja toiseksi toisesta maailmansodasta on kulunut yli 35 vuotta.

Mitä ensimmäiseen perusteluun tulee, niin vaikka monet kapitalistiset maat ja niiden kansat todellakin kärsivät menetyksiä viime sodan aikana, nuo menetykset eivät kuitenkaan ole verrattavissa niiden maiden menetyksiin, jotka nykyään kuuluvat sosialistiseen maailmaan. Seuraavassa konkreettisia numerotietoja. Toisen maailmansodan aikana kaatui taisteluissa, kuoli haavoihin ja tuhoutui kuolemanleireissä 20 miljoonaa Neuvostoliiton kansa-

laista, 10 miljoonaa Kiinan kansalaista, 6 miljoonaa puolalaista, 1,7 miljoonaa jugoslaavia ym. Länsimaiden menetykset (lukuun ottamatta Saksaa, joka menetti 13,6 miljoonaa henkeä) ovat seuraavat: USA:n kohdalla 405 000 henkeä, Ison-Britannian kohdalla 375 000 henkeä jne.[6] Ja mikä tärkeintä, kapitalististen maiden monopolit eivät jääneet tappiolle, vaan useimmissa tapauksissa rikastuivat suunnattomasti kansanjoukkojen verellä ja kärsimyksillä. Tämä koskee ennen kaikkea USA:n monopoleja.

Ja nyt toisesta perustelusta. Sodan, varsinkin toisen maailmansodan kaltaisen sodan, jälkivaikutukset ulottuvat vuosikymmenien päähän. Esim. Neuvostoliitossa ja eräissä muissa sosialistisissa maissa vallitsee tietty työvoimapula. Mistä se johtuu? Näissä maissahan on hyvät syntyvyysluvut, Tšekkoslovakian Sosialistisessa Tasavallassa ja Saksan Demokraattisessa Tasavallassa ne ovat viime vuosina jopa kasvaneet. Siellä ollaan aiheellisesti ylpeitä tästä seikasta ja pidetään sitä vakuuttavana todisteena näiden valtioiden taloudellisista ja sosiaalisista saavutuksista. Nykyinen työvoimapula on sodan seurausta, sen jälkivaikutuksia, jotka tuntuvat yhä vieläkin, yli 35 vuoden kuluttua sodan päättymisestä.

Korostettakoon siis vielä kertaalleen: kaikki, mitä Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat ovat saavuttaneet, on ennen muuta niiden kansojen luomisvoiman ansiota. Tämä tosiasia osoittaa yhtä vakuuttavasti kuin monet muutkin seikat sosialistisen tuotantotavan historiallista paremmuutta.

6

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN TOTEUTUS: TARKOITUKSET JA KEINOT

Sosialismin tarkoitusperät ja sen käyttämät keinot joutuvat toisinaan länsimaisten propagandistien vihamielisen arvostelun kohteeksi. Länsimaiset propagandistit väittävät uuden yhteiskunnan asennoituvan tähän kysymykseen samalla tavalla kuin aikansa elänyt riistoyhteiskunta, nimittäin tarkoitus pyhittää keinot -kaavan mukaisesti. Sosialismi ei kuitenkaan hyväksy tuota kaavaa. Puhuessaan NKP:n 26. edustajakokouksessa NKP:n Keskuskomitean Politbyroon ehdokasjäsen, Gruusian kommunistisen puolueen Keskuskomitean ensimmäinen sihteeri E. A. Ševardnadze korosti: »1970-luku on opettanut meille paljon. Toverit, ei ole suinkaan yhdentekevää, millä keinoin ja menetelmin on saavutettu erinomaisia taloudellisia tuloksia. Ihminen ja hänen kaikinpuolinen kehityksensä ovat olleet ja tulevat olemaan ainoa itsetarkoitus.»[1]

Todettakoon mahdollisimman selväsanaisesti: kaikki, mitä sosialismi on saavuttanut ja aikoo saavuttaa tulevaisuudessa, kaikki, mitä se on jo saanut aikaan ja mihin se tulee vastedes pyrkimään, on toteutettu tai tullaan toteuttamaan **sellaisin keinoin ja menetelmin, jotka eivät vahingoita työtätekevää ihmistä, hänen elämäänsä, vapauttaan ja terveyttään tai jotka rajoittavat vahingon mahdollisimman vähiin.**

Kun keskusteluissa ulkomaalaisten kanssa sivutaan tätä kysymystä, he esittävät usein epäilyksensä: »Eikö teillä muka ole sellaisia tuotantoaloja, joilla joudutaan työskentelemään vahingollisissa olosuhteissa? Eikö muka ole raskasta käsityötä?»

Viime vuosina on näihin kysymyksiin lisätty myös seuraavanlainen kysymys: »Te puhutte nyt siitä, että on kohotettava tuotannon tehokkuutta. Täten te myönnätte ensinnäkin, että sosialistinen talous on vähemmän tehokasta kuin kapitalistinen talous. Ja siksi toiseksi, eikö tehokkuuden kohottaminen aiheuta vakavaa vahinkoa työväenluokalle?»

Joskus tuollaisten kysymysten tarkoituksena on tehdä tietty etukäteen laskelmoitu propagandistinen vaikutus, ts. ne esitetään pahoin aikein. Joskus taas ne esitetään ilman mitään taka-ajatuksia. Näissä tapauksissa po. kysymykset johtuvat siitä, että asianomaiset eivät käsitä kahden yhteiskuntajärjestelmän **perusluonteista vastakohtaisuutta,** joka ilmenee mm. siinä, miten asennoidutaan tuotannon tehokkuusongelmiin.

Tietysti sosialistisessa yhteiskunnassa työskennellään joillakin aloilla vahingollisissa olosuhteissa ja tehdään raskaitakin töitä. Käsityötäkin on, ja sen osuus työn kokonaismäärästä on vielä valitettavasti melko suuri.

Kysymys on kuitenkin **yhteiskunnan suhtautumisesta** po. ilmiöihin. Sosialistinen yhteiskunta pyrkii luomaan vahingollisissa ja vaikeissa olosuhteissa työskenteleville henkilöille yhä suotuisammat työolosuhteet: se lyhentää heidän työpäiväänsä, huolehtii työturvallisuudesta, rakentaa ennakkohoitoloita ja parantoloita, maksaa tavallista suurempaa palkkaa jne. Edelleen, sosialistinen yhteiskunta huolehtii uuden teknologian kehittelystä. Tarkoituksena on vähentää vahingollisissa olosuhteissa työskentelevien sekä raskasta ruumiillista työtä ja käsityötä tekevien henkilöiden määrää.

Yhteiskunnan tahto ei tietenkään aina toteudu täydellisesti teknisen perustan heikkouden tai joidenkin **järjestöjen ja henkilöiden** työssä ilmenevien puutteellisuuksien ja virheiden johdosta. Tällainen on kuitenkin yhteiskunnan, valtion suunnitelmatavoitteiden vastaista. Sosialismissahan otetaan ehdottomasti mukaan suunnitelmiin toimenpiteet käsityön osuuden supistamiseksi. Esittäessään tulevaisuutta koskevia näkemyksiään NKP on kirjannut »SNTL:n taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen suuntaviivoihin vuosiksi 1981—1985 ja vuoteen 1990» ulottuvaksi ajanjaksoksi mm. seuraavaa: »On toteutettava syvälliset uudistukset työssä, tällä ihmistoiminnan tärkeimmällä alueella, parannettava ja helpotettava työolosuhteita, turvattava laajat mahdollisuudet korkeatuottoiseen ja luovaan työhön sekä saavutettava huomattavaa edistystä henkisen ja ruumiillisen työn välisten erojen poistamisessa ja maataloustyön muuttamisessa teollisuustyön lajiksi.»[2]

Samanlaisia tavoitteita ovat asettaneet muidenkin sosialististen maiden kommunistisen ja työväenpuolueiden 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa pidetyt edustajakokoukset. Asetettujen tehtävien mukaisesti ja kansantaloudessa tapahtuvien siirtymien perustalla sosialistisissa maissa ovat käynnissä työvoiman ammatti- ja toimialarakenteen syvälliset muutosprosessit. Yhä useampien työntekijöiden työ koneistetaan. Syntyy uusia ammatteja, jotka ovat yhteydessä täyskoneistukseen ja automaatioon. Ammattitaidottoman työvoiman osuus vähenee. Esim. Unkarissa ammattitaitoisten työläisten määrä on kahdenkymmenen viime vuoden aikana kasvanut kaksinkertaiseksi ja Bulgariassa lähes nelinkertaiseksi. Sitä vastoin apu- ja vähäisen ammattitaidon omaavat työläiset ovat Tšekkoslovakiassa ja Puolassa muodostaneet vajaan viidesosan ja DDR:ssä kymmenesosan koko työväestöstä.

Sosialistisissa maissa ammattiliitot valvovat työ-

väenluokan etuja. Ne kannattavat lämpimästi valtion suunnittelemia työolosuhteiden parantamistoimia ja tarkkailevat valppaasti tuotanto- ym. laitosten johdon toimintaa niiden toteuttamiseksi. Tämä on tärkeä osa ammattiliittojen toimintaa, niiden osallistumista kommunistiseen rakennustyöhön.

Mikäli ammattiliitot toteavat, että työsuojelu on epätyydyttävällä kannalla, että on sattunut työtapaturmia tai että tuotantolaitoksen johto ei täytä työehtosopimuksissa edellytettyjä sitoumuksia, ne saattavat asianomaiset talousjohtajat hallinnolliseen vastuuseen. Niinpä vuonna 1979 sellaisia tapauksia oli 6174. Tällöin 146 talousjohtajaa erotettiin ammattiliittojen vaatimuksesta tehtävistään.

Sosialististen maiden kommunistiset veljespuolueet antavat ammattiliittojen työlle suuren merkityksen sekä auttavat ammattiliittoja täyttämään tärkeät tehtävänsä. Neuvostoliitossa ja monissa muissakin sosialistisissa maissa ammattiliittojen rooli yhteiskunnassa on määritelty perustuslaissa. Esim. SNTL:n Perustuslaissa sanotaan, että ammattiliitot »niiden säännöissä määriteltyjen tehtävien mukaisesti osallistuvat valtion ja yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseen, poliittisten, taloudellisten ja sosiaalis-kulttuurillisten kysymysten ratkaisuun» (7. pykälä). Tämän mukaisesti niillä on myös lakialoiteoikeus (113. pykälä).[3]

Eri asia sitten on, toteuttavatko ammattiliitot oikeutensa ja mahdollisuutensa kaikkialla ja kaikissa tapauksissa. Valitettavasti ne eivät monissa tapauksissa osoita asianmukaista vaativaisuutta työehtosopimusten täyttämistä ja työsuojelua koskevissa kysymyksissä ja reagoivat heikosti työlainsäädännön rikkomistapauksiin. Siitä kärsivät työtätekevien edut.

Tästä seuraa vain yksi johtopäätös: »Ammattiliittojen ja työntekijäkuntien tulee vastakin tehostaa kaikkien työ- ja elinoloja koskevien kysymysten ratkaisuun kohdistuvaa valvontaansa sekä osallistua

entistä laajemmin tuotannon suunnitteluun ja johtamiseen, työntekijävoimien valintaan ja sijoitteluun sekä tuotantolaitosten ja järjestöjen voimavarojen tehokkaaseen hyväksikäyttöön.»[4]

Edellä puhuimme vahingollisista ja raskaista työlajeista. Nyt otamme tarkastelun kohteeksi kysymyksen sosialistisen tuotannon tehokkuudesta.

Länsimaisten kriitikkojen hyvin usein sinkoama syytös siitä, että sosialismissa tuotanto ei muka ole riittävän tehokasta, saattaa pinnallisesti katsoen tuntua uskottavalta. Sosialistiset maathan eivät vielä ole työn tuottavuudessa päässeet sanokaamme Yhdysvaltojen tasalle. Sitä paitsi eikö sosialistisissa maissa ole nykyään asetettu kysymystä tuotannon tehokkuuden kohottamisesta?

Niin, tämä kysymys on nykyisin esillä useimmissa sosialistisissa maissa. Mutta ei siksi, että sosialistinen talous olisi **yleensä epätehokasta**, vaan siksi, että kehittyneen sosialismin rakentaminen, saati sitten kommunismin rakentaminen vaatii nykyistä huomattavasti korkeampaa tehokkuutta.

Toisaalta nykyiset puheet tehokkuudesta ovat yhteydessä siihen, että Neuvostoliitto ja monet muut sosialistiset maat ovat tällä hetkellä siirtymässä tuotannon kehittämisestä voittopuolisesti laajaperäisten tekijöiden (uusien ihmisryhmien mukaan saaminen kansantalouteen, uusien tuotantolaitosten rakentaminen yms.) turvin sen kehittämiseen voittopuolisesti voimaperäisten tekijöiden (työn tuottavuuden kohottaminen, tuotteiden laadun parantaminen yms.) turvin. Laajaperäiset kasvutekijäthän on useimmissa sosialistisissa maissa käytetty suurin piirtein loppuun. Sitä paitsi niiden hyväksikäyttö ei enää voi turvata yhteiskunnan määrällisesti ja laadullisesti kasvaneiden tarpeiden tyydytystä.

Neuvostoliitossa ja useissa muissa sosialistisissa maissa tuotannon voimaperäistämissuuntaus hahmottui 1970-luvulla.

Nykyään, 1980-luvulla, tämä suunta on tosiasiassa määräävänä NKP:n talousstrategiassa. Yksi 1980-luvun talouden tärkeimmistä kehittämistehtävistä määritellään seuraavasti: »*On turvattava yhteiskunnan taloudellinen edistys ja syvälliset laadulliset muutokset aineellis-teknisessä perustassa nopeuttamalla tieteellisteknistä edistystä, voimaperäistämällä yhteiskunnallista tuotantoa ja kohottamalla sen tehokkuutta.*»[5] Näin on laita kysymyksen, joka koskee tuotannon tehokkuuden kohottamista sosialistimaissa.

Jos taas kysymys asetetaan laajemmin, niin täytyy sanoa: vastoin porvarillisten propagandistien taruja sosialismi on osoittanut **koko kansantalouden** poikkeuksellisen **suuren tehokkuuden.** Kyseessä on kyky saavuttaa verrattain pienin voimavaroin suurenmoisia tuloksia, taito kulkea varmasti eteenpäin keskittämällä voimat pääsuuntaan.

Tässä yhteydessä voidaan palauttaa mieleen Neuvostoliiton teollistamiskausi. Neuvostoliiton ensimmäistä viisivuotissuunnitelmaa, jonka 50-vuotisjuhlaa vietettiin muutama vuosi sitten, porvarilliset poliitikot sanoivat mielikuvituksen tuotteeksi, saduksi. Mutta neuvostoihmiset toteuttivat tämän sadun. Historiallisesti erittäin lyhyessä ajassa he tekivät sen, mihin mikä tahansa kapitalistinen valtio olisi tarvinnut monia vuosia.

On muitakin samankaltaisia esimerkkejä. Toisen maailmansodan jälkeen eri länsimaisissa (etupäässä amerikkalaisissa) tieteellisissä teoksissa esitettiin runsaasti ennustuksia Neuvostoliiton vastaisesta kehityksestä. Nyt, 35 vuotta myöhemmin, ne ovat varsin mielenkiintoista luettavaa. Niissä sanotaan mm., että Neuvostoliiton kansantalouden jälleenrakentaminen vie vähintään 20 vuotta. Tosiasiassa jo vuonna 1950 sodanedellisen vuoden 1940 taso ylitettiin kansantulon osalta 1,6-kertaisesti ja teollisuustuotannon osalta 1,7-kertaisesti. Maatalouden kokonaistuotto nousi 99 prosenttiin sodanedellisestä tuotosta.

Muissa samankaltaisissa asiakirjoissa ennustettiin, että Neuvostoliitto pääsee selville atomipommin salaisuudesta aikaisintaan vuosina 1960—1965. Itse asiassa atomipommin kehittelyyn liittyvät kysymykset ratkaistiin Neuvostoliitossa vuoteen 1948 mennessä ja vetypommin kehittelyyn liittyvät kysymykset vuoteen 1949 mennessä. Edelleen väitettiin, että Neuvostoliitto oppii käyttämään ydinenergiaa rauhanomaisiin tarkoituksiin aikaisintaan vuoteen 1975 mennessä. Kuitenkin jo vuonna 1952 Neuvostoliitossa otettiin käyttöön atomivoimala: se oli muuten maailman ensimmäinen atomivoimalaitos, joka toimii mainiosti nykyäänkin. Neuvostoliitossa kehitetään nykyisin menestyksellisesti ydinenergiataloutta ja rakennetaan ennennäkemättömän suuria ja varmakäyttöisiä generaattoreita ja turbiineja, jotka täyttävät turvallisuusvaatimukset.

Lopuksi, mitä avaruustutkimukseen tulee, niin asianomaisissa yhdysvaltalaisissa raporteissa povattiin: Neuvostoliitto ei voi lähettää mitään esinettä avaruuteen ennen kuin vuonna 1980. Kuitenkin on tunnettua, että vuodesta 1957 lähtien Neuvostoliitto on säännöllisesti suorittanut avaruustutkimuksia. Lisäksi Neuvostoliitto kehittää tällä alalla aktiivista yhteistyötä sosialististen maiden kanssa (Interkosmos-järjestelmä) sekä Intian ja Ranskan kanssa.

Näin ollen on selvää, että jos puhutaan koko kansantalouden, suunnitelmallisesti kehittyvän talousjärjestelmän tehokkuudesta, niin sosialismi on saavuttanut suurenmoisia tuloksia. Sosialistiset maat eivät ymmärrettävästi ole voineet keskittää voimiaan kaikille alueille yhtaikaa. Tästä johtuu, että joillakin aloilla ne ovat edenneet, kun taas toisilla aloilla eivät vielä ole päässeet toivottuihin tuloksiin. Kuitenkin sosialismin mahdollisuudet ja sen kansantalouden tehokkuus kokonaisuudessaan kasvavat aikaa myöten.

Nykyään tämä seikka tunnustetaan yhä useammin lännessäkin. Seuraavassa eräs esimerkki NKP:n

26. edustajakokouksen valtuutetun, elektroniikkateollisuuden ministerin A. I. Šokinin puheenvuorosta: »Viisivuotiskauden alussa amerikkalaiset kirjoittivat, että mikroelektroniikan alalla me olemme noin 8—10 vuotta heistä jäljessä. Luultavasti he iloitsivat siitä. Kuitenkin 1970-luvun loppuun tultaessa heidän ilonsa näyttää laimenneen. Tutkittuaan vuonna 1979 joitakin mikropiiriemme mallinäytteitä amerikkalaiset arvioivat etumatkansa pariksi kolmeksi vuodeksi. Mutta jo vuonna 1981 amerikkalaisen Electronics-aikakauslehden (alan erittäin arvovaltaisen julkaisun) tammikuun numerossa sanotaan: 'Teknologinen perusta ja insinöörien pätevyys antavat Neuvostoliitolle mahdollisuuden valmistaa lähes yhtä hyviä integroituja piirejä kuin Yhdysvallatkin.' Edempänä seuraa toimituskunnan tiivistelmä: 'Saadut mikropiirit eivät näköjään edusta Neuvostoliiton huipputasoa tällä tekniikan alalla. Neuvostoliitossa omaa tarvetta varten käytettävät integroidut piirit saattavat olla teknisesti vielä parempia.' Meillä ei ole aihetta kiistää sellaisia johtopäätöksiä.»[6]

Puoluekokousedustaja NKP:n Tatarian aluekomitean ensimmäinen sihteeri R. M. Musin mainitsi toisen paljonpuhuvan esimerkin: »Turhaan USA:n entinen hallinto Washingtonissa toivoi, että sen suunnittelemat ns. 'taloudelliset taistelukeinot' Neuvostoliittoa vastaan, mm. luopuminen Kaman autotehtaalle tarkoitetuista kalustotoimituksista, viivästävät tehtaan valmistumista. Nuo toiveet ovat rauenneet tyhjiin. Neuvostomaa, jolla on voimakas tuotanto- ja tieteellistekninen potentiaali, on kiitos sen huomion, jota Keskuskomitea ja Politbyroo ovat niin runsaasti omistaneet rakennustyömaalle, suoriutunut loistavasti asetetuista tehtävistä.»[7]

Palatkaamme nyt nykypäivän tehtävään, so. sosialistisen tuotannon tehokkuuden kohottamiseen jokaisessa tuotantolaitoksessa, jokaisella työmaalla,

ts. työn tuottavuuden kohottamiseen. Tässä suhteessa sosialismi ei monissa tapauksissa todellakaan ole vielä päässyt USA:ssa tai joissakin länsieurooppalaisissa tuotantolaitoksissa saavutettuihin tuloksiin. Mutta onko tämä mikään ihme?

Palautettakoon ennen kaikkea mieleen leniniläinen kysymyksenasettelu. Lenin kirjoitti: »Kapitalismi voidaan lopullisesti voittaa ja se voitetaan lopullisesti sillä, että *sosialismi luo uuden, paljon korkeamman työntuottavuuden. Se on hyvin vaikea ja hyvin pitkäaikainen tehtävä*»[8] (kursivointi minun. — *V. Z.*). Toisin sanoen syvällisenä realistina Lenin oli selvillä siitä, kuinka monimutkainen tehtävä kapitalismin voittaminen työn tuottavuuden kohottamisessa on. Hän katsoi, että tämä tehtävä saadaan täydellisesti ratkaistuksi kommunismissa. »Kommunismi on vapaaehtoisten, tietoisten, yhteenliittyneiden, uudenaikaista teknistä välineistöä käyttävien työläisten työn tuottavuutta, joka on korkeampaa kuin kapitalistinen työn tuottavuus»,[9] totesi Lenin.

Yksi tämän tehtävän olennaisista ratkaisuvaikeuksista on se, että sosialismissa työn tuottavuuden kohottamiseen jokaisella työpaikalla liittyy sellaisia pulmakysymyksiä, joita ei tunneta kapitalistisissa maissa.

Todellakin, riistoyhteiskunnat ovat vuosisatojen aikana pohjustaneet työkuria ja nostaneet työn tuottavuutta pääasiallisesti työtätekeviin kohdistuvan väkivallan avulla. Lenin kirjoitti: »Maaorjuuden aikainen yhteiskunnallisen työn organisaatio nojasi keppikuriin, samalla kun työtätekevät, joita tilanherrojen pieni ryhmä ryösti ja piti pilkkanaan, olivat tietämättömiä ja sorrettuja. Kapitalistinen yhteiskunnallisen työn organisaatio nojasi nälkäkuriin.»[10] On ilmeistä, että sosialismissa tuonkaltaiset menetelmät ja kannustimet eivät tule kysymykseenkään.

Niinpä sosialismissa ei voida sallia työtahdin kiristämistä loputtomiin. Ammattiliitot ja asian-

omaiset tieteelliset tutkimuslaitokset valvovat tiukasti sitä, ettei työtahti ylitä ihmisten terveyden kannalta hyväksyttävää rajaa. Sosialismissa ei ole sellaista työn tuottavuutta kohottavaa »kannustinta» kuin pelko työpaikan menettämisestä enempää kuin muitakaan pelotteluun tai pakotukseen nojautuvia »kannustimia».

Sosialismi käyttää toisenlaisia kannustimia ja menetelmiä työn tuottavuuden lisäämiseksi. Näistä menetelmistä on mainittava ennen kaikkea energian käyttömäärän lisääminen tuotannossa ja tuotannon teknisen varustetason kohottaminen. Esim. Bulgariassa energian käyttömäärä teollisuudessa kasvoi vuosikymmenen aikana 60 prosenttia, DDR:ssä 21 prosenttia, Mongoliassa 77 prosenttia, Puolassa 47 prosenttia, Neuvostoliitossa 34 prosenttia ja Tšekkoslovakiassa 31 prosenttia.[11] Kymmenennen viisivuotiskauden aikana Neuvostoliitossa järjestettiin ja käynnistettiin lähes 20 000 uuden kalusto-, laite- ja automaatiovälinetyypin sarjatuotanto. Lisäksi asennettiin 60 000 koneistettua liukulinjaa ja automaatiolinjaa. Tuona aikana ajanmukaistettiin yli 30 000 tehdasta ja kaivosta. 1970-luvun loppuun mennessä täyskoneistettujen ja automatisoitujen tehdasosastojen osalle tuli 20 prosenttia teollisuustuotannosta. Tällaisia ovat **työn tuottavuuden kohottamismenetelmät** sosialistisessa yhteiskunnassa.

Työn tuottavuuden kohottamiseen kannustavat kiihokkeet ovat moraalisia kiihokkeita yhtyneinä työn määrän ja laadun mukaiseen palkkaukseen. Kysymys on kilpailusta, sellaisista kiihokkeista, jotka eivät edellytä pakotusta (muodossa tai toisessa), vaan työntekijän tietoista osallistumista tuotantoprosessiin.

»Kommunistinen yhteiskunnallisen työn organisaatio, johon ensimmäisenä askelena on sosialismi, nojaa ja tulee ajan mittaan yhä vankemmin nojaamaan itse työtätekevien vapaaseen ja tietoiseen kuriin, työtätekevien, jotka ovat kukistaneet sekä

tilanherrojen että kapitalistien ikeen»,[12] jatkoi Lenin päättelyään. Leninin johtopäätöksen mukaisesti NKP määrittelee erään lähiajan keskeisimpiin kuuluvan tehtävän seuraavasti: »On lisättävä työkollektiivien osuutta ja aloitteellisuutta johtamisessa ja suunnittelussa sekä työntekijöiden kasvattamisessa suhtautumaan tietoisesti ja luovasti työhön, aktiivisuuteen tuotantoelämässä ja yhteiskunnallisessa toiminnassa.»[13]

Näin ollen sosialismissa työntekijän toiminnan käyttövoimana ei ole pelko, ei nälän ja työttömyyden uhka, vaan tietoisuus työvelvollisuuksistaan ja yhteiskunnallisista tehtävistään. Tätä tietä edetään hitaammin, koska jokaisen työntekijän kasvattaminen suhtautumaan tietoisesti työhönsä ei ole helppo tehtävä. Tätä kasvatusta estävät lähinnä ihmisten tietoisuuteen juurtuneet menneisyyden jäänteet, jotka ovat monivuosisataisen historian perua, piintyneet tottumukset. Tässä on paikallaan palauttaa mieleen aikaisemmassa yhteydessä mainitsemamme Marxin ajatus, että yhteiskuntaa muuttavan työväenluokan täytyy muuttaa myös omaa itseään. Tällä alueella on käynnissä suurisuuntainen työ, mutta sen tulokset alkavat tuntua vain vähitellen.

Siitä, miten näitä ongelmia ratkaistaan, kertoivat 26. edustajakokouksen puhujankorokkeelta monet puoluekokousedustajat. Leninin nimeä kantavan Magnitogorskin rauta- ja teräskombinaatin masuuniosaston vanhempi ahjomies V. D. Naumkin selosti tuotantolaitoksensa kokemuksia. Hän sanoi: »Täytyy myöntää suoraan, että kaikki eivät vielä tee työtään yhtä tunnollisesti. Monet uhraavat työhönsä kaikki sielunvoimansa ja pitävät arvossa kollektiivin luottamusta. Mutta on sellaisiakin — olkoonkin että heitä on vähän —, joista kansa sanoo: 'Heidän laiskansuontaan pakottaa.'

Me olemme päätyneet tällaiseen järjestelyyn: työryhmien ja -vuorojen vaihtotilaisuuksissa arvioi-

daan yleispiirteittäin työn tulokset ja keskustellaan avoimesti ja toverillisesti jokaisen työläisen, mestarin ja insinöörin työpanoksesta. Tässä kaikki on näkyvissä, ei voi salata mitään eikä vetäytyä toisen selän taakse.

Tällä tavoin olemme päässeet eroon sovitteluasenteesta niitä kohtaan, jotka työskentelevät leväperäisesti. Sen sijaan syntyy toisenlaista kiinnostusta, pyrkimystä ottaa esimerkkiä parhaimmista, osoittaa kekseliäisyyttä ja oivalluskykyä. Työläisten ammattiylpeys, yhteishenki ja toverillinen kritiikki kehittyvät.»[14]

Niihin tekijöihin, jotka haittaavat koko työtätekevien joukon kasvattamista vastuuntuntoiseen suhtautumistapaan työhön, kuuluvat myös organisatorisen ja johtamistyön vajavaisuudet sekä monien niiden ongelmien outous, jotka koskevat ihmisyhteiskunnalle todella uutta asennoitumista yhteiskunnallisen tuotannon kehittämiseen. Kuten NKP:n Keskuskomitean täysistunnoissa ja puolueen edustajakokouksissa on korostettu, puutteellisuudet sellaisella alueella kuin kaikkialla tarmokkaasti toteutettava siirtyminen voimaperäisiin talouden hoitomenetelmiin ja kulutustavaroiden tuotannon kehittäminen, johon tulee kiinnittää entistä vakavampaa huomiota, johtuvat paljolti talousmiesten piintyneistä tottumuksista, viehtymyksestä vanhoihin, vuosikymmenien saatossa muovautuneisiin talouden johtamismuotoihin ja -menetelmiin, yhteiskunnallisen tuotannon kehittämisperiaatteisiin ja -tapoihin. Vanhojen tottumusten voittaminen on päätehtäviä, joita puolue asettaa lähivuosiksi.

Vaikeuksista huolimatta kasvatustyö, jonka tarkoituksena on vakiinnuttaa uusi, sosialistinen suhtautumistapa työhön, edistyy kokonaisuutena katsoen hyvin ja on yksi maailmansosialismin eteenpäinmenon ratkaisevista taustatekijöistä. Jos tarkastellaan Neuvostoliiton kokemuksia, niin voidaan sanoa, että Isänmaallinen sota, sodanjälkeinen jälleenrakennuskausi ja — mainitaksemme esimerkkejä lähimenneisyydestä — Baikalin—Amurin radan, Atommašin (Volgodonskissa sijaitsevan raskaan teollisuuden laitoksen), Kaman autotehtaan ja Moskovan olympiakohteiden rakentajien työsaavutukset, miljoonien kommunismin rakentajien aikaansaannokset osoittavat: niin, sosialismi kehittää menestyksellisesti omia, sen sisäistä olemusta vastaavia työnteon kiihokkeita.

Vastaavasti myös sosialismin tilanne kahden järjestelmän vertailussa muuttuu parempaan päin. Esim. työn tuottavuus lisääntyi sosialistisissa maissa v. 1950—1978 seuraavasti: Unkarissa 3,9-kertaisesti, Tšekkoslovakiassa 4,8-kertaisesti, Neuvostoliitossa 5-kertaisesti, DDR:ssä 5,8-kertaisesti, Bulgariassa 6,1-kertaisesti, Puolassa 5,9-kertaisesti ja Romaniassa 8,4-kertaisesti. Isossa-Britanniassa se lisääntyi samana aikana 90 prosenttia, Yhdysvalloissa 2,5-kertaisesti, Ranskassa ja Saksan liittotasavallassa 3,4-kertaisesti.[15] Työn tuottavuus Neuvostoliiton teollisuudessa kasvoi v. 1971—1980 lähes 1,5-kertaiseksi. Vuonna 1950 se oli vajaat 30 prosenttia ja vuonna 1980 yli 55 prosenttia työn tuottavuudesta Yhdysvalloissa.[16]

Neuvostoliiton, Tšekkoslovakian, Puolan, Unkarin, Bulgarian ja DDR:n eturivin tuotantolaitoksissa työn tuottavuus on samalla tasolla kuin samankaltaisissa Yhdysvaltain yrityksissä. Jos SEV-maita verrataan Länsi-Euroopan maihin, niin työn tuottavuus SEV-maissa on keskimäärin samaa suuruusluokkaa, ellei suurempi. Toisin sanoen sosialismi on päässyt työn tuottavuuden kohottamisessa hyviin tuloksiin. Luonnollisestikaan kukaan sosialistisissa maissa ei katso, että on saavutettu kaikki, mikä saavutettavissa on. Päinvastoin, uusi yhteiskunta asettaa tavoitteensa paljon korkeammalle. Mutta ei pidä aliarvioida myöskään saavutettua.

Sosialismi on siis antanut työihmiselle ennen kaikkea vapauden riistosta ja sorrosta. Lakkauttamalla

tuotanto- ja vaihtovälineiden yksityisomistuksen **se on vapauttanut työn. Täten se on päästänyt ihmi-sen tulevaisuudenpelosta, epävarmuuden tunteesta huomispäivästä.** Samalla sosialismi turvaa taloudel-lisen kasvun ja **talouskehityksen sellaisin menetelmin ja sellaisissa muodoissa, joissa otetaan täydellisesti huomioon työihmisten oikeudet ja edut ja jotka lisäksi edellyttävät työtätekevien aktiivista osallistu-mista koko yhteiskunnalliseen tuotantoprosessiin.**

Nämä ovat sellaisia historiallisia saavutuksia, jollaisia vanha, kapitalistinen järjestelmä, yleensä **mikään** yksityisomistukseen perustuva järjestelmä ei ole voinut turvata ihmisille.

Yhdysvaltain kommunistisen puolueen pääsihtee-ri Gus Hall totesi: »Kapitalistisen maailman miljoo-nien ihmisten tietoisuuteen on kiteytymässä uusia kriteerejä, joiden avulla he vertaavat keskenään kahta maailmanjärjestelmää. Heidän arviointinsa eivät rajoitu pintapuolisiin vertailuihin. He ottavat huomioon muutakin kuin teollisuuden kasvupro-sentit tai tavaroiden hinnat. Elämän koko laadul-linen puoli on nykyään heitetty vaakakuppiin. Varallisuustasolla on tällöin hyvin tärkeä merkitys, mutta mittausalue on nykyisin laajennut suuresti. Se sulkee piiriinsä inhimillisten arvojen koko kirjon, niiden ominaispainot, jotka määräytyvät kumman-kin järjestelmän sisäisten lakien mukaan. Se sul-kee piiriinsä näille järjestelmille ominaiset käsityk-set moraalista, kulttuurista ja filosofiasta. Monet näistä uusista elämän laatupuoleen vaikuttavista komponenteista eivät ole mitattavissa millään nu-meerisilla osoittimilla.

Miten voivat olla yhteismitallisia toisaalta syvä epävarmuus huomispäivästä, kasvava vierauden ja pettymyksen tunne, jonka yksilön sulkeminen pois yhteiskuntaelämästä aiheuttaa kapitalismin valli-tessa, ja toisaalta oman tarpeellisuuden tunto, mahdollisuus määrätä yhteiskunnan kehitystä so-sialismin vallitessa.»[17]

7

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN TOTEUTUS: TAVOITTEENA YKSILÖN KAIKINPUOLINEN KEHITYS

Myös porvarilliset ideologit tietävät tämän oikein hyvin. Juuri sen vuoksi he pyrkivät mustaamaan sosialismia ja uskottelevat lännen työihmisille, ettei näiden »kannata» taistella vanhan järjestelmän muuttamisen puolesta. Imperialistisen ideologien tehtävä on erittäin vaikea: he koettavat »todistaa», että kun sosialismi huolehtii **joukosta, luokasta,** se unohtaa yksityisen ihmisen, **yksilön.** Tässä tarkoi-tuksessa porvarilliset ideologit turvautuvat moni-naisiin todisteisiin; kuten jo olen maininnut, he jaarittelevat sosialististen maiden »alhaisesta elin-tasosta», sosialistisen demokratian »vajavaisuudes-ta» yms. Samanaikaisesti he »todistelevat» seikka-peräisesti kapitalistisen järjestelmän luuloteltua paremmuutta.

On tärkeää panna merkille, että aikaa myöten sosialismin aatteelliset vastustajat yhä avoimemmin tuovat päättelyissään esille pohjimmaisen ideolo-gisen tarkoitusperänsä. He väittävät nimittäin, että yksityisomistus sittenkin kykenee turvaamaan yksilölle enemmän oikeuksia ja mahdollisuuksia kuin yhteiskunnallinen omistus, kollektivistinen eli kommunistinen yhteiskunta. Tähän liittyvät myös lukuisat hyökkäykset »kollektivismia» vas-taan, vieläpä yritykset asettaa »kollektivismi» (ja tietysti kommunismi) »sosialismin» vastakoh-daksi.

Tässä tulee etsimättä mieleen, että jo v. 1917—1918 ensimmäisten Lokakuun vallankumoukseen suunnattujen ideologisten hyökkäysten joukossa oli bolševikeille singottuja täysin mielettömiä syytöksiä siitä, että bolševikit pyrkivät muka »kansallistamaan peitteet ja sängyt» ja sittemmin myös »yhteiskunnallistamaan naiset» (nuo syytökset vastasivat kyllä hullua ajatusta kollektivismin ja yksilön etujen vastakkaisuudesta). Nykyään noita syytöksiä ei enää esitetä sanasanaisesti, mutta hyökkäillään kuitenkin itsepintaisesti yleensä »kollektivismia» vastaan.

Oikeastaan ei ole ihme, että porvarilliset filosofit ja sosiologit esittävät »antikollektivistisia» teesejä ja väitteitä sosialismin ja yksilön etujen kuvitellusta vastakohtaisuudesta. Käsittämätöntä on se, että samansuuntaisia ajatuksia alkavat kehitellä työväenliikkeen vasemmistosiipeen kuuluvat henkilöt. Sellaista on valitettavasti viime aikoina sattunut.

Tosin päältäpäin katsoen järkeilyt näyttävät täysin »asiallisilta» ja »harmittomilta». Esim. saatetaan lähteä liikkeelle väitteestä, että yhteiskunnallisen omistuksen ja yhteiskunnallisen haltuunoton vallitessa työ menettää muka yksilöllisen luonteensa, mikä merkitsee nähkääs toista työn vieraantumisen muotoa. Tämän jälkeen selitellään, että yhteiskunnallinen omistus, joka edellyttää tuotannon suunnitelmallista kehittämistä, »saattaa johtaa» viime kädessä liialliseen keskusjohtoisuuteen, keskusjohtoisuus vuorostaan virkavaltaistumiseen ja virkavaltaistuminen talouden irtautumiseen jouskoista. Lopulta tullaan johtopäätökseen (jonka tosin vain oikeistolaiset sosiaalidemokraatit muotoilevat selväsanaisesti), että yhteiskunnallinen omistus on muka ristiriidassa yksilön etujen kanssa... Mitäpä muuta tuo on kuin yhteiskunnallisen omistuksen vastakohtana olevan yksityisomistuksen puolustusta?

Tässä on paikallaan muistuttaa, että eräät niistä, jotka ovat nykyisin niin hanakoita arvostelemaan reaalisosialismia ja syyttämään sosialistisia maita sosialistisesta ihanteesta kuvitellusta poikkeamisesta, ylistivät äskettäin maolaista »kulttuurivallankumousta» ja pitivät sitä melkeinpä demokratian huippuna. Niin menetteli v. 1971 Pekingissä vieraillut espanjalaisten kommunistien johtaja. Hän syytti silloin marxisteja-leninistejä puolueellisesta, epäoikeudenmukaisesta (ellei vieläkin pahemmasta) suhtautumisesta KKT:n johdon politiikkaan. Marxistit-leninistit olivat näet paljastaneet maolaisen »kulttuurivallankumouksen» ja leimanneet sen sosialismin perusperiaatteista poikkeamiseksi. Myöhemmin myös itse Kiinan johto totesi KKP:n Keskuskomitean 6. täysistunnon (kesäkuu 1981) päätöksissä, että tämä »vallankumous» on aiheuttanut Kiinassa »vakavimpia takaiskuja ja menetyksiä sitten tasavallan perustamisen». Kiinalaisjohto luonnehti »vallankumousta» »luonteeltaan yleiseksi ja pitkälliseksi yltiövasemmistolaiseksi virheeksi». Kuten sanotaan, asia ei kaipaa kommentaareja.

Kommunistit ovat liikkeensä kehityksen aikana joutuneet useita kertoja tekemisiin sellaisen käsityksen kanssa, jonka mukaan sosialismi on ihmisen oikeuksista ja eduista välittämätön yhteiskunta. Marx ja Engels kohdistivat aikoinaan murhaavaa arvostelua »kasarmikommunismin» edustajiin, jotka kielsivät sosialismin syvästi inhimillisen, humaanin olemuksen. Niinpä Marx kirjoitti: »Tällainen kommunismi, joka kieltää kaikkialla ihmisen *persoonallisuuden*, ei ole mitään muuta kuin johdonmukainen ilmaus yksityisomistuksesta... Kuinka vähän tämä yksityisomistuksen kumoaminen on todellista omaksi ottamista, sen todistaa juuri koko kulttuurin ja sivistyksen maailman abstraktinen kieltäminen, paluu *köyhän*, kehittymättömän ja tarpeita vailla olevan ihmisen *epäluonnolliseen* yksinkertaisuuteen, ihmisen, joka ei ole ohittanut

yksityisomistusta, vaan päinvastoin ei ole vielä saavuttanutkaan sitä.»[1]

Kun sosialismin porvarilliset vastustajat ja sen »kriitikot» työväenliikkeen piirissä kohdistavat reaalisosialismille itse asiassa parjaavia syytöksiä, he järkeilevät uudesta yhteiskunnasta abstraktisesti vaivautumatta lainkaan tarkastelemaan sosialistista todellisuutta. Kuitenkin tämä todellisuus kertoo vakuuttavammin kuin mikään muu sosialismin kiistattomista etuisuuksista, nimenomaan **yksilön** etujen turvaamisen kannalta. Tarkastelkaamme tosiasioita.

Porvarilliset ym. sosialismin vastustajat kiinnittävät paljon huomiota kysymykseen, minkälainen on elintaso sosialismissa. Kuten jo olemme maininneet, heidän päätelmiensä johtoajatus on varsin mutkaton: sosialismi ei muka turvaa ihmiselle korkeaa elintasoa. Tämä väite on kuitenkin enemmän kuin kiistanalainen.

Tätä aihetta pohdittaessa on syytä sopia ennen kaikkea termeistä. Mitä me tarkoitamme elintasolla? Länsimaiset taloustieteilijät ja sosiologit koettavat mahdollisimman paljon rajoittaa tätä käsitettä, elleivät peräti pelkistää sen palkkatasoksi. On täysin ymmärrettävää, miksi he puolustavat tätä lähestymistapaa: jos elintaso on palautettavissa palkkoihin, niin silloin se on esim. Yhdysvalloissa tai Saksan liittotasavallassa selvästi korkeampi kuin Neuvostoliitossa tai Tšekkoslovakiassa, koska työläisten ja toimihenkilöiden palkat kehittyneissä kapitalistisissa maissa ovat fyysiseltä suuruudeltaan (vallitsevien valuuttakurssien mukaan) suuremmat kuin sosialistisissa maissa. Mutta onko perusteltua tarkastella asiaa tältä kannalta?

On aivan selvää, että ihmisen elintaso määräytyy varsin moninaisista tekijöistä. Niihin kuuluvat tietysti myös rahatulot, mutta ennen kaikkea näiden tulojen saantiedellytysten turvaaminen; ts. kysymys on siitä, että jokaiselle ihmiselle turvataan

oikeus työhön. Edelleen, ihmisille täytyy luoda **normaalit olosuhteet työtä ja lepoa sekä yleissivistävää ja ammattikoulutusta varten**; on kohotettava heidän **kulttuuritasoaan**, turvattava heille asianmukaiset **asunto-olot ja terveydenhoito, huolehdittava lapsista,** varttuvasta sukupolvesta, varmistettava työveteraanien **eläketurva** jne. Toisin sanoen on väärin rajoittaa elintaso pelkkään palkkatasoon.

Mitä varten, missä tarkoituksessa länsimainen propaganda (mm. sosialistisiin maihin suunnattu radiopropaganda) menettelee noin, on jokseenkin selvää. Tässä asennoitumisessa tulee esiin porvaristolle tyypillinen tapa pelkistää kaikki selvään rahaan, käteiseen. Marx ja Engels osoittivat jo »Kommunistisessa manifestissa», että kapitalismi on pelkistänyt kaikki ihmisten väliset suhteet myynti- ja ostosuhteisiin. Tämä seikka määrää myös sen tavan, jolla porvarillinen ideologia lähestyy elintasokysymystä. Kaikki elintason osatekijät ovat porvarillisen ideologian mukaan eräänlaisia tavaroita.

Asunto on tavaraa, vieläpä omistajalleen (so. talonomistajalle) hyödyllistä, kallista tavaraa. Siitä johtuukin todella pöyristyttävä tilanne, jonka näemme monissa lännen kaupungeissa: tuhansia asuntoja on tyhjillään, samaan aikaan kun kymmenillä tuhansilla ihmisillä ei ole kattoa pään päällä, koska heillä ei ole varaa maksaa mielettömän suurta asunnonvuokraa. Silloin kun nämä kodittomat koettavat protestoida (niin kuin on useita kertoja käynyt esim. Saksan liittotasavallassa, Hollannissa ja Sveitsissä), heidät hajotetaan sotilasosastojen ja poliisin avulla.

Entä lepo? Sekin on tavaraa, vieläpä kallista. Ei ole sattuma, että, kuten Ranskassa 1980 suoritetut tutkimukset osoittavat, yhä useammat työtätekevät viettävät lomaansa kaupunkiasunnoissaan.

Entä terveydenhuolto? Taaskin tavaraa. Siitä on seurauksena lääkintäpalvelun, lääkkeiden, humpuukilääkkeiden ja jopa... sairauksien loputon kal-

listuminen. Kaiken takana on pyrkimys kiskoa potilaalta mahdollisimman suuri maksu.

Tässä kysymyksessä, **itse asennoitumisessa** elintasoon ja sen turvaamiskeinoihin ilmenee varsin vakuuttavalla tavalla kahden järjestelmän perusluonteinen ero. Sillä sosialismissa elintasoa kokonaisuudessaan ja sen yksityisiä osatekijöitä ei suinkaan tarkastella myynnin ja oston kohteena. Sosialismissa ihmisten elämän ja kulttuurin tason jatkuva kohoaminen on sosialismin olemuksen ilmausta, suoranaista seurausta tuotantovälineiden yhteiskunnallisesta omistuksesta. Tosiaankin, jos tuotantovälineiden omistajana on yhteiskunta kokonaisuudessaan, niin on luonnollista, että koko kansan aineellisen ja henkisen hyvinvoinnin kohottamista pidetään tuotannon perus- ja päätarkoituksena. Myös sosialistinen suunnittelu palvelee samaa päämäärää.

1970-luvulle tultaessa NKP eritteli kaikin puolin kansantalouden tilan ja määritteli kehittyneen sosialismin sosiaalisten ja taloudellisten ongelmien tärkeimmät ratkaisutiet. Poliittinen, puoluekantainen suhtautumistapa talouteen on aina lähtenyt seuraavan ohjelmallisen periaatteen pohjalta: kaikki ihmisen vuoksi, kaikki ihmisen hyväksi.

Pitäen ohjenuorana tätä asennoitusmistapaa NKP:n 26. edustajakokous kirjasi v. 1981 päätöksiinsä seuraavaa: »**Kommunistinen puolue tulee 1980-luvulla toteuttamaan johdonmukaisesti taloudellista strategiaansa, jonka korkeimpana päämääränä on kansan aineellisen hyvinvoinnin ja kulttuuritason jatkuva kohottaminen ja yhä parempien edellytysten luominen yksilön kaikinpuoliselle kehitykselle. Siihen päästään nostamalla edelleen koko yhteiskunnallisen tuotannon tehokkuutta ja parantamalla työn tuottavuutta, samalla kun neuvostoihmisten yhteiskunnallinen ja työaktiivisuus kasvaa.**»[2]

Kuten edustajakokouksen päätöksistä käy ilmi, asetettujen päämäärien saavuttamiseksi tulee kehittää talouden keskitettyä suunnitelmallista johtoa sekä lisätä paikallisten portaiden, mm. tuotantolaitosten ja niiden työntekijäkuntien itsenäisyyttä ja aloitteliaisuutta ja poistaa byrokraattiset ja virastolliset esteet.

Niin, valitettavasti sosialismi ei vielä ole vapaa virkavaltaisuuden ilmentymistä. Ne eivät kuitenkaan johdu sosialismin kehityksestä eivätkä kuulu sosialismin olemukseen. Ne ovat valtaosaltaan sen kapitalistisen, tarkemmin sanoen yksityisomistuksen hallitseman menneisyyden perua, josta sosialismi pääsi eroon — Neuvostoliitossa yli kuusikymmentä vuotta ja muissa sosialistisissa maissa yli kolmekymmentä vuotta sitten. Mitkään virkavaltaisuuden ilmentymät eivät voi mitätöidä sitä tosiasiaa, että sosialistisessa yhteiskunnassa ja sosialistisessa tuotantoelämässä vallitseva sentralismi ei ole luonteeltaan byrokraattista vaan demokraattista. Korostettakoon, että tämä demokraattinen sentralismi edellyttää joukkojen laajaa ja yhä lisääntyvää osallistumista tuotannon johtamiseen.

»Sosialistinen demokratia, sellaisena kuin me sen käsitämme, merkitsee todella luovaa, virikkeitä antavaa ilmapiiriä, se on yksilön vapautusta kaikesta satunnaisesta ja itsekkäästä, sanoi NKP:n 26. edustajakokouksessa Politbyroon ehdokasjäsen, Gruusian kommunistisen puolueen Keskuskomitean ensimmäinen sihteeri E. Ševardnadze. — Sosialistinen demokratia merkitsee korkea-asteista yhteiskuntaorganisaatiota ja jokaisen yhteiskunnan jäsenen itsekuria. Se on yhteiskunnan etujen ja yksilön etujen todellista sopusointua ja ihmisen mahdollisimman täydellistä itsetoteutusta. Eikä sosialistinen demokratia sovellu yhteen sellaisten ilmiöiden kanssa kuin vanhoillinen tyyli, aikansa eläneet työtavat, joita vielä siellä täällä käytetään, esimies- ja alaissuhteiden vanhentuneet muodot, byrokraattiset vinoutumat ja muodollisuus, jotka sotivat kehittyneen sosialismin vakiinnuttamia arvoja vastaan.

Eräät kommunistijohtajat eivät ole kyenneet ymmärtämään näitä monimutkaisia ja syvällisiä prosesseja, saati sitten ohjailemaan niitä. Tämän takia he ovat joutuneet tietynlaisiin vaikeuksiin. Eräskin tällainen johtaja sanoi kerran itselleen: 'Tuo teidän demokratisointinne päättyy siihen, että minut pannaan viralta.' Niin kävikin. Minkäs teet, demokratia on kansan valtaa, ja kansa on oikeudenmukainen ja vaativa.»[3]

Palaamme näihin kysymyksiin tuonnempana, kun tarkastelemme sosialistisen demokratian ongelmia. Tässä on syytä korostaa pääseikkaa: kahden järjestelmän perusluonteinen ero asennoitumisessa työtätekevien elintasoon heijastuu näihin järjestelmiin kuuluvien maiden jokapäiväisen elämän ilmiöihin. Seuraavassa muutamia valaisevia esimerkkejä.

Ensimmäinen esimerkki. Heti sosialistisen vallankumouksen jälkeen uutta yhteiskuntaa rakentavat maat toteuttivat sosialismin ratkaisevan etuisuuden kapitalismiin verrattuna saattamalla voimaan yleisen oikeuden työhön, 8-tuntisen (monille työntekijäryhmille vieläkin lyhyemmän) työpäivän, turvaamalla työolosuhteiden jatkuvan parantamisen ja luomalla laajan sosiaaliturvajärjestelmän.

Ne oikeudet, joiden puolesta kapitalististen maiden työtätekevät olivat taistelleet vuosikymmeniä, neuvostomaan työihmiset saivat — ensi kerran historiassa! — työläisten ja talonpoikien vallan olemassaolon ensimmäisinä päivinä ja kuukausina. Niinpä jo 29. lokakuuta 1917 julkaistiin asetus, jonka mukaan työpäivän pituus kaikkialla maassa oli aikuisilla 8 tuntia ja alle 18-vuotiailla 6 tuntia. Samalla määriteltiin työsuojelutoimenpiteet vaarallisissa töissä, säännösteltiin naistyön käyttö jne. Kesäkuun 14. päivästä 1918 alkaen kaikilla työtätekevillä on Neuvostoliitossa ollut valtion takaama oikeus palkalliseen lomaan. Vuosina 1917—1919

annettiin kymmeniä työtätekevien terveyden suojelua tarkoittavia asetuksia. Elokuussa 1918 lakkautettiin kaupunkikiinteistöjen yksityisomistus (ennen kaikkea asuntojenomistus) ja sittemmin alettiin jakaa tyhjillään olevia asuntoja asunnontarvitsijoille. **Toisin sanoen Lokakuun vallankumous osoitti käytännössä jo ensi askelistaan alkaen uuden, sosialistisen asennoitumisen joukkojen elintasoa koskevaan kysymykseen.**

Siten jo ensimmäisenä neuvostovallan olemassaolon kymmenvuotiskautena päästiin irti kurjuudesta ja lukutaidottomuudesta ja vuodesta 1930 myös työttömyydestä.

Myös eräät kapitalistiset maat säätivät myöhemmin 8-tuntisen työpäivän ja ottivat käyttöön tietyn sosiaaliturva- ja työsuojelujärjestelmän. Nykyään monet pitävät kaikkea tätä itsestään selvänä. Kuitenkin siihen aikaan, ensimmäisen maailmansodan jälkivuosina, itse porvaristo myönsi yleisesti, että kaikki nämä uudistukset oli toteutettu sosialismin esimerkin vaikutuksesta ja tietysti työtätekevien joukkojen painostuksesta.

Voidaan epäröimättä väittää: kaikki lännen työtätekevien, ei-sosialistisen maailman työtätekevien saavutukset ovat ennen kaikkea heidän oman taistelunsa tulosta. Voidaan sanoa enemmänkin: ellei tätä taistelua olisi käyty, niin työväenluokalta olisi jo kauan sitten riistetty useimmat saavutuksensa. Tosiaankin, pääoma kaventaa noita saavutuksia joka päivä pyrkien yleensä asettamaan ne kyseenalaisiksi. Niinpä USA:ssa reaalipalkat ovat viime vuosina laskeneet 16,3 prosenttia ja ovat pienimmillään sitten vuoden 1960[4]; Isossa-Britanniassa konservatiivinen hallitus on ryhtynyt toimiin sosiaalietuuksien leikkaamiseksi; Saksan liittotasavallan ym. kapitalististen maiden hallitsevat piirit ovat lähteneet kulkemaan samaa tietä.

Entä oikeus työhön, köyhyyden ja kurjuuden poistaminen? Tunnettua on, ettei yhdessäkään kapita-

listisessa maassa ole voitu ratkaista näitä ongelmia. Päinvastoin, 1970-luku merkitsi kapitalististen maiden kansanjoukkojen elintason huimaa laskua, jolle ei löydy vertaa sodanjälkeisestä historiasta. Yksistään kehittyneissä kapitalistisissa maissa työttömien lukumäärä kasvoi tällä kymmenluvulla 2-kertaisesti. Vuoden 1982 lopulla 30 miljoonaa henkeä oli näissä maissa vailla työtä.

Johtavassa kapitalistisessa maassa, USA:ssa, »reaalipalkat ovat yksistään kahden viime vuoden aikana laskeneet 10 prosenttia, sanoo huomattava amerikkalainen taloustieteilijä Victor Perlo.— Yrittäjät ja hallitus harjoittavat peittelemätöntä painostusta työihmistä kohtaan pyrkien alentamaan jyrkästi palkkoja ja vanhuuseläkkeitä.»[5] Köyhyyteen tuomittu väestönosa ei suinkaan osoita supistumisen merkkejä. Samainen Victor Perlo esittää seuraavan numeron: USA:ssa 30 miljoonan perheen elintaso on virallisen köyhyysrajan alapuolella.

Seuraavassa yhteismarkkinamaita koskevia numerotietoja. Taloudellisen yhteistyö- ja kehittämisjärjestön (OECD) asiantuntijoiden laskelmat osoittavat, että noin 10 prosenttia näiden maiden kokonaisväestöstä kuului 1970-luvun alussa köyhien ryhmään. Saksan liittotasavallassa tähän ryhmään lukeutui 3 prosenttia väestöstä, Isossa-Britanniassa 7,5 prosenttia, Ranskassa 16 prosenttia, Irlannissa 20 prosenttia ja Italiassa 24 prosenttia.[6] Mitä työttömyyteen tulee, niin EEC:n tietojen mukaan se kasvoi vuonna 1980 27 prosenttia vuoteen 1979 verrattuna: työttömiä oli 7,9 miljoonaa henkeä eli 7, 2 prosenttia työkykyisestä väestöstä.

Toisin sanoen ne voitot, jotka kapitalistisista maiden työtätekevät ovat saavuttaneet sosiaalisella alueella, ovat lähinnä tulosta tavattoman ankarasta luokkataistelusta, proletariaatin katkerasta kamppailusta vallitsevaa järjestelmää vastaan ja samalla myös tulosta sosialistisen maailman saavutusten, sen esimerkin vaikutuksesta kapitalistiseen maailmaan. Nämä voitot ovat **myönnytyksiä**, jotka kapitalismin on ollut pakko tehdä, mutta jotka se pyrkii kaikin voimin ottamaan takaisin. Sitä vastoin kaikki, mitä sosialismi tekee työihmisen hyväksi, johtuu sosialistisen järjestelmän **olemuksesta** ja merkitsee tämän järjestelmän taloudellisten päätehtävien suunnitelmallista ja määrätietoista toteuttamista.

Toinen esimerkki. Juuri sen vuoksi sosialistisissa maissa yhteiskunta, valtio turvaa huomattavan osan elintason osatekijöistä muiden kuin varsinaisten palkkavarojen avulla.

Tämä koskee ennen kaikkea sellaista elintärkeää aluetta kuin työolosuhteiden parantaminen, työturvallisuuden varmistaminen ja terveysohjeiden noudattaminen. Kaikki asianmukaiset toimenpiteet suoritetaan valtion budjetin tai ammattiliittojen budjetin turvin. Niinpä kymmenennellä viisivuotiskaudella (1976—1980) toteutetut terveydenhoidolliset ja työsuojelutoimenpiteet tulivat maksamaan neuvostoyhteiskunnalle 25 miljardia ruplaa, ts. puolitoista kertaa enemmän kuin mitä samoihin tarkoituksiin käytettiin yhdeksännellä viisivuotiskaudella. Tuloksena on, että yli 20 miljoonaa henkeä on suojattu ilman saastumisen, melun, tärinän ym. tuotannon haittatekijöiden vaikutukselta. Työtapaturmien määrä on ennakkotietojen mukaan laskenut 24 prosenttia ja ammattisairastuvuus 23 prosenttia.

Valtio ja yhteiskunta suorittavat sosialistisissa maissa valtaosan **asunto-ongelman** ratkaisun vaatimista menoista. Sosialismi ryhtyi ensi askelistaan alkaen ratkaisemaan tätä jokaiselle ihmiselle tärkeää ongelmaa. Tietysti uuden yhteiskunnan mahdollisuudet tällä alueella olivat alkuaikoina erittäin rajalliset. Kuitenkin sosialististen uudistusten kehittyessä ja syventyessä nämä mahdollisuudet kasvoivat. Viime vuosikymmenet ovat merkinneet uutta vaihetta tässä kehityksessä. Tämän ansiosta

SNTL:n uuteen Perustuslakiin on voitu kirjata artikla **kansalaisten oikeudesta asuntoon** (44. pykälä). Sellaista artiklaa ei yhteiskunnan historiassa tunnettu ennen sosialismia.

Oikeutta asuntoon toteutetaan johdonmukaisesti, pääasiassa **valtion varojen**, nimenomaan perusrakennustöihin osoitettujen määrärahojen turvin. Esim. Neuvostoliitossa rakennettiin kymmenennellä viisivuotiskaudella 530 miljoonaa neliömetriä. Yli 50 miljoonaa henkeä paransi asunto-olojaan. Kaiken kaikkiaan 1970-luvulla rakennettiin asuintaloja, joiden pinta-ala on suurempi kuin kaupunkien koko asuntokanta 1960-luvun alussa.

Yhdennellätoista viisivuotiskaudella (1981—1985) on määrä jatkaa asuntokannan laajentamista saamaa vauhtia. Kuten nykyäänkin, uusia asuntoja jaettaessa tullaan pyrkimään siihen, että jokaisella perheellä olisi oma asuntonsa. Jo tällä hetkellä neljä viidesosaa Neuvostoliiton kaupunkiperheistä asuu erillisissä asunnoissa.

Tietysti myös yhdennellätoista viisivuotiskaudella tullaan asunto-ongelman ratkaisun jouduttamiseksi käyttämään hyväksi asuntorakennusosuuskuntien mahdollisuuksia sekä valtion avun turvin tapahtuvan omakotitoiminnan mahdollisuuksia.

Myös muissa sosialistisissa maissa asuinrakennustoimintaa rahoitetaan huomattavassa määrin (Mongoliassa, Kuubassa ja Bulgariassa voittopuolisesti) valtion varoilla. Asuntojen rakentaminen nielee sosialistisen yhteisön maissa 10—20 prosenttia investointien kokonaismäärästä.[7] Vertailun vuoksi mainittakoon, että USA:ssa väestön kokonaisvelka on biljoona dollaria (lähes 4000 dollaria asukasta kohti!), joista 55 prosenttia eli 550 miljardia dollaria tulee asunto- ja tonttivelkojen osalle.[8]

Sosialistisissa maissa valtio käyttää asuntojen rakentamiseen kansalaisia varten suuria varoja. Esim. Neuvostoliitossa nämä menot ylittivät kymmenennellä viisivuotiskaudella »puolustusmenot».

Lisäksi yhteiskunta suorittaa melkoisen osan asuntokannan huolto- ja käyttökustannuksista. Niinpä Neuvostoliitossa asunnonvuokra peittää vain pienen osan — kolmanneksen — asuntohuoltokustannuksista.

Varat, jotka valtio myöntää sosialistisissa maissa asuntojen huoltamiseen, eivät ole peräisin perusrakennustyöbudjetista, vaan sosialismille tyypillisistä yhteiskunnallisista kulutusrahastoista. Kyseessä ovat varsin suuret varannot. Neuvostoliitossa keskivertotyöläisperhe saa nykyisin maksutta hyödykkeitä ja palveluja, joiden arvo on 23 prosenttia perheen budjetista.

Seuraavassa muutamia numerotietoja, jotka kuvaavat yhteiskunnallisten kulutusrahastojen kasvudynamiikkaa Neuvostoliitossa. Vuosina 1971—1980 yhteiskunnalliset kulutusrahastot lisääntyivät 82 prosenttia — 63,9 miljardista ruplasta 116,5 miljardiin ruplaan vuodessa.[9] Niiden kasvu jatkuu myös yhdennellätoista viisivuotiskaudella. Niinpä vuonna 1981 yhteiskunnalliset kulutusrahastot ylittivät 121,5 miljardia ruplaa. Vuonna 1970 yhteiskunnalliset kulutusrahastot tekivät noin 263 ruplaa asukasta kohti ja vuonna 1980 jo 438 ruplaa. Vuoteen 1985 mennessä ne ovat noin 500 ruplaa henkeä kohti vuodessa.[10]

Sosialististen maiden yhteiskunnallisten kulutusrahastojen rakenne (vuoden 1977 tietojen mukaan) käy ilmi seuraavasta taulukosta (prosentteina).

Taulukko antaa selkeän käsityksen asiasta, mutta kaipaa kuitenkin joitakin selityksiä. Ennen kaikkea on kiinnitettävä huomiota siihen, että sosialistisissa maissa yhteiskunta rahoittaa valtionbudjetin turvin sellaiset menot, jotka kapitalististen maiden työtätekevät joutuvat maksamaan huomattavassa määrin omasta kukkarostaan.

Tämä koskee lähinnä **sivistystä**. Esim. Neuvostoliitossa valtion vuosimenot oppilasta kohti ovat yleissivistävissä kouluissa 180 ruplaa, ammatti-

Taulukko 5

Yhteiskunnalliset kulutusrahastot sosialistisissa maissa [11]

	Eläkkeet ja avustukset	Opintorahat	Terveydenhoito ja liikuntakasvatus	Sivistys ja kulttuuri	Asuntokannan huoltomenot *	Muut maksut ja menot
Neuvostoliitto	37,4	2,3	14,5	25,5	5,6	14,7
Bulgaria	44,7	1,1	14,5	22,1	...	17,6**
Unkari	57,0	1,0	14,0	20,0	2,0	6,0
DDR	43,4	1,0	14,0	22,2	6,9	12,5
Mongolia	33,5	8,7	20,2	20,5	0,4	16,7
Puola	41,2	1,3	25,4	23,7	6,1	2,3
Tšekkoslovakia ***	54,2	0,5	17,1	19,3	3,4	5,2

* Menot joita asunnonvuokra ei peitä.

** Lukuun sisältyvät asuntokannan huoltomenot, joita asunnonvuokra ei peitä.

*** Tiedot vuodelta 1976.

opistoissa yli 680 ruplaa ja korkeakouluissa yli 1000 ruplaa. Kaikki nämä menot suorittaa yhteiskunta. Lastenseimissä yhden lapsen ylläpitoon menee vuodessa yli 560 ruplaa ja lastentarhoissa lähes 480 ruplaa. Yhteiskunta suorittaa näistä menoista 80 prosenttia ja vanhemmat vain 20 prosenttia.[12]

Sosialistisen yhteiskunnan huolenpito kansan sivistyksestä tuottaa näkyviä, kouraantuntuvia tuloksia. Seuraavassa joitakin esimerkkejä viime vuosilta (ks. taulukko 6).

Keskikoulujen oppilasmäärän lasku eräissä sosialistisissa maissa johtuu sodan seurausvaikutuksista, joista edellä oli puhetta. Kuitenkin keskikouluissa, ammattiopistoissa ja korkeakouluissa opiskelevien osuus väestöstä kasvaa vähitellen kaikkialla. Niinpä Neuvostoliitossa vuonna 1939 jokaisesta tuhannesta asukkaasta (10-vuotiaasta ja vanhemmasta henkilöstä) vain 108:lla oli korkeakoulu- tai keskikoulusivistys. Vuonna 1959 vastaava luku oli jo 361 ja vuonna 1979 638.[14] Kehityssuunta on aivan selvä: koko yhteiskunnan sivistystaso kohoaa hyvää vauhtia. Tämä kehitys jatkuu ilmeisesti tulevaisuudessakin, mistä on takeena mm. kymmenennellä viisivuotiskaudella tapahtunut siirtyminen pakolliseen yleiseen keskikoulusivistykseen.

Yhteiskunnan on määrä ottaa vastaisuudessa suorittaakseen nykyistä suurempi osa Neuvostoliiton kansalaisten koulutukseen liittyvistä menoista. Niinpä kymmenennellä viisivuotiskaudella ja yhdennentoista viisivuotiskauden alussa yleissivistävien koulujen oppilaille on alettu jakaa maksutta oppikirjoja. Tämä on vaatinut huomattavia varoja.

Taulukko 6

Sosialististen maiden sivistysolojen kehitys [13]

	Yleissivistävien koulujen oppilaiden lukumäärä lukukauden alussa (tuhansina)		Korkeakoulujen opiskelijoiden lukumäärä lukukauden alussa (tuhansina)	
	1970/71	1978/79	1970/71	1978/79
Bulgaria	1 157	1 080	91,6	94,8
Unkari	1 284	1 238	80,5	106,0
DDR	2 667	2 531	143,0	128,0
Kuuba	2 023	2 883	35,1	133,0
Mongolia	240	362	8,4	19,8
Puola	5 869	4 634	331,0	485,0
Romania	3 329	3 423	152,0	191,0
Neuvostoliitto	48 830	44 252	4 581,0	5 110,0
Tšekkoslovakia	2 077	2 042	131,0	184,0
Jugoslavia	3 067	...	180,1	325,0

Tässä lienee paikallaan esittää seuraavia tietoja.

Vuonna 1906 tsaari-Venäjällä ilmestyneessä Kasvatusopillisessa aikakauskirjassa julkaistiin laskelmat, joista ilmeni, että yleinen lukutaitoisuus olisi Venäjän Euroopan-puoleisessa osassa saavutettavissa ehkäpä 120 vuoden kuluttua, Siperiassa ja Kaukasiassa 430 vuoden kuluttua ja Keski-Aasiassa 4600 vuoden kuluttua. Nykyään Neuvosto-Uzbekistanissa on korkeakoulujen opiskelijoita miljoonaa asukasta kohti laskettuna enemmän kuin Ranskassa tai Saksan liittotasavallassa.

Samaan aikaan USA:ssa lähes 2,5 miljoonaa kouluikäistä lasta ei käy lainkaan koulua. Peräti 22 prosenttia yli 17-vuotiaista amerikkalaisista on käytännöllisesti katsoen lukutaidottomia.

Tietysti keskikoulun päästötodistus tai korkeakoulun myöntämä diplomi ei ole mikään tavara, jonka voisi panna näyteikkunaan kauniskuvioisten solmioiden tai krokotiilinnahkalaukkujen viereen. Nähtävästi siitä johtuu, että kun länsimaiset sosiologit puhuvat elintasosta, he »unohtavat» nämä tosiasiat. Mutta ne ovat sittenkin olemassa. Ja ne puhuvat sosialismin paremmuuden puolesta.

Terveydenhoito ja eläketurva rahoitetaan sosialistisissa maissa niin ikään yhteiskunnan laskuun. Esim. Neuvostoliitossa huolenpitoa ihmisten terveydestä pidetään yhtenä keskeisistä sosiaalisista tehtävistä, niin kuin NKP:n 24. ja 25. edustajakokouksissa korostettiin. NKP:n Keskuskomitea ja neuvostohallitus tekivät jo vuonna 1977 päätöksen toimenpiteistä kansanterveystyön parantamiseksi. Päätöksen toteuttaminen on tuottanut tuloksia. Tänään maan poliklinikat voivat yhden vuoron aikana ottaa vastaan puoli miljoonaa enemmän kansalaisia kuin viisi vuotta sitten. Erikoistettua lääkärinhoitoa, mm. kardiologista palvelua, on kehitetty merkittävällä tavalla. Sairauksien ennaltaehkäisy on muodostunut entistä tehokkaammaksi.

Kuten »SNTL:n taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen suuntaviivoissa vuosiksi 1981—1985 ja vuoteen 1990» sanotaan, yhdennellätoista viisivuotiskaudella jatketaan Neuvostoliiton lääkintälaitoksen kehittämistyötä. Tarkoituksena on ennen kaikkea kiinnittää entistä vakavampaa huomiota poliklinikoiden ja huoltoloiden toimintaan, uusia niiden kalustot ja parantaa väestön lääkehuoltoa.

NKP:n 26. edustajakokouksen valtuutettu, Belgorodin alueen piirisairaalan lääkäri L. Djatškova palautti puheessaan mieliin mm. seuraavaa: »Vallankumouksen jälkeen lääkäreiden lukumäärä on kasvanut maassamme 35-kertaisesti. Neuvostoliiton lääkärikunta käsittää nykyisin miljoonan henkeä eli runsaan kolmanneksen maailman lääkärikunnasta. Neuvostolääketieteen saavutukset kardiologian, hermokirurgian, traumatologian, lastentautiopin ym. aloilla tunnetaan laajalti maailmassa. Joka vuosi otetaan käyttöön uusia sairaaloita, poliklinikoita, laajennetaan parantola- ja lomakotiverkkoa.

Edustajakokouksessa on oikeutetusti kiinnitetty runsaasti huomiota sosialistisen yhteiskuntamme suurenmoisiin saavutuksiin talouden, sosiaalisen kehityksen ja kansainvälisyyskasvatuksen alalla. Toverit, tahtoisin korostaa vielä yhtä sosialismin suurenmoista aikaansaannosta: sosialismi on ensi kerran maailman historiassa alistanut lääketieteen toden teolla kansan palvelukseen.

Neuvostoliiton Perustuslaki takaa maksuttoman lääkärinavun jokaiselle ihmiselle. Samaan aikaan rikkaimmassa kapitalistisessa maassa, Amerikan Yhdysvalloissa, joudutaan yksinkertaisimmastakin leikkauksesta maksamaan satoja ja tuhansia dollareita.»[15]

Myös eläketurva paranee Neuvostoliitossa jatkuvasti. Eläkeläisten lukumäärä kasvoi 1970-luvulla 40 miljoonasta lähes 49 miljoonaan. Eläkkeiden ja avustusten maksuun käytetään nykyään vuosittain yli 43 miljardia ruplaa. Eläkkeitä ja avustuksia

korotetaan jatkuvasti, ne kasvavat myös yhdennellätoista viisivuotiskaudella.

Kapitalistisissa maissa on tosin sairauskassoja, jotka korvaavat osan terveydenhoidon aiheuttamista menoista, sekä eläkekassoja, jotka maksavat eläkkeitä. Kummassakin tapauksessa työtätekevät joutuvat koko sen ajan, jonka he ovat mukana työelämässä, suorittamaan maksuja näihin kassoihin, ts. maksamaan etukäteen sekä lääkärinhoidon että eläkkeensä. Eläkettä he alkavat saada tavallisesti vanhemmalla iällä kuin sosialististen maiden työtätekevät (esim. USA:ssa, Alankomaissa ja Sveitsissä miesten eläkeikä on 62—65 vuotta, kun taas Neuvostoliitossa se on 60 vuotta).

Tätä luetteloa voitaisiin jatkaa. Edellä sanottu riittää kuitenkin osoittamaan: rahapalkkojen vertailu, esim. USA:n ja Neuvostoliiton osalta, ei vielä sano mitään. Sillä sosialismi tarjoaa sellaisia mahdollisuuksia kansanjoukkojen elintason kohottamiseen yhteiskunnan laskuun, jollaisia kapitalismi ei tunne. Käyttämällä hyväksi näitä mahdollisuuksia turvataan vähintään 20—30 prosenttia väestön kokonaistuloista.[16]

Kolmas esimerkki. Nyt voimme tarkastella väestön varsinaisia rahatuloja. Kuten edellä mainitsimme, näyttää siltä kuin tässä suhteessa sosialismi häviäisi vertailussa. Syventykäämme kuitenkin tilastotietoihin.

Ennen kaikkea pistää silmään, että kokonaisuutena katsoen rahatulot sosialistisissa maissa kasvavat jatkuvasti — tietysti eri maissa eri vauhtia.

Neuvostoliitossa työläisten ja toimihenkilöiden keskimääräinen kuukausipalkka kasvoi 1970-luvulla 40 prosenttia ja vuonna 1980 ylitti 168 ruplaa. Seuraavalla viisivuotiskaudella sen täytyy kasvaa vielä 13—16 prosenttia, jolloin se nousee 190—195 ruplaan.

Kun vuonna 1965 vain 4 prosentilla Neuvostoliiton väestöstä oli yli 100 ruplan kuukausitulo perheen jäsentä kohti laskettuna, niin vuonna 1979 tällainen tulo oli jo 47 prosentilla väestöstä; kymmenennen viisivuotiskauden päättyessä tämä väestöryhmä käsitti puolet Neuvostoliiton kansalaisista.[17] Niiden työläis-, toimihenkilö- ja kolhoosilaisperheiden lukumäärä, joiden kuukausitulot ovat yli 100 ruplaa henkeä kohti, kasvoi 1970-luvulla noin kolminkertaiseksi. Samana aikana niiden perheiden lukumäärä, joiden kuukausitulot ovat vähemmän kuin 50 ruplaa henkeä kohti, väheni noin kolmannekseen entisestään. Toisin sanoen: paitsi että kaikkien väestöryhmien elintaso kohoaa, nämä ryhmät lähentyvät elintasoltaan toisiaan.

Tämä lainmukaisuus vaikuttaa myös uudella, yhdennellätoista viisivuotiskaudella. Niinpä on kuvaavaa, että yhdennellätoista viisivuotiskaudella vähimmäispalkka nousee 80 ruplaan kuukaudessa, samalla kun keskinkertaisesti palkatut työläiset ja toimihenkilöt saavat palkankorotuksia.

Muissakin sosialistisissa maissa työtätekevien rahatulot kasvavat alinomaa. Seuraavassa muutamia kehitystä valaisevia numerotietoja.

Taulukko 7

Kansantalouden valtion- ja osuustoimintasektorilla työskentelevien työläisten ja toimihenkilöiden keskimääräisten kuukausipalkkojen kasvu [18] (perusvuotena 1960)

Maat	1970	1975	1979
Bulgaria	158	187	209
Unkari	139	182	240
DDR	128	150	166
Kuuba *	100	117	122
Mongolia	120	129	...
Romania	168	212	246
Tšekkoslovakia	142	169	190

* Perusvuotena 1971.

Tosin kapitalistisissa maissa palkkojen absoluuttinen suuruus niin ikään kasvaa työtätekevien taistelun ansiosta. Kuitenkin tavaroiden ja palvelujen hinnat kasvavat vielä nopeammin. Niinpä USA:ssa keskipalkka lisääntyi v. 1973—1977 27 prosenttia, mutta kulutustavaroiden hinnat nousivat 37 prosenttia.[19] Sitä vastoin Neuvostoliitossa 95 prosenttia ruokatavaroista ja yli 90 prosenttia ei-ruokatavaroista myytiin vuonna 1980 samoihin hintoihin kuin vuonna 1970. Lisäksi energian (sähkön ja kaasun) hinta, puhelinmaksut sekä liikennemaksut kaikissa kaupunkiliikenteen kulkuneuvoissa (taksia lukuun ottamatta) ovat vuodesta 1947 alkaen pysyneet muuttumattomina.

Edelleen, Länsi-Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa huomattava osa työtätekevien palkoista menee verojen maksuun, asunnonvuokraan sekä edellä mainitsemiimme sairaus- ja sosiaalivakuutusmaksuihin. Nämä menot ylittävät moninkertaisesti Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden työtätekevien vastaavat menot. Neuvostoliitossa asunnonvuokra (joka vuodesta 1928 lähtien on pysynyt muuttumattomana, vaikka yksistään viiden viime vuoden aikana jokainen neliömetri huoneistojen lattia-alaa on tullut valtiolle maksamaan 50 prosenttia enemmän kuin aikaisemmin) sekä sähkö-, kaasu-, lämmitys- ja vesimaksu nielevät 2,7 prosenttia työläisperheen tuloista, kun taas kapitalistisissa maissa niihin menee 10—30 prosenttia työläisperheen tuloista. Palkkaverot ovat sosialistisissa maissa erittäin pienet. Sitä paitsi näissä maissa ei tunneta lainkaan sairaus- ja sosiaalivakuutusmaksuja. Sairaus- ja sosiaalivakuutus ovat yhteiskunnan hoidossa.

Lopuksi sosialistisissa maissa vallitsee sellainen hintarakenne, että se edistää paljon korkeampaa henkisen kulutuksen tasoa kuin kapitalistisissa maissa, nopeampaa ihmisten kulttuuritason nousua. Teatteri-, elokuva- ja näyttelyliput sekä kirjat ovat

kaikissa sosialistisissa maissa huomattavasti halvempia kuin kapitalistisissa maissa (suhteessa muiden kulutustavaroiden hintoihin). Sama koskee myös urheilua ja liikuntakasvatusta.

Eräissä tapauksissa sosialistisissa maissa, mm. Neuvostoliitossa, ei vielä ole voitu turvata toivottua teollisuus- ja ruokatavaroiden kulutustasoa. Tässä yhteydessä porvarillinen propaganda jaarittelee itsepintaisesti sosialismin »kykenemättömyydestä» ratkaista kulutusongelma. Erityistä painoa se panee maatalouteen. Porvarillinen propaganda sanoo tavallisesti: tsaari-Venäjä oli Euroopan vilja-aitta. Mutta Neuvostoliitto ei nykyään voi elättää itseään...

Asian todellinen laita on seuraava. Vuosina 1909—1913 Venäjä tuotti 72,5 miljoonaa tonnia viljaa vuodessa. Neuvostoliitto tuotti vuonna 1940 95,6 miljoonaa tonnia viljaa, vuosina 1946—1950 keskimäärin 64,8 miljoonaa tonnia vuodessa, vuosina 1961—1965 130,3 miljoonaa tonnia, vuosina 1966—1970 167,6 miljoonaa tonnia, vuosina 1971—1975 181,6 miljoonaa tonnia[20] ja vuosina 1976—1980 205 miljoonaa tonnia viljaa vuodessa.[21] Neuvostoliiton viljantuotanto on siis sosialismin aikana lisääntynyt lähes kolminkertaiseksi, vaikka maan luonnonolot ovat kokonaisuutena katsoen maatalouden kehityksen kannalta epäsuotuisat. Tosiaankin, Neuvostoliitossa vain 20 prosenttia maista sijaitsee maataloudelle otollisissa ilmastovyöhykkeissä, kun taas Yhdysvalloissa yli 60 prosenttia. Voidaanko tässä puhua sosialismin »kykenemättömyydestä»?

Katsokaamme nyt, miten on elintarvikkeiden kulutuksen laita Neuvostoliitossa (taulukko 8).

Myös muiden kuin ruokatavaroiden kulutus kasvaa. Niinpä televisioita myytiin vuonna 1980 lähes kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 1965, jääkaappeja yli kolme kertaa ja pölynimureita neljä kertaa enemmän. Autojen myyntimäärä (käytettyjä autoja lukuun ottamatta) lisääntyi noin 13-kertaisesti.

Taulukko 8

Peruselintarvikkeiden kulutus Neuvostoliitossa [22] (asukasta kohti, kilogrammoina)

	1913	1965	1970	1979
Liha ja lihavalmisteet (rasva ja lihaksistoon liittyvät teurasruhon osat mukaan luettuina)	29	41	48	58
Maito ja meijerituotteet (maitona)	154	251	307	319
Kananmunat (kpl)	48	124	159	233
Sokeri	8,1	34,2	38,8	42,8
Kasvikset	40	72	82	95
Viljatuotteet	200	156	149	139

Silti joitakin ruoka- ja teollisuustavaroita vielä puuttuu. Niiden kasvava tuotanto ja kulutus jää jälkeen väestön tarpeista. Maksukykyinen kysyntä ylittää tarjonnan. Mainittakoon siitä kuvaava esimerkki. Väritelevisioita tuotettiin vuonna 1980 2,3 miljoonaa kappaletta — 25 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Kuitenkin tänään väritelevisiota on vaikeampaa ostaa kuin muutama vuosi sitten, kun väritelevisioita tuotettiin huomattavasti vähemmän. 1980-luvulla on tarkoitus ottaa aimo askel eteenpäin tämän epäsuhteen poistamiseksi — sekä väritelevisioiden että muiden tavaroiden kohdalla.

Edellä koetimme tarkastella eri puolilta sitä, miten sosialismi toteuttaa historiallisen tehtävänsä luomalla edellytykset yksilön kaikinpuoliselle kehitykselle. Otimme käsittelyn kohteeksi erilaatuisia osoittimia. Mikä on lopputulos? Miten voidaan **koota yhteen** ne tulokset, jotka sosialismi on saavuttanut tehtävänsä toteuttamisessa? Seuraavassa koetamme antaa kokonaiskuvan näistä tuloksista (joitakin tietoja on pakko toistaa, mutta toivottovasti se ei häiritse lukijaa).

Esitämme vain olennaisimmat Neuvostoliittoa koskevat luvut.

1. Ihmisen eliniän keskipituus on Neuvostoliitossa neuvostovallan aikana kasvanut 32 vuodesta 70 vuoteen, ts. yli kaksinkertaisesti. Neuvostoliitossa työskentelee runsas kolmasosa maailman lääkärikunnasta.

2. 1930-luvulta alkaen on Neuvostoliitossa vallinnut täystyöllisyys. Työviikon lakisääteinen keskipituus on 40,6 tuntia (vuonna 1913 se oli 58,5 tuntia ja vuonna 1955 47,8 tuntia).

3. Työläisten reaalitulot olivat vuonna 1979 10,5 kertaa ja talonpoikien reaalitulot 15,8 kertaa niin suuret kuin vuonna 1913. Väestön reaalitulot ylittivät vuonna 1979 5,6-kertaisesti vuoden 1940 tason ja olivat 41 prosenttia suuremmat kuin vuonna 1970.

4. Maan kaupunkien asuntokanta kasvoi v. 1917—1979 lähes 12-kertaiseksi. Asuinhuoneiden lattia-ala henkeä kohti laskettuna lisääntyi vuosina 1945—1979 yli kaksinkertaisesti. Joka vuosi peräti 10 miljoonaa neuvostoihmistä viettää tupaantuliaisia.

5. Ennen vallankumousta kolme neljännestä Venäjän väestöstä ei osannut lukea eikä kirjoittaa. Nykyään lähes 64 prosentilla maan yli 10-vuotiaista asukkaista on korkeakoulu- tai keskikoulusivistys (täydellinen tai vajaa). Yli 99 miljoonaa Neuvostoliiton kansalaista eli runsaat kaksi jokaisesta viidestä neuvostoihmisestä käy koulua tai opiskelee korkeakouluissa, kohottaa ammattipätevyyttään tai oppii uusia ammatteja.

6. Ennen vallankumousta Venäjän kansalaiskirjastoissa oli yhteensä 9 miljoonaa nidettä. Nykyään yleisten kirjastojen nidosmäärä on yli 1,8 miljardia. Yksistään SNTL:n kulttuuriministeriön alaisten kirjastojen palveluja käyttää 109 miljoonaa henkeä,

joista jokainen lainasi vuonna 1979 22 kirjaa. Entä kuinka monta kirjaa on kansalaisten kotikirjastoissa.

7. Maan teattereiden vuotuinen kävijämäärä on 119 miljoonaa — luku on lähes yhtä suuri kuin maan aikuisväestön määrä. Konserttisaleissa käy vuosittain lähes 160 miljoonaa ja vakinaisissa museoissa yli 151 miljoonaa henkeä. Sosiologien arvion mukaan neuvostoihmiset käyttävät puolet vapaa-ajastaan lukemiseen sekä teattereissa, konserteissa ja näyttelyissä käynteihin.

8. Maassa toimii (yksistään kulttuuriministeriön ja ammattiliittojen alaisuudessa) 710 000 amatööritaiteilijakerhoa. Vuonna 1979 amatööritaiteilijoiden harrastuspiireihin kuului yli 19 miljoonaa henkeä.

9. Maassa lasketaan olevan 226 000 liikuntakasvatuksen erikoisryhmää, joihin kuuluu yli 60 miljoonaa henkeä. Lukuun eivät sisälly asuntokorttelei-den urheilukerhot ja eräät muut kuntoiluryhmät.

Kuuden ja puolen vuosikymmenen aikana sosialismi on todistanut, että uusi yhteiskuntajärjestelmä tarjoaa ennen näkemättömiä edistysmahdollisuuksia kaikilla aloilla. Tuona aikana tapahtuneet muutokset maan taloudessa sekä aineellisen kulttuurin ja henkisen elämän nousu ylittävät huomattavasti vuosisatoja kestäneen kapitalistisen kehityksen tulokset.

Kuten näemme, pelkkä numerotietojen vertailu ei vielä sano mitään. Tärkeintä on, mitä on noiden numeroiden takana, mikä on **todellinen** elintaso ja elämäntapa, jonka yhteiskunta turvaa. Mikä johtopäätös voidaan edellä sanotusta tehdä?

Ilmeisesti voidaan sanoa näin. Kaikessa, mikä riippuu järjestelmän luonteesta, sosialismin yhteiskunnallisesta olemuksesta (yhteiskunta turvaa käytännössä kansalaisten sosiaaliset ja taloudelliset oikeudet), uusi yhteiskunta on jo kauan sitten ohittanut vanhan, kapitalistisen järjestelmän. Siinä

taas, mikä riippuu aineellisen tuotannon ja työn tuottavuuden tasosta, ts. monien kulutustavaroiden määrässä ja laadussa, väestön elintarvikehuollossa ja palveluelinkeinoissa, sosialismi kilpailee vielä ja tulee kilpailemaan kapitalismin kanssa.

»Etenevässä kehityksessään reaalisosialismi poistaa porvarillisen yhteiskunnan perusluonteiset viat ja vajavaisuudet, se kehittyy yhä enemmän omalla taloudellisella perustallaan. Silti kehittyneessäkin muodossaan sosialismi pysyy kommunismin ensimmäisenä vaiheena, jolloin tuotantovoimat enempää kuin itse ihmisetkään eivät vielä ole kaikin puolin kehittyneet»,[23] kirjoitti Mihail Suslov. Tämä oli hänen vastauksensa niille sosialismin kriitikoille, jotka esittävät haennaisen kysymyksen: »Miten on mahdollista, että sosialismi ei ole voinut turvata ihmisten tarpeiden tyydytystä?» Tämän ongelman ratkaisu kuuluu näköpiirissä olevaan tulevaisuuteen. Ei ole epäilystäkään siitä, että sosialismi saavuttaa ja myös sivuuttaa johtavat kapitalistiset maat.

On tärkeää panna merkille, ettei sosialismi lainkaan aio jäljitellä kapitalismia kaikilla tuotannon ja kulutuksen sektoreilla. Se on tarpeetonta, vieläpä vahingollista uudelle yhteiskunnalle. Sillä kapitalismissa tietty (melkoinen) osa tuotantoa ja huomattavan laajojen palvelualojen toiminta eivät edistä ihmisen normaalia, kaikinpuolista kehitystä, hänen kykyjensä kehittämistä, vaan palvelevat loismaista kulutusta. Niiden tarkoituksena on demoralisoida osa joukoista, koska monopolipääoma pitää tätä varmimpana keinona joukkojen vieroittamiseksi »suurpolitiikasta».

Sosialistisen yhteiskunnan tarkoitusperät ovat aivan toisenlaisia. Tavoitteena ei ole kulutus kuluttuksen vuoksi. Kysymys on siitä, että turvataan Leniniä lainataksemme »yhteiskunnan kaikkien jäsenten *hyvinvointi ja kaikinpuolinen kehitys*»[24] (kursivointi minun.— *V. Z.*). Tämä määrää sosialisti-

sen yhteiskunnan asennoitumisen kulutusongelmiin. Yhtäältä sosialistinen yhteiskunta pyrkii lisäämään kansan kulutusta ja tyydyttämään yhä täydellisemmin ihmisen todelliset, tieteellisesti perustellut tarpeet. Toisaalta sosialistinen yhteiskunta vastustaa rujoja ilmiöitä kuten kasaamisvimmaa, kaikenmoisen kulutuksen fetissointia.

»Meillä on käytettävissämme suuria aineellisia ja henkisiä voimavaroja yksilön yhä täydellisemmän kehityksen turvaamiseksi, ja me lisäämme niitä vastaisuudessakin», sanoi Leonid Brežnev NKP:n 26. edustajakokouksessa. »On tärkeää, että jokainen ihminen osaisi käyttää näitä mahdollisuuksia järkevällä tavalla hyväkseen. Tämä riippuu viime kädessä siitä, mitkä ovat yksilön harrastukset ja tarpeet. Sen vuoksi puolueemme pitää niiden aktiivista ja määrätietoista muovaamista yhtenä sosiaalipolitiikan keskeisistä tehtävistä.

Valtaosa neuvostoihmisistä työskentelee tunnollisesti ja antaumuksellisesti. He nauttivat oikeutetusti ja järkevästi yhteiskunnan tarjoamia moninaisia hyvyyksiä sekä varjelevat ja kartuttavat kansan omaisuutta. Mutta meillä on sellaisiakin henkilöitä, jotka pyrkivät antamaan valtiolle mahdollisimman vähän ja kiskomaan siltä mahdollisimman paljon. Tällainen mentaliteetti ruokkii itsekkyyttä, poroporvarillisuutta, kasaamisvimmaa ja välinpitämättömyyttä kansan huolia ja toimia kohtaan... Kaikkien työkollektiivien, kaikkien kansalaisjärjestöjen ja kaikkien kommunistien voimat on suunnattava kamppailuun näitä rujoja ilmiöitä vastaan.»[25]

Porvarillisille sosialismin kriitikoille voidaan sanoa vähääkään liioittelematta näin: sosialismilla on aihetta ylpeilyyn, sillä on saavutuksia, joita kelpaa esitellä kapitalistisen maailman työtätekeville. Italian kommunistisen puolueen puheenjohtaja L. Longo korosti aikoinaan aivan oikein seuraavaa: »Vallankumous (kyseessä on Lokakuun vallankumous.— *V. Z.*) antoi kansoille sitä, mitä koskaan aikaisemmin ei ollut olemassakaan. Valtaan tulivat työväenluokka ym. työtätekevät. Vallankumous osoitti, että sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen mahdollistaa ihmisen vapauttamisen ikuisesta sorrosta ja turvaa jokaiselle ihmiselle oikeuden työhön ja mahdollisuuden saada kykyjään vastaavan paikan yhteiskunnassa, saavuttaa sivistyksen korkein aste ja päästä nykyajan tieteen ja tekniikan saavutusten tasalla olevien monipuolisen lääkärinhoidon ja sosiaalivakuutuksen piiriin.

Sosialismi on muuttanut yhteiskunnan luonteen: yhteiskunta on lakannut olemasta ihmisen vihollinen. Se on alkanut palvella ihmistä. Ja ihminen on saanut tässä yhteiskunnassa mahdollisuuden toteuttaa itseään ja olla vapaa.»[26]

8

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN TOTEUTUS: DEMOKRATIA KANSANVALTANA

Tarkastelkaamme sosialismin arvostelijoiden esittämiä väitteitä, joiden mukaan sosialismin heikkoudet ilmenevät muka demokratia- ja vapauskysymyksissä. Tästä aiheesta on puhuttu jo paljon, joten sopinee ottaa esille vain muutamat tärkeimmät seikat.

Ennen kuin aloitamme keskustelun vastaväittäjiemme kanssa, täytyy nähtävästi harkita, mistä itse asiassa on kysymys. Mikä on keskustelun **aihe**? Kuten tunnettua, »demokratia»-sanan semanttinen merkitys on »kansanvalta». Voidaksemme päätellä, onko sosialistisissa maissa demokratiaa vai ei ole ja minkälaista se on, me joudumme ennen kaikkea asettamaan kysymyksen: **onko sosialistisissa maissa kansanvaltaa**?

Sanottakoon, että juuri tämän kysymyksen käsittely on sosialismin vastustajista vähiten suotavaa. Sosialistisen demokratian vastustajat ovat valmiit puhumaan kaikesta muusta kuin pääasiasta, nimittäin siitä, kenelle sosialistisissa maissa kuuluu valta. Toisin sanoen he ovat valmiit puhumaan **muodoista** ja vaikenemaan **sisällöstä**. Sosialismin vastustajien suosituimpia menettelytapoja onkin se, että asian **olemuksen** käsittely korvataan väittelyllä jonkin ilmiön **muodoista**. Edellä jo näimme esimerkin saman menettelytavan soveltamisesta: juuri sitähän tarkoittavat yritykset supistaa kaikki elintaso-ongelmat rahatulojen määräksi. Sosialistisen demokratian arvostelussa tämän menettelytavan vääristelevä olemus näkyy erittäin havainnollisesti.

Porvariston ideologit moittivat pääasiallisesti sitä, että sosialismin vallitessa (a) ei ole poliittista pluralismia eli monipuoluejärjestelmää (b) eikä sen vuoksi ole oppositiota, joten (c) kansalaisilla ei ole »valinnan varaa», (d) eikä sosialismi näin ollen turvaa kansalaisilleen »todellisia» demokraattisia elinehtoja. Tämäntapaisia julistuksia voitaisiin lainata loputtomiin. Mikä on niiden **todellinen** tarkoitus?

Tarkastelkaamme ennen muuta porvarillista yhteiskuntaa. Siinä on todettavissa »poliittinen pluralismi», on monipuoluejärjestelmä ja oppositio. Mutta turvaako tuo kaikki **todellisen** demokratian eli kansanvallan? Ei alkuunkaan!

Kapitalistisen järjestelmän poliittinen pluralismi tavallisesti ymmärretään yhteiskunnan sosiaalisen erilaatuisuuden heijastukseksi. Tämä käsitys on sekä oikea että väärä. Se pitää paikkansa siinä mielessä, että olemassaoleva yhteiskunnan sosiaalinen erilaatuisuus ja ennen kaikkea voimakkaan työväenluokan olemassaolo pakottavat porvariston **sietämään** työväenluokkaa edustavia puolueita sekä työväestön ja pikkuporvariston eri kerrosten etuja ilmentäviä suuremmassa tai pienemmässä määrin demokraattisia puolueita ja järjestöjä.

Todettakoon silti ensinnäkin, että huomattava osa työväenpuolueiksi nimittäytyneistä ja demokraattisiksi julistautuneista porvarillisen yhteiskunnan poliittisista puolueista ei **todellisuudessa** ole nimensä veroinen. Samoin kuin useimmat riistoyhteiskunnan poliittisista puolueista ne ovat itse asiassa porvariston välikappaleita, joiden tarkoituksena on työväenliikkeen hajottaminen ja väestöjoukkojen suuntaaminen monopolipääoman tahtoa ilmentävän politiikan uomaan.

Toisin sanoen porvarillisen yhteiskunnan poliittinen pluralismi, monipuolueisuus on vain monopo-

lien herruuden välikappale. Samalla se on tuon herruuden naamioimiskeino, jonka avulla politiikkaan perehtymättömille ihmisjoukoille uskotellaan, että järjestelmä, jossa valta kuuluu kouralliselle tuotanto- ja vaihtovälineiden omistajia, on demokraattinen. Kuten János Kádár totesi, »kokemuksen perusteella olemme vakuuttuneet siitä, ettei yksisialismin enempää kuin porvarillisen demokratiankaan kriteeriksi. Ennen vapautusta Unkarissa oli monipuoluejärjestelmä. Mutta rupeaako kukaan väittämään, että sen vuoksi Horthyn fasistinen hallitusmuoto oli demokraattisempi?»[1]

Siksi täytyy vain ihmetellä, että muutamat kommunistikirjoittajat esittävät tutkielmissaan »poliittisen pluralismin» miltei ainoaksi mahdolliseksi demokratian poliittiseksi muodoksi.

Toiseksi on muistettava, että vaikka pluralismi on täysin alistettu monopolien eduille, porvaristo **sietää pluralismia vain niin kauan kuin se ei uhkaa imperialismin herruutta, pääoman valtaa.** Heti kun tuollainen uhka syntyy, pluralismista ja monipuoluepelistä tehdään loppu ja perustetaan muodossa tai toisessa diktatorinen hallitusmuoto. Tuollaisesta historian kehityksestä on valitettavasti olemassa runsaasti esimerkkejä alkaen Italian ja Saksan fasistihallituksista ja päätyen samanlaisiin hallituksiin Chilessä, Uruguayssa, Pakistanissa jne. Mainittujen tutkielmien kirjoittajat ovat kuitenkin unohtaneet kerrassaan nämä tapaukset.

Länsimaiden vallanpitäjät osoittavat nykyäänkin tuon tuosta, ettei niiden suvaitsevaisuus ole rajatonta. Havainnollisena osoituksena poliittisen pluralismin »rajallisuudesta» ovat sellaiset toimet kuin virkakieltojärjestelmän toteutus BRD:ssä tai fasistiset provokaatiot (useinkin äärivasemmistolaisten toimeenpanemat) Italiassa tai englantilaisten porvareiden harjoittama terrori Irlannissa.

Edellä sanottu ei suinkaan merkitse, että työväenliike voisi suhtautua välinpitämättömästi monopolien poliittisen herruuden muotoon. »Pluralistisen» yhteiskunnan monipuoluejärjestelmä suppeutuu destaan ja rajoittuneisuudestaan huolimatta tarjoaa työväenluokalle laajemmat mahdollisuudet näkökantansa ilmaisemiseen kuin mikään taantumusvoimien suoranaisen terroristisen diktatuurin muoto. Työväenliikkeen tärkeänä toiminnanhaarana on aina ollut kamppailu porvarillisen demokratian puolustamiseksi ja niiden mahdollisuuksien laajentamiseksi, joita se tarjoaa vapautustaistelulle ja taistelulle sosialismin puolesta. Tässä kamppailussa proletariaatin puolueet ja järjestöt eivät kuitenkaan saa elättää mitään harhakuvitelmia »pluralistisen demokratian» tosiolemuksen, sen työväenvastaisen, sosialisminvastaisen luonteen suhteen.

Sosialismin voitto muuttaa perinpohjaisesti toisenlaiseksi yhteiskunnan sosiaalis-taloudellisen perustan. Tuotanto- ja vaihtovälineet siirtyvät työväenluokan, koko työihmisten yhteisön haltuun. Työväenluokan ja sen liittolaisten käsissä on myös poliittinen valta yhteiskunnassa.

Omistuksen ja vallan suhteiden yleiskaava pysyy muuttumattomana (se on luonteeltaan yleissosiologinen): se joka omistaa tuotantovälineet, pitää käsissään myös poliittisen vallan ohjat. Mutta **sisältönsä puolesta** tämä kaava muuttuu aivan toisenlaiseksi. Tähän seikkaan sopii kiinnittää huomiota siksi, että »luokkaviholisemme ovat vuosisatojen aikana tyrkyttäneet väestölle valheellista ajatusta, jonka mukaan vapaus on elimellisesti sidoksissa yksityisomistukseen, parantumattoman itsekkääseen ihmisluontoon. Ei kuitenkaan ole olemassa syvempää, perusteellisempaa eikä laajempaa demokratian perustaa kuin yhteisomistus, työvälineiden, työn esineiden ja tuotteiden yhteinen käyttö ja hallussapito.»[2]

Yhteinen, kollektiivinen omistus muodostaa perustan aivan toisenlaiselle valtiovallan ja kansakunnan, valtiovallan ja työväenjoukkojen väliselle suhteelle kuin yksityisomistus. Kun yksityisomistus synnyttää vähemmistön poliittisen vallan, niin yhteiskunnallinen omistus merkitsee kaikkien työihmisten valtaantuloa. Toisin sanoen yhteiskunnalliseen omistukseen pohjautuva yhteiskunta, jolla on ehdottomasti erikoiset vallanpitolaitokset, tekee mahdolliseksi ensinnäkin noiden laitosten muuttamisen todella kansan tahdonilmauksen elimiksi, joihin osallistuvat itse työtätekevät eivätkä riistäjävähemmistön edustajat, ja toiseksi yhä laajempien väestöjoukkojen ja tulevaisuudessa kaikkien työihmisten mukaantulon valtion ja yhteiskunnan asioiden hoitamiseen. Kahden yhteiskuntajärjestelmän perusero on ilmeinen. »Neuvostovallan olemus on se, että koko valtiovallan, koko valtiokoneiston pysyvänä ja ainoana perustana on nimenomaan niiden luokkien joukko-organisaatio, joita kapitalismi sorti, ts. työläisten ja puoliproletaarien... Nimenomaan ne joukot, jotka demokraattisimmissakin porvarillisissa tasavalloissa on itse asiassa tuhansin eri keinoin ja konstein estetty osallistumasta valtiolliseen elämään ja käyttämästä demokraattisia oikeuksia ja vapauksia, vaikka ne lain mukaan ovatkin oikeuksiltaan tasa-arvoisia, saadaan nyt pysyvästi ja välttämättömästi ja lisäksi päätösvaltaisina osallistumaan valtion demokraattiseen hallintoon.»[3]

Uusissa olosuhteissa muuttuu myös vallankäytön muotojen ja vallan olemuksen suhde. Vähemmistön valta joutuu tosiaan huolehtimaan erityisesti valtansa toteuttamis**muodoista**. Tämä huolenpito on sangen erikoisluonteista: kuten jo totesimme, tarkoituksena on asian olemuksen **salaaminen**, sen seikan peittäminen, että kaikissa käänteissä ja kaikissa muodoissa valta pysyy **tosiasiallisesti** yhteiskunnan mitättömän vähemmistön käsissä ja on

sovittamattomana vastakohtana yhteiskunnan enemmistölle. Mikäli taas muoto joutuu **salaamaan** sisällön, sen täytyy olla naamioiva, valheellinen, pettävä.

Sosialistisessa yhteiskunnassa valta ei joudu salaamaan mitään, se on enemmistön valtaa, ja se julistaa tämän avoimesti. Enemmistönkään valta ei tietenkään suhtaudu välinpitämättömästi vallan toteuttamismuotoihin. Uuden vallan huolenpito poliittisista muodoista on luonteeltaan ja tavoitteiltaan aivan toisenlaista kuin sosialismia edeltäneellä kaudella. Sosialismi pyrkii luomaan vallan sosiaalista sisältöä vastaavat muodot, jotka sallisivat toteuttaa mahdollisimman täydellisesti ja johdonmukaisesti **reaalisen kansanvallan** periaatetta.

Englannissa vuoden 1981 alussa ilmestyneen »Sosialismi, demokratia ja ihmisoikeudet» -kirjan esipuheessa Leonid Brežnev kirjoitti: »Neuvostodemokratialle ja yleensä sosialistiselle demokratialle on tunnusomaista, että se vetää miljoonat työtätekevät hoitamaan sekä tuotannon että valtion asioita.

Neuvostovallan alkupäivistä uuden yhteiskunnan rakentamisessa alkoi esittää huomattavaa roolia miljoonien ihmisten välitön osallistuminen paitsi vaaleihin myös yhteiskunnan ja valtion jokapäiväiseen hallintoon. Nykyäänkin, kehittyneen sosialismin kaudella, työtätekevien yhä laajempi ja toiminnallisempi osallistuminen koko maan asioiden hoitoon on vakiintunut lujasti neuvostoyhteiskunnan poliittisen kehityksen keskeiseksi suunnaksi.»[4]

Vallan toteuttamismuotoja etsitään ja kehitellään tietenkin konkreettisissa oloissa, ja siksi ne ovat melkoisesti erilaisia eri sosialistisissa maissa. Toisissa maissa on yksi poliittinen puolue, toisissa muutamia; toisissa on laajoja kansallisrintaman tyyppisiä järjestöjä, toisissa niitä ei ole; toisissa edustajaehdokkaat kilpailevat vaalikampanjan kuluessa, jolloin kunkin vaalipiirin julkiset edustajat sopivat siitä, kuka ehdokkaista merkitään vaali-

lippuun, toisissa vaalilippuun merkitään välittömästi muutamia ehdokkaita jne. Kaikissa tapauksissa kuitenkin nuo historiallisesti muovautuneiden perinteiden ja tottumusten aiheuttamat erilaisuudet ovat sisällöltään sosialistisia. Kyseessä ei ole mikään keinotekoinen järjestelmä, joka olisi tarkoitettu verhoamaan monopolistista harvainvaltaa, vaan joustava poliittinen rakennelma, jonka on turvattava kaikkien yhteiskuntakerrosten etujen huomioonottaminen, edustaminen ja koordinoiminen, niiden yhdistäminen yhtenäiseksi koko kansan tahdoksi, joka määrää koko maan politiikan.

Tähän poliittiseen rakennelmaan kuuluu kaikkialla huomattava osa kansalaisista. Näiden osallistuminen yhteiskunnan hallintoon käy vähitellen yhä laajemmaksi ja aktiivisemmaksi. Tämä ei suinkaan tapahdu itsestään, vaan kommunististen puolueiden sekä muiden poliittisten ja julkisten järjestöjen määrätietoisen toiminnan tuloksena ja lisäksi edellyttää työtätekevien yleispoliittisen, juridisen ja taloustieteellisen sivistyksen jatkuvaa ja yhä syvällisempää kehittämistä.

Tarkastelkaamme Neuvostoliitossa historiallisesti muovautunutta järjestelmää, joka tällä hetkellä ilmentää seuraavasti työtätekevien osallistumista yhteiskunnan asioiden hoitoon. Sosialistista neuvostovaltaa 1980-luvulla edustavat:

runsaat 2,27 miljoonaa neuvostojen edustajaa, joista kaksi kolmasosaa on välittömästi tuotannossa toimivia työläisiä ja kolhoositalonpoikia;

runsaat 30 miljoonaa aktivistia, jotka vapaaehtoisesti auttavat kansanedustajia näille kuuluvien tehtävien ratkaisemisessa;[5]

5,9 miljoonaa vakituisesti toimivien tuotannollisten neuvottelukuntien jäsentä (joista 65 prosenttia on työläisiä); nämä neuvottelukunnat yhdessä tuotantolaitosten johdon kanssa tosiasiallisesti johtavat laitosten toimintaa. Kymmenennellä viisivuotiskaudella vakituisten tuotannollisten neuvottelukuntien osanottajat esittivät enemmän kuin 7,5 miljoonaa ehdotusta työn tehokkuuden ja laadun parantamiseksi, ja 83 prosenttia näistä ehdotuksista toteutettiin;

14,5 miljoonaa erilaisiin ammattiliittoelimiin valittua jäsentä (valtio on antanut ammattiliitoille laajat valtuudet sosiaalivakuutuksen, lepoajan turvaamisen, terveydensuojelun, urheilun ym. aloilla);

lähes 13 000 tuomaria ja noin 778 000 kansanlautamiestä, jotka on valittu näihin virkoihin ja jotka tuotannollisen perustyönsä ohessa harjoittavat oikeudenkäyttöä kahden ja puolen vuoden pituisen vaalikauden aikana yhdessä ammattijuristien, kansantuomarien kanssa;

9,9 miljoonaa työtätekevien valitsemaa kansankontrollielinten jäsentä, jotka yhdessä valtioelinten kanssa seuraavat valppaasti, että maassa noudatettaisiin laillisuutta eikä sallittaisi poikkeamisia sosialistisista elämän periaatteista ja normeista;

runsaat 8 miljoonaa vapaaehtoista järjestyksenvalvojaa, jotka toimivat aktiivisesti yhdessä vastaavien valtioelinten kanssa.

Neuvostoliitossa on aikuista väestöä noin 190 miljoonaa henkeä. Edellä lueteltuja yhteiskunnan asioiden hoitoon osallistuvia henkilöitä on enemmän kuin 64 miljoonaa eli 33 prosenttia koko maan aikuisesta väestöstä.

Vorošilovgradin alueen Krasnodonugol-yhtymän Molodogvardeiskaja-kaivoksen työryhmän esimies, sosialistisen työn sankari A. Kolesnikov sanoi NKP:n 26. edustajakokouksessa pitämässään puheenvuorossa: »Ei ole ainuttakaan suurta sisä- tai ulkopolitiikan kysymystä, jonka käsittelyyn työihmiset eivät osallistuisi aktiivisesti ja välittömästi. Työväenluokalla on aina ollut huomattava osa koko maan ja yhteiskunnan asioiden hoidossa, mutta uuden Perustuslain hyväksymisen jälkeen sen merkitys on lisääntynyt erityisesti. Meidän alueellamme saamoin kuin muillakin alueilla on valittu kymmeniä

tuhansia työläisiä puoluekomiteoihin, kansanedustajien neuvostoihin, ammattiliitto-, nuorisoliittoja kansankontrollielimiin ynnä muihin julkisiin järjestöihin. Työväenluokka pystyy hoitamaan yhteiskunnan asioita ja olemaan maansa todellinen isäntä, sillä sen poliittinen ja henkinen kehitystaso jatkuvasti kohoaa. Ottakaamme esimerkiksi meidän työryhmämme. Siihen kuuluu 120 henkeä, joka kolmas on kommunisti ja joka neljäs nuorisoliittolainen. Työryhmän 31:llä jäsenellä on tekninen korkeakoulu- tai keskikoulusivistys, 10 henkeä opiskelee korkeakouluissa ja teknikumeissa. Yli 50 kaivosmiestä on palkittu kunniamerkeillä ja mitaleilla.

Me työläiset pidämme suurimpana velvollisuutenamme ja kunnia-asianamme syntymämaamme, kansamme ja leniniläisen puolueemme uskollista palvelemista, puolueen aatteiden horjumatonta puoltamista ja toteuttamista omalla työllämme. Työväenluokalle on aina ollut ominaista korkeatasoinen järjestyneisyys, tietoisuus ja yhtenäisyys, se on aina ymmärtänyt syvällisesti olevansa vastuussa tulevaisuudesta ja täyttänyt uskollisesti kansainvälistä velvollisuuttaan. Olemme ylpeitä siitä, että työväenluokasta ovat nousseet monet huomattavat sosialistisen taloutemme organisaattorit, tunnetut sotapäälliköt sekä etevät puolue- ja valtiomiehet.»[6]

Kahden viime vuosikymmenen aikana 70 miljoonaa henkeä on työskennellyt välittömästi kansanedustajina kaikkien tasojen hallituselimissä. Lisäksi 30 miljoonaa kansalaista on vapaaehtoisesti osallistunut neuvostojen toimintaan. Samanlaisia numerotietoja voitaisiin esittää muistakin sosialistisista maista. Mutta ei ole ainuttakaan kapitalistimaata, jossa kansalaiset osallistuisivat näin laajasti tuotantolaitosten, kylien, kaupunkien, aluepiirien ja koko maan asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen.

Huomattakoon, että sosialistisessa yhteiskunnassa sovitetaan laajasti yhteen **edustusdemokratiaa**

(ts. väestön valitsemien edustajien välityksellä toteutuvaa kansanvaltaa) ja **suoranaista demokratiaa** (ts. väestöjoukkojen välitöntä osallistumista joidenkin vallanpitotehtävien täyttämiseen). Tästä puhuvat jopa edellä esitetyt asiatiedot. Ajan mittaan nämä molemmat demokratian muodot kehittyvät ja syvenevät ja rikastuttavat toisiaan.

Edustusdemokratiassa on hyvin olennaista se, että esimerkiksi neuvostolakien mukaan kansanedustaja **on velvollinen** reagoimaan kaikkiin valitsijoiden pyyntöihin, toivomuksiin, valituksiin ja ehdotuksiin. Jos kansanedustaja lyö laimin velvollisuutensa, niin Perustuslain mukaan hänet voidaan kutsua pois tehtävistään. Tällaista sääntöä ei ole yhdessäkään porvarillisessa valtiossa. Siihen sisältyy kuitenkin »tosi demokraattisuuden tärkeä periaatteellinen teesi»[7], kuten Lenin sanoi. Neuvostoliiton uuden Perustuslain hyväksymistä (1977) edeltäneellä vuosikymmenellä eri tason neuvostoista, mm. Korkeimmasta Neuvostosta, kutsuttiin pois lähes 4000 edustajaa, jotka eivät olleet osoittautuneet valitsijoiden luottamuksen arvoisiksi. »Niinpä tämä demokraattinen oikeus ei ole vain paperilla, vaan sitä toteutetaan käytännössä, ja se palvelee hyvänä keinona edustajien vastuuntunnon kohottamisessa.»[8]

Suoranaisesta demokratiasta kyseen ollen täytyy mainita sellainen tärkeä kanava kuin työtätekevien kirjeet puolue-elimiin, aina NKP:n Keskuskomiteaan asti, kaikkien tasojen neuvostoihin ja sanomalehtien toimituksiin. Ei ole kyse kymmenistä, sadoista tai tuhansista kirjeistä, vaan sadoistatuhansista ja miljoonista. Sanomalehtien toimituksiin esimerkiksi Neuvostoliitossa saapuu 60—70 miljoonaa kirjettä vuosittain. Yksin »Pravda» saa 1300—1500 kirjettä **päivittäin**. Laitos tai järjestö tai johtohenkilö on velvollinen reagoimaan joka kirjeeseen. Politbyroon jäsen, NKP:n Keskuskomitean sihteeri K. Tšernenko on sanonut: »Puolue pitää kirjeitä

yhtenä työtätekevien valtion hallintoon osallistumisen muodoista sekä kansan elämää, tarpeita ja toivomuksia kuvastavana ehtymättömänä tietolähteenä säilyttäen ja kartuttaen siten leniniläisiä perinteitä huomaavaisessa, hellävaraisessa ja hyvän-tahtoisessa suhtautumisessaan anomuksiin, pyyntöihin ja valituksiin... Monet työtätekevien kirjeistä johtuneet asianhaarat on otettu varteen Keskuskomitean hyväksymissä päätöksissä, jotka koskevat puolueen organisaatiotyötä, ideologista ja poliittista joukkotyötä, taloudellista rakennustyötä, NKP:n ulkopoliittista toimintaa ym. aloja.»[9]

Tällaista ilmiötä ei myöskään tunneta yhdessäkään porvarillisessa maassa. »Vakava» länsimainen valtiomies ei osaa kuvitellakaan, että lakeja tai päätöksiä hyväksyttäisiin joidenkin kirjeiden pohjalta. Neuvostoliiton uuden Perustuslain luonnosta käsiteltäessä neuvostoihmiset esittivät lähes 400 000 ehdotusta. Esitetyt mielipiteet huomioon otettuaan Korkein Neuvosto teki korjauksia 118 pykälään (joita oli kaikkiaan 173) ja lisäsi yhden uuden pykälän.

Palatkaamme nyt lähtökohtaan, nimittäin kysymykseen siitä, onko sosialistisissa maissa demokratiaa — ei mitään oletettua, vaan varsinaista demokratiaa,— onko siellä **kansanvaltaa**. Kaikki edellä esitetyt näkökohdat ja tosiasiat antavat todennäköisesti selvän vastauksen. Kyllä, sosialistisissa maissa, reaalisen sosialismin maissa on todella kansanvalta. Tämä kansanvalta aineellistuu miljoonissa ihmisissä, jotka toteuttavat valtaa kaikilla tasoilla ja kaikilla elämänaloilla.

Sosialistisissa maissa ei silti kukaan pidä vallitsevaa asiaintilaa uuden yhteiskunnan viimeisenä sanana, sen lopullisena, korkeimpana aikaansaannoksena. Ei suinkaan, sosialistisissa maissa on tiettyjä puutteellisuuksia olemassaolevan demokraattisen järjestelmän toiminnassa. Näitä puutteellisuuksia paljastetaan, analysoidaan ja korjataan, ja väestöjoukot osallistuvat tietysti tähän työhön. Siellä missä työtätekevien tahtoa ja etuja ei oteta asian vaatimalla tavalla huomioon, syntyy vakavia vaikeuksia (Unkarissa vuonna 1956, Tšekkoslovakiassa vuonna 1968, Puolassa vuonna 1980). Nämä vaikeudet eivät kuitenkaan ole sosialismin **aiheuttamia**, vaan ne johtuvat siitä, että poiketaan sosialismin normeista ja periaatteista.

Toisaalta sosialistisen yhteiskunnan demokraattiset rakennelmat jatkuvasti kehittyvät ja täydellistyvät. Neuvostoliitossa esimerkiksi sosialistisen demokratian tulevan kehityksen ja täydellistymisen suunnat on viitoitettu uudessa Perustuslaissa. Sen yhdeksännessä pykälässä sanotaan: »Neuvostoyhteiskunnan poliittisen järjestelmän kehityksen perussuuntana on sosialistisen demokratian jatkuva laajentaminen: kansalaisten alati laajeneva osallistuminen valtion ja yhteiskunnan asioiden hoitamiseen, valtiokoneiston jatkuva parantaminen, kansalaisjärjestöjen toiminnallisuuden lisääminen, kansanvalvontatyön tehostaminen, valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän oikeudellisen perustan lujittaminen, julkisuuden lisääminen ja yleisen mielipiteen alituinen huomioon ottaminen.» Sanottakoon, että jokaisella tässä pykälässä mainitulla suunnalla toteutetaan konkreettisia toimenpiteitä yhteiskuntarakennuksen kaikissa kerroksissa, ja tarkoituksena on sosialistisen demokratian järjestelmän todellinen täydellistäminen. Kyseiset toimenpiteet tähtäävät lainsäädännön parantamiseen, lainkäytön valvonnan tehostamiseen ja työtätekevien entistä laajempaan osallistumiseen yhteiskunnan asioiden hoitoon.

Myös NKP:n 26. edustajakokouksessa hahmoteltiin tämänsuuntaisia toimenpiteitä.

Ottakaamme esille vielä yksi kysymys, jota myös on laajasti käsitelty lännessä ja joka on kiinteästi sidoksissa aiheeseemme: **kysymys ihmisoikeuksista sosialistisessa yhteiskunnassa.**

Länsimaissa tästä aiheesta enempää kuin demokratiakysymyksestäkään käydyt keskustelut eivät ole koskettaneet asian olemusta. Vaikka on pohdittukin muka neuvostokansalaisten oikeuksia ja jopa niiden rajoittamista, niin itse asiassa ei ole kosketeltu **ainuttakaan** noista oikeuksista (joiden reaalisesta toteuttamisesta, alkaen oikeudesta työhön ja päätyen oikeuteen osallistua yhteiskunnan asioiden hoitoon, puhuimme seikkaperäisesti edellä). Mitä sitten on pohdittu lännessä? Muutamien dissidenteiksi nimitettyjen henkilöiden kohtaloa. Nämä henkilöt ovat muka joutuneet kärsimään sen vuoksi, että ovat ilmaisseet »virallisesta» näkökannasta eroavia mielipiteitä, ts. ovat osoittautuneet toisinajatteleviksi. Kun kuuntelee länsimaisia vastustajiamme, niin saa sen käsityksen, että neuvostojärjestelmä ei siedä kansalaistensa itsenäistä ajattelua, vaan vainoaa niitä, jotka yrittävät ajatella itsenäisesti. Tällainen väite on täysin kestämätön.

Neuvostoihmiset tuntevat hyvin sosialistisessa yhteiskunnassa vallitsevan käytännön ja tietävät: »Maassamme ei kielletä 'ajattelemasta toisin' kuin enemmistö eikä arvostelemasta yhteiskuntaelämän joitakin puolia. Tovereita, jotka arvostelevat perustellusti ja pyrkivät auttamaan asiaa, me pidämme tunnollisina arvostelijoina ja olemme kiitollisia heille. Niiden taas, jotka arvostelevat virheellisesti, katsomme erehtyneen.»[10] Uuden Perustuslain 49. pykälän mukaan neuvostokansalaisilla on arvosteluoikeus ja sitä paitsi heidät suojataan lailla ahdistelulta arvostelun vuoksi.

Täten ne, joita lännessä nimitetään toisinajatteleviksi, eivät todellisuudessa ole sellaisia. Tai tarkemmin sanoen heidän toisinajattelunsa on luonteeltaan aivan muuta. Henkilöt, joista imperialismin propagoijat pitävät huolta, ovat asettuneet neuvostoyhteiskuntaa vastaan, syyllistyneet lainvastaisiin tekoihin rajan takaa saamiensa ohjeiden mukaan ja tavallisesti melkoista valuuttakorvausta

vastaan ja saaneet teoistaan oikeudenmukaisen rangaistuksen. Nämä henkilöt kuvataan »syyttömiksi mielivallan uhreiksi», jotka miltei symboloivat neuvostokansalaisten oikeuksien loukkaamista.

Kyseisten henkilöiden rankaiseminen lain mukaan, tuomioistuimen päätöksellä eikä suinkaan mielivaltaisesti ei symboloi neuvostokansalaisten oikeuksien loukkaamista, vaan todistaa sitä, että neuvostovaltio suojelee varmasti kansalaistensa oikeuksia ja tekee kaikkensa niiden turvaamiseksi.

Yhteiskunnanvastaisiin rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden rankaisemisesta kyseen ollen jopa muutamat Neuvostoliiton ystävätkin joutuvat ymmälle ja kyselevät: »Miten se on mahdollista, että maassanne on yhä vielä sosialismia vastustavia henkilöitä, vaikka sosialistinen yhteiskunta elää seitsemättä vuosikymmentään?»

Edellä oli jo puhe siitä, että kapitalismista sosialismiin siirtyminen merkitsee ihmisille perinpohjaista mullistusta ja vaatii heiltä mm. uudenlaista psyykkistä, henkistä ja moraalista asennoitumista. Uudelleen asennoituminen ei ole vielä päättynyt Neuvostoliitossakaan. Jopa kehittyneessäkin sosialistisessa yhteiskunnassa saattaa olla erinäisiä henkilöitä, joiden teot eivät sovi uuden yhteiskunnan moraalinormien tai lakien puitteisiin. »Tämä johtuu monenlaisista syistä: poliittisista tai aatteellisista erehdyksistä, uskonnollisesta fanatismista, nationalistisista hairahduksista, henkilökohtaisista loukkauksista tai vastoinkäymisistä, joita kyseinen henkilö pitää ansioidensa ja mahdollisuuksiensa aliarviointina yhteiskunnan taholta, ja vihdoin joidenkin henkilöiden psyykkisestä tasapainottomuudesta. Kaikkea tätä olemme tavanneet. Uuden yhteiskunnan, uuden kommunistisen sivilisaation rakentaminen on monimutkainen ja vaivalloinen prosessi. Eikä se voikaan olla muunlainen»,[11] NKP:n Keskuskomitean pääsihteeri Juri Andropov on todennut.

Ne ns. toisinajattelevat, jotka rikkovat neuvostolakeja, saavat ansaitsemansa rangaistuksen. »Näissä tapauksissa meille ei tarvitse puhua humanismista. Me pidämme humaanisena yhteiskunnan etujen puolustamista. Me pidämme humaanisena niiden henkilöiden rikollisen toiminnan keskeyttämistä ajoissa, jotka häiritsevät neuvostoihmisten rauhallista elämää ja työtä.»[12]

Neuvostokansa on sinnikkäissä taisteluissa ja ankarissa koettelemuksissa valloittanut ylevän oikeutensa rakentaa kommunismia. Se on uhrannut miljoonia ihmishenkiä saadakseen tehdä työtä itseään eikä vierasmaalaisia orjuuttajia varten ja elää työihmisten nykyisen ja tulevien sukupolvien rauhan, vapauden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi eikä vähälukuisen miljardöörikoplan rikastuttamiseksi. Neuvostokansa on kuusi vuosikymmentä rakentanut uutta elämää eikä tietenkään salli kenenkään häiritä tai synkentää eikä semminkään rikkoa sitä.

Saatetaan sanoa, että tällainen kysymyksenasettelu sittenkin rajoittaa yksilön toimintavapautta ja siis myös oikeuksia. Tietysti rajoittaa. Neuvostoliitossa ei kukaan salaakaan sitä, että meillä tosiaan joissakin tapauksissa rajoitetaan yksilön toimintavapautta eikä tunnusteta muutamia oikeuksia. Me emme tunnusta esimerkiksi oikeutta irtolaisuuteen tai sodan ja rotuvihan propagointiin tai siveettömään, epäinhimilliseen elämäntapaan. Emme myöskään hyväksy oikeutta taisteluun sosialismia vastaan. Meidän käsityksemme mukaan tällaisten oikeuksien kieltäminen mitättömän pieneltä henkilöryhmältä merkitsee koko yhteiskunnan ja sen jokaisen jäsenen oikeuksien turvaamista todellisuudessa.

Puhuessaan aiheesta »Suuri Lokakuu ja ihmiskunnan edistys» Leonid Brežnev sanoi osuvasti neuvostoihmisten reaalisista oikeuksista: »Jokaisella neuvostoihmisellä on täydet oikeudet ja vapaudet, jotka sallivat hänen osallistua aktiivisesti poliittiseen elämään. Jokaisella neuvostoihmisellä on mahdollisuus valita elämäntiensä kutsumustaan ja kykyjään vastaavasti, olla hyödyksi isänmaalle ja kansalleen.»[13]

Jokaisella ihmisellä on siis **kaikki** demokraattiset oikeudet. Poikkeuksetta kaikille kansalaisille turvataan paitsi **täydet oikeudet** myös **yhdenvertaisuus.** Tästä on sanottu selvästi ja täsmällisesti Neuvostoliiton uudessa Perustuslaissa. Näitä oikeuksia ei ole ainoastaan julistettu, ne eivät ole enää ohjelmatavoitteita, vaan reaalista nykytodellisuutta, joka on saanut lainsäädännöllisen muodon.

Esitämme vielä yhden erittäin ilmeikkään ja paikkansapitävän lausuman. Erinomainen ranskalainen kirjailija, todellinen humanisti ja demokraatti Romain Rolland arvioi seuraavalla tavalla Lokakuun vallankumousta: »Ensinnäkään proletaarinen vallankumous ei ole milloinkaan kerskunut liberalismillaan eikä siltä ole mitään syytä vaatia sellaista, mitä se ei ole milloinkaan luvannut ja mitä vastaan se on kapinoinut ensi päivistään alkaen, nimittäin länsimaailmaa pettävää voimatonta ja valheellista valeliberalismia vastaan, sitä suvaitsevuutta vastaan, jonka avulla kaikkein vaikutusvaltaisimmat, rikkaimmat ja viekkaimmat ihmiset alistavat valtaansa demokratian. Proletaarinen vallankumous on heti julistanut proletariaatin nimissä diktatuurin saavuttaakseen voiton ja luodakseen uuden yhteiskuntajärjestelmän, josta sosiaalisen rauhan palauttamisen jälkeen tulee vapauden valtakunta luokattomassa yhteiskunnassa.»[14]

Olemme kosketelleet tässä vain muutamia sosialistisen yhteiskunnan poliittisen järjestelmän kehitysmomentteja. Sosialistinen yhteiskunta on elävä, kehittyvä elimistö omine ongelmineen. Tämä elimistö ei kuitenkaan kehity ansarin lämmössä, vaan maailmannäyttämöllä käytävän kiivaan luokkataistelun oloissa. Siksi sen kehitystä haittaavat monet lisävaikeudet. Kyseessä on eittämättä todella uusi

yhteiskunta, joka kaikessa valvoo ihmisen etuja ja turvaa mahdollisimman hyvät edellytykset ihmisen kaikinpuoliselle kehitykselle ja hänen hyvinvoinnilleen. Tämä merkitseekin, että olemassaoleva sosialismi täyttää menestyksellisesti tärkeintä historiallista tehtäväänsä: se rakentaa uutta yhteiskuntaa, jonka paremmuudet kapitalismiin verraten käyvät yhä ilmeisemmiksi ja täydellisemmiksi ja joka sen vuoksi on lainomaisesti tulossa kapitalismin tilalle. Tätä todistavat myös imperialistisen propagandan nykyiset kouristuksenomaiset yritykset parjata sosialismia ja horjuttaa kansojen uskoa sosialismin ihanteiden yleismaailmallisen voiton väistämättömyyteen.

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN KANSAINVÄLISET NÄKÖKOHDAT: MAAILMANRAUHAN PUOLUSTAMINEN

Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän ulkoinen, kansainvälinen puoli haarautuu kahdeksi perussuunnaksi: toisaalta mahdollisimman suotuisten kansainvälisten olosuhteiden turvaamiseksi uuden yhteiskunnan rakentamiselle ja yhteiskunnalliselle edistykselle yleensä (ts. maailmanrauhan puolustaminen ennen kaikkea) ja toisaalta kaikkien muiden vallankumouksellisten voimien aktiiviseksi tukemiseksi sekä solidaarisuuden syventämiseksi ja kehittämiseksi niitä kohtaan. Tässä emme tietenkään voi seikkaperäisesti tarkastella kutakin näistä sosialistisen yhteiskunnan ulkopoliittisen toiminnan suunnista. On kuitenkin sanottava lyhyesti niistä olennaisimmista erikoisuuksista, joita ilmenee sosialistisen yhteiskunnan täyttäessä historiallista tehtäväänsä maailmannäyttämöllä.

Ennen muuta tähdennettäköön, että sosialismin päätehtävän täyttäminen — uuden yhteiskunnan rakentaminen ja asteittainen siirtyminen kommunismiin — liittyy erottamattomasti, elimellisesti sen toimintaan maailmannäyttämöllä mainituilla kahdella suunnalla. Kehittynyttä sosialistista yhteiskuntaa rakentaessaan ja ratkoessaan kommunismiin siirtymisen tehtäviä sosialismi luo sellaisen aineellisen (mm. sotilaallisen) ja moraalispoliittisen voiman, jonka ansiosta se pystyy todella olemaan tehtäviensä tasolla sekä rauhan puolustamisessa että muiden vallankumouksellisten voimien tukemisessa.

Rauhan puolustamisessa, sodan vaaran vastustamisessa on erityinen merkitys sosialististen valtioiden kaikinpuolisen yhteistyön kehittämisellä ja syventämisellä. NKP:n Keskuskomitean kesäkuun (1980) täysistunnossa tähdennettiin, että sosialististen maiden veljellisellä solidaarisuudella ja niiden toiminnan koordinoinnilla on tärkeä merkitys yleisen rauhan säilyttämiselle ja kansainvälisen turvallisuuden aikaansaamiselle.

NKP ja neuvostovaltio omistavat jatkuvasti huomiota sosialistisen maiden yhteistyölle ja huolehtivat sen herkeämättömästä täydellistymisestä. Ne pitävät lähtöajatuksenaan sitä, että uudenlaiset, historiassa ennen näkemättömät valtioidenväliset suhteet, todella oikeudenmukaiset, veljelliset, tasavertaisuuteen pohjautuvat suhteet ovat merkittävänä tekijänä sosialismin rakentamisessa ja sen kansainvälisten asemien lujittamisessa.

Sosialismin rakentamisesta oli jo puhe. Sen kansainvälisten asemien lujittamista voidaan tarkastella eri näkökulmista.

Ensinnäkin sosialistisen ystävyysliiton maiden ulkopoliittisen toiminnan koordinoinnilla on suuri merkitys. NKP:n 25. ja 26. edustajakokouksen välinen aika »on osoittanut vakuuttavasti, kuinka vaikuttavaa ja suotuisaa osaa Varsovan sopimusjärjestö ja ennen kaikkea sen Poliittinen konsultatiivinen komitea näyttelee Euroopan ja ylipäänsä maailman asioissa. Raivattuaan aiemmin tien Euroopan turvakokoukseen sopimusjärjestömme korkein poliittinen elin teki Bukarestin, Moskovan ja Varsovan istunnoissaan joukon uusia aloitteita, joihin kiinnitettiin suurta huomiota maailmassa. Niiden päätarkoituksena oli liennytyksen puolustaminen ja uuden tehon antaminen sille.»[1]

Samalla on erittäin tärkeää, että sosialistisen ystävyysliiton maat lujittavat yhteisvoimin puolustusmahtiaan. »Sosialististen maiden sotilaallis-poliittinen puolustusliitto palvelee uskollisesti rau-

han asiaa. Sen käytössä on kaikki tarvittava kansojen sosialististen saavutusten puolustamiseksi luotettavasti»,[2] NKP:n 26. edustajakokouksessa todettiin.

Kun sosialistisen maiden edustajat puhuvat ystävyysliittonsa voimasta ja voimasuhteiden muuttumisesta rauhan asian ja sosialismin eduksi, uuden yhteiskunnan ideologiset vastustajat moittivat heitä aina voimapolitiikan kannalle asettumisesta. Tuollainen kysymyksenasettelu on ilmeistä keinottelua.

Imperialistien ajama voimapolitiikka merkitsee, että jokin maa poliittiseen, taloudelliseen ja sotilaalliseen mahtiinsa vedoten tyrkyttää muille mailleja kansoille omaa tahtoaan (tällaista politiikkaa on ajanut ja yrittänyt ajaa USA). Kommunisteille voimapolitiikka on ehdottoman vierasta. Sosialistiset maat sekä työväenliike ja vapautusliike tavoittelevat luokkavoimien ylivoimaa vain tehdäkseen tyhjäksi imperialistien yritykset pystyttää esteitä yhteiskunnallisen edistyksen tielle. Sotilaallisella alalla sosialismi tavoittelee tasapainon, yhdenvertaisuuden säilyttämistä ja aseistuksen yleisen tason alentamista aina yleiseen ja täydelliseen aseidenriisuntaan saakka.

Lyhyesti sanoen kaikki yritykset rinnastaa toisiinsa sosialismi ja kapitalismi joko julistamalla kahden supervallan teoriaa, joka hämää ensimmäisen sosialistisen maan, Neuvostoliiton, ja imperialistisen suurvallan, USA:n, välisen erilaisuuden, tai samastamalla Varsovan sopimusjärjestön ja NATO:n politiikan, ovat kerrassaan perusteettomia. Tuollainen rinnastaminen ei ole puolustettavissa, esiintyköönpä sitä imperialismin ideologien levittämissä ilkeämielisissä »teorioissa» tai joidenkin vasemmistolaisten, demokraattisten voimien edustajien erheellisissä väittämissä. Sillä *»voima imperialistien käsissä on sodan vaaran aiheuttaja. Sosialismin käsissä voimasta on tullut väline rauhan turvaami-*

seksi ja sodanvaaran vähentämiseksi. Näin on ollut ennen ja näin on myös nyt.»[3]

Menestykset uuden yhteiskunnan rakentamisessa ja sen poliittisten, taloudellisten ja sotilaallisten asemien lujittamisessa ovat luoneet varman perustan ennen muuta sosialismin johdonmukaiselle rauhantaistelulle. Kun otetaan huomioon nykyaikaisten joukkotuhoaseiden luonne, imperialistisen militarismin ja ääritaantumuksen yhteenkasvettuminen sekä sotavalmistelujen ja militarismin tuhoisa vaikutus porvarillisen yhteiskunnan koko elämään, niin voidaan todeta, kuten Leonid Brežnev sanoi loppupuheenvuorossaan NKP:n 26. edustajakokouksessa, että rauha on edistyksen ratkaiseva edellytys inhimillisen toiminnan kaikilla aloilla. Tietoisuus tästä kaksinkertaistaa sosialistisen ystävyysliiton tarmoa rauhan puolesta käytävässä taistelussa, jota vapautetun työn yhteiskunta on käynyt olemassaolonsa alkupäivistä lähtien.

Vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksesta lähtien sosialismi on tosiaan **esiintynyt johdonmukaisesti rauhan lujittamisen puolesta.** Kuten tunnettua, leniniläinen Asetus rauhasta oli ensimmäinen asiakirja, jossa sai ilmauksensa vastasyntyneen sosialistisen yhteiskunnan järkähtämätön pyrkimys rauhanpolitiikkaan. Tässä asiakirjassa ilmeni jo selvästi neuvostovaltion harras rauhantahto, pyrkimys oikeudenmukaiseen, demokraattiseen rauhaan, joka pohjautuu jokaisen kansan itsemääräämisoikeuden tunnustamiseen sekä kieltäytymiseen muiden kansojen imperialistisesta orjuuttamisesta, aluevaltauksista ja sotaveroista. Leninin kirjoittamassa neuvostomaan ensimmäisessä Perustuslaissa (1918) oli täsmällisesti muotoiltu neuvostovaltion johdonmukaisen rauhantaistelun periaate. Neuvostoliiton uuteen, 7. lokakuuta vuonna 1977 hyväksyttyyn Perustuslakiin on ensi kerran sisällytetty varsinaisesti ulkopolitiikalle omistettu (neljäs) luku. Sen kolmessa pykälässä on tiiviisti mutta selvästi ja

täsmällisesti luonnehdittu ulkopolitiikan tavoitteet, perusperiaatteet ja ulkopoliittisen toiminnan perussuunnat. Ensimmäinen näistä pykälistä sisältää SNTL:n ulkopolitiikan yleisen luonnehdinnan ja muotoilee sen perustavoitteet. Pykälässä sanotaan: »SNTL noudattaa järkkymättä leniniläistä rauhanpolitiikkaa, esiintyy kansojen turvallisuuden lujittamisen ja laajan kansainvälisen yhteistyön puolesta.

SNTL:n ulkopolitiikka on suunnattu suotuisten kansainvälisten edellytysten turvaamiseen kommunismin rakentamiselle SNTL:ssa, Neuvostoliiton valtakunnallisten etujen suojaamiseen, sosialismin asemien lujittamiseen maailmassa, kansojen kansallisen vapautuksen ja sosiaalisen edistyksen puolesta käymän taistelun tukemiseen, hyökkäyssotien ehkäisemiseen, yleisen ja täydellisen aseidenriisunnan aikaansaamiseen ja yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden rauhanomaisen rinnakkainolon periaatteen johdonmukaiseen noudattamiseen.

Sodan propagoiminen on SNTL:ssa kielletty.»

Tänään voimme varmasti sanoa, että sosialistisen ystävyysliiton kaikkien maiden kansainvälisessä toiminnassa ovat ohjenuorana leniniläiset aatteet sosialismin ulkopolitiikan olemuksesta sekä sosialismin ja rauhan yhtenäisyydestä. Tämä kuvastuu mm. näiden maiden perustuslaeissa. Esimerkiksi Bulgarian Kansantasavallan Perustuslain 3. pykälässä sanotaan: »Valtio palvelee kansaa... noudattamalla rauhan ja yhteisymmärryksen politiikkaa suhteissaan kaikkiin maihin ja kansoihin.»[4] Unkarin Kansantasavallan Perustuslain 5. pykälässä sanotaan: »Unkarin Kansantasavalta pyrkii yhteistyöhön maailman kaikkien kansojen ja maiden kanssa rauhan ja ihmiskunnan edistyksen etuja silmällä pitäen.»[5] DDR:n Perustuslain 6:nteen pykälään sisältyvät seuraavat tärkeät ajatukset: »Sosialistisen Demokraattinen Tasavalta on kansan etuja ja kansainvälisiä velvollisuuksia uskollisesti noudat-

taen juurinut alueeltaan saksalaisen militarismin ja natsismin. Se noudattaa ulkopolitiikkaa, joka palvelee sosialismin ja rauhan, kansojen yhteisymmärryksen ja turvallisuuden asiaa.»[6]

Sosialismin ulkopolitiikan rauhantahtoisuus saa erityisen merkityksen meidän päivinämme, jolloin varustelukilpa on imperialistisen valtioiden ponnistuksin saanut uutta vauhtia. Sotatekniikan kehityksessä tapahtuu nykyään nopeita ja syviä muutoksia. Kehitetään laadullisesti uusia aseita, ennen kaikkea sellaisia joukkotuhoaseita, joiden valvominen ja siis myös sopimusten mukainen rajoittaminen käy poikkeuksellisen vaikeaksi ja jopa mahdottomaksi. Uusi kilpavarustelun vaihe horjuttaa kansainvälistä tasapainotilaa ja lisää huomattavasti sodan puhkeamisen vaaraa.

Jos kansoja vihaavat sotaseikkailijat saisivat lietsotuksi nykyaikaisin, jatkuvasti tehostettavin asein käytävän sodan, niin se merkitsisi kuolemanvaaraa nykyiselle sivilisaatiolle. »Yritys päästä toinen toisestaan edelle kilpavarustelussa ja luulla voittavansa ydinsodassa on vaarallista mielettömyyttä.»[7] Juuri siksi on poikkeuksellisen tärkeää paitsi uuden maailmansodan ja minkä hyvänsä ydinselkkauksen ehkäiseminen myös varustelukilvan hillitseminen ja reaalinen toiminta ydinuhkan poistamiseksi kokonaan ihmiskunnan elämästä (mitä sosialistiset maat tavoittelevatkin).

Tämä seikka on otettava huomioon arvioitaessa sitä USA:n johtomiesten viime aikoina sinnikkäästi julistelemaa vandaalimaista ajatusta, että ydinsota voidaan sallia. Tämä vastuuton ajatus kuvastui USA:n entisen presidentin James Carterin julkaisemassa ohjeessa n:o 59, jonka USA:n nykyiset johtajat ovat ottaneet aseistukseensa. Kyseisen ohjeen mukaan Länsi-Euroopan ja Neuvostoliiton alueella voidaan muka käydä »rajoitettua» ydinsotaa, joka ei ulotu Amerikan mantereelle eikä aiheuta yleismaailmallisia seuraamuksia. Erehdyttäviä,

mielettömiä ja perin vaarallisia laskelmia! Nykyään jokaisella maalla on vain yksi keino ydinsodan tuhoisien seuraamusten välttämiseksi: on estettävä ydinsodan syttyminen missä maailman kolkassa hyvänsä.

»Puolueellamme, kansallamme ja planeettamme kaikilla kansoilla ei ole nykyään tärkeämpää kansainvälistä tehtävää kuin rauhan puolustaminen. Puolustaessamme rauhaa emme toimi ainoastaan nykyisen sukupolven hyväksi emmekä yksinomaan lastemme ja lastenlastemme hyväksi; me toimimme kymmenien tulevien ihmispolvien onneksi.»[8] Näin sanotaan NKP:n 26. edustajakokouksen asiakirjoissa. **Sosialistisen yhteiskunnan rauhantahtoinen politiikka tähtää ihmiskunnan pelastamiseen historiassa ennen näkemättömältä katastrofilta.**

Meidän päivinämme yhä suurempi määrä ihmisiä tajuaa tämän, ja siksi myötätunto sosialismia kohtaan jatkuvasti kasvaa. Vastaukseksi uuden yhteiskunnan viholliset moninkertaistavat propagandistisia ponnistuksiaan levittääkseen epäluottamusta sosialististen valtioiden (ennen muuta tietysti Neuvostoliiton) ulkopolitiikkaa kohtaan ja pelotellakseen länsimaiden asukkaita sosialististen valtioiden sotaisilla aikomuksilla. Nykyään tällainen pelottelu on erityisesti vilkastunut. Siksi sopii tarkastella muutamia vastustajiemme perusväittämiä.

Porvarillinen propaganda on aina väittänyt, että neuvostomaa ei voi rauhasta puhuessaan olla vilpitön, sillä... se on sosialistinen maa. Sosialistinen ideologia taas pohjautuu varmaan uskoon kommunististen ihanteiden voitosta kautta maailman. Sitä paitsi sosialististen maiden politiikan perustana on proletaarisen internationalismin periaate. Kun Neuvostoliitto oli vasta aloittanut taipaleensa, sen väitettiin pyrkivän vallankumouksen maastavientiin myös sodan avulla.

Samantapaisia syytöksiä Neuvostoliitto saa kuulla nykyäänkin. Terminologia tosin on ajan mittaan

rikastunut: nykyään ei puhuta niinkään paljon »vallankumouksen maastaviennistä» kuin »Neuvostoliiton hegemonismista», Neuvostoliiton yrityksistä rikkoa »maailman tasapaino» jne. On vedetty esille myös vanha, sodanjälkeisten alkuvuosien törkeä propaganda. Esimerkiksi tammikuun lopussa 1981 USA:n presidentti lehdistökonferenssissa puhuessaan syytti Neuvostoliittoa pyrkimyksestä sosialistisen tai kommunistisen maailmanvallan luomiseen.

Syytös on sopimaton niin korkea-arvoisen poliitikon esittämäksi ja läpeensä valheellinen: neuvostomaa ei ole milloinkaan asettanut eikä voinutkaan asettaa tuollaisia tavoitteita, sillä neuvostokommunistit kiistävät **teoreettisesti** vallankumouksen maastaviennin mahdollisuuden. Neuvostoihmiset ovat todella vakuuttuneita sosialismin yleismaailmallisen voiton väistämättömyydestä. Tämä varma usko pohjautuu yhteiskuntakehityksen lakien ymmärtämiseen ja historian reaalisen kulun tuntemukseen: kuuden vuosikymmenen aikana ihmiskunnan huomattava osa on jo lähtenyt sosialistiselle kehitystielle. Neuvostoliitto samoin kuin muutkin sosialistisen ystävyysliiton maat on aina pitänyt mahdottomana vallankumouksen keinotekoista aiheuttamista, mm. jonkin maan aseellisen väliintulon avulla. Lenin sanoi tästä selvästi heti ensimmäisenä Lokakuun vallankumouksen jälkeisenä vuotena. Hän vastasi vuoden 1918 alussa ns. »vasemmistokommunistien» kehotukseen nostattaa aseellisen intervention tietä vallankumous Saksassa: vallankumouksen maastaviennin ajatus on ristiriidassa sosialismin olemuksen kanssa. Vallankumouksen »*sysääminen*» »olisi täydellistä luopumista marxilaisuudesta, joka on aina kieltänyt vallankumousten 'sysäämisen', koska ne kehittyvät sitä mukaa kuin vallankumouksia synnyttävät luokkaristiriidat kärjistyvät».[9] Hieman aiemmin, ennen Lokakuun vallankumousta, Lenin kirjoitti:

»Olisi mahdotonta tehdä loppu kapitalismin herruudesta, ellei kapitalistimaiden taloudellinen kehitys kokonaisuudessaan johtaisi siihen... Ei mikään voima hävittäisi kapitalismia, ellei historia syövyttäisi ja rapauttaisi sen tukiperustaa.»[10]

Nämä lainaukset on esitetty todistukseksi siitä, että NKP ja neuvostovalta ovat alusta alkaen, ensi askelillaan torjuneet päättävästi »vallankumouksen maastaviennin» teorian ja käytännön. Ovatko katsomuksemme muuttuneet nyt, kuuden vuosikymmenen kuluttua? »Me vastustamme 'vallankumouksen maastavientiä'.»[11] »Mikä tahansa vallankumous on ennen kaikkea kyseisen yhteiskunnan sisäisen kehityksen lainmukainen tulos.»[12] Näin Leonid Brežnev sanoi 1970-luvulla. Aivan samanlainen asenne on merkitty NKP:n 26. edustajakokouksen asiakirjoihin. Katsomuksemme eivät siis ole muuttuneet. Taistelumme rauhan puolesta on vilpitöntä, periaatteellista, johdonmukaista ja jatkuvaa. Sosialismin sanat rauhan puolesta ovat yhdenmukaisia tekojen kanssa.

Ulkopoliittisessa toiminnassaan sosialistiset valtiot toteuttavat vääjäämättömästi niiden perustuslakeihin sisältyviä ajatuksia rauhan puolustamisen elintärkeästä merkityksestä. **Olemassaolonsa alkupäivistä sosialistiset maat ovat jatkuvasti tehneet konkreettisia aloitteita rauhan lujittamiseksi.** Nämä aloitteet ovat luonteeltaan kaikkikäsittäviä. Voidaan sanoa, **ettei ole ainuttakaan kansainvälisen elämän suurta, merkittävää ongelmaa, josta sosialistiset maat eivät olisi tehneet rauhantahtoista aloitetta, eikä ole ainuttakaan kansainvälisen politiikan aluetta, joka olisi jäänyt niiden huomion ulkopuolelle.**

Monet rauhan lujittamiseen tähtäävistä sosialististen maiden ehdotuksista ovat uudistusluonteisia. Voidaan varmasti väittää, että **sosialistiset maat ovat olennaisesti rikastuttaneet kansainvälisen politiikan välineistöä ja antaneet merkittävän panok-**

sen kansainvälisten suhteiden kehittämiseen niiden sisällön kannalta.

Esimerkin vuoksi palautettakoon mieleen sellaiset tosiasiat kuin Neuvostoliiton 1930-luvulla tekemä ehdotus Euroopan kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän luomisesta; Helsingin turvakokouksessa toteutunut sosialististen maiden ajatus Euroopan turvallisuuden lujittamisesta yleiseurooppalaisella pohjalla; Neuvostoliiton ehdotus siirtomaajärjestelmän täydellisestä hävittämisestä (YK:n Yleiskokouksen hyväksymä vuonna 1960); sosialististen maiden tekemät hyökkäyksen ja hyökkääjän määrittelyä koskevat ehdotukset; YK:n vuonna 1979 hyväksymä Neuvostoliiton ehdotus hegemoniapolitiikan kieltämisestä jne.

Erityinen sija kansainvälisten suhteiden historiassa kuuluu eittämättä Neuvostoliiton Rauhanohjelmalle, joka vahvistettiin NKP:n 24. ja 25. edustajakokouksessa. Se oli itse asiassa ensimmäinen ihmiskunnan historiassa tehty yritys tuoda suunnitelmallisuutta kansainvälisen elämän kehitykseen. Tällainen yritys on voitu tehdä vasta erityisluonteisessa kansainvälisessä tilanteessa, jolloin sosialismi on muuttunut mahtavaksi voimaksi ja voimasuhteet maailmannäyttämöllä ovat muuttuneet rauhan asian eduksi, hyökkäyshenkisten, militarististen piirien vahingoksi.

Neuvostoliiton Rauhanohjelman toteuttaminen on lujittanut ratkaisevalla tavalla kansainvälisen turvallisuuden perustaa 1970-luvulla ja 1980-luvun alussa. Se on todistanut vakuuttavasti, miten tuloksellinen ja lupaava on leniniläinen rauhanomaisen rinnakkainolon ajatus.

NKP:n 26. edustajakokous rikastutti tuntuvasti neuvostomaan Rauhanohjelmaa, täydensi sitä uusilla ja jopa uudistushenkisillä konkreettisilla ja tasmällisillä ajatuksilla. Leonid Brežnev sanoi edustajakokouksessa: »Uudet ehdotuksemme koskevat laajaa kysymyspiiriä. Ne koskevat ydinohjuksia ja tavallisia aseita, maa-, meri- ja ilmavoimia. Ne koskevat tilannetta Euroopassa sekä Lähi-, Keski- ja Kaukoidässä. Ne koskevat toimia sekä poliittisella että sotilaallisella alalla. Kaikki nämä ehdotukset tähtäävät samaan päämäärään ja ilmentävät yhteistä pyrkimystämme: tehdä kaikki mahdollinen kansoja uhkaavan ydinsodan vaaran poistamiseksi ja maailmanrauhan säilyttämiseksi.

Tämä on rauhanohjelmamme elimellistä jatkamista ja kehittämistä nykypäiviemme kansainvälisen elämän kärkevimpiin ja ajankohtaisimpiin ongelmiin sovellettuna.»[13]

Laajat yhteiskuntapiirit kautta maailman ottivat helpotuksen huokauksin vastaan Neuvostoliiton ehdotukset. Kansat vakuuttuivat jälleen kerran siitä, että maailmassa on voima, joka esiintyy johdonmukaisesti ja tehokkaasti sodan ehkäisemisen puolesta, kansojen varman turvallisuuden puolesta.

Kaikkia sosialististen maiden tekemistä aloitteista ja ehdotuksista ei tietenkään ole toteutettu ennen kaikkea siksi, että imperialistiset valtiot ovat vastustaneet niitä. Sittenkin sosialistisen yhteiskunnan panos rauhan puolustamiseen ja lujittamiseen on ilmeinen ja jatkuvasti lisääntyvä.

Sosialistiset maat kiinnittävät ulkopoliittisessa toiminnassaan päähuomion sodan ehkäisemisen ongelmaan ja vastaisuudessa edellytysten luomiseen sodan poistamiselle kokonaan yhteiskunnan elämästä.

Tässä tarkoituksessa sosialistisen yhteiskunnan diplomatia keskittää ponnistuksensa tuntuvan edistyksen saavuttamiseen aseidenriisunnan alalla. Sosialistiset maat pitävät kilpavarustelua sodan aineellisena valmisteluna ja siksi antavat ensiarvoisen merkityksen kilpavarustelun lopettamiselle ja siirtymiselle aseistuksen supistamiseen. Sosialistiset valtiot ovat eri vaiheissa ja muuttuvat olosuhteet huomioon ottaen ehdottaneet kilpavarustelun kieltämistä, sen lopettamista silloin kun imperialistit

ovat panneet sen alulle, aseistuksen supistamista joko kokonaisuudessaan tai eri aselajien kohdalta, ydin- ym. aseiden hävittämistä ja niiden tuotannon lopettamista, kieltäytymistä ydin- ym. aseiden käytöstä ja aseistuksen supistamista aina yleiseen ja täydelliseen aseidenriisuntaan saakka. »*Puolueen ja valtion ulkopoliittisen toiminnan perussuuntauksena on ollut ja on edelleenkin sodanvaaran vähentäminen ja kilpavarustelun hillitseminen*»[14] (kursiivi tekijän.— *V. Z.*), kuten Leonid Brežnev totesi toimintaselostuksessaan NKP:n 26. edustajakokouksessa.

Toisena tärkeänä suuntauksena sosialististen maiden toiminnassa sodan ehkäisemiseksi on hyökkäyshenkisten voimien provokaatioiden tyhjäksi tekeminen sekä rauhaa vaarantavien selkkausten ja sotapesäkkeiden muodostumisen estäminen ja niiden hävittäminen. **Sosialististen maiden rauhantahtoisessa ulkopolitiikassa ovat aina johdonmukaisesti nivoutuneet toisiinsa** seuraavat kaksi periaatetta: **vastaiskun antaminen hyökkääjille** tai kaikille yrityksille kärjistää maiden ja kansojen välisiä suhteita **ja valmius kaikkien selkkausten ratkaisemiseen rauhanomaisin keinoin,** kaikkien kysymysten käsittelyyn ja ratkaisemiseen neuvottelutietä. Niinpä puolueen 25. ja 26. edustajakokouksen välisenä aikana Neuvostoliiton politiikan suuntana suhteissa kapitalistisiin maihin oli kuten aikaisempinakin vuosina rauhanomainen rinnakkainolo ja molemmin puolin edullinen yhteistyö ja toisaalta lujan vastaiskun antaminen imperialistien hyökkäyshenkisille vehkeilyille.

NKP:n Keskuskomitean Politbyroon jäsen, NKP:n Leningradin aluekomitean ensimmäinen sihteeri G. Romanov sanoi puolueen edustajakokouksessa: »Korostettakoon, että nykyoloissa, jolloin liennytys on joutunut vakaviin koettelemuksiin, Neuvostoliitto ei anna sysätä itseään kansainvälisen tilanteen tervehdyttämiseen johtavalta suunnalta, vaan paljastaa johdonmukaisesti imperialistien piirien hyökkäyshankkeet ja esiintyy päättävästi kilpavarustelun lopettamisen puolesta.»[15]

Kolmanneksi sosialistisen yhteiskunnan ulkopolitiikka tavoittelee yhteistyötä kaikkien muiden rauhantahtoisten maiden ja kansojen kanssa yleisen turvallisuuden lujittamiseksi, sotien ja aseellisten yhteenottojen ehkäisemiseksi.

Lähtiessään siitä, että maailma on jakamaton, sosialistisen ystävyysliiton maat pitävät ihmiskunnan turvallisuuden merkittävänä takeena rauhan lujittamiseen osallistuvien voimien yhteisrintaman laajentamista jatkuvasti. Taistellessaan yhteisvoimin ihmiskunnan turvallisuuden, sotien ehkäisemisen puolesta sosialistiset maat ovat harjoittaneet yhteistyötä kaikkien rauhantahtoisten maiden kanssa näiden maiden yhteiskuntajärjestelmän luonteeseen katsomatta. Sosialistiset maat arvostavat korkealle rauhantahtoisen toiminnan, jota harjoittavat sitoutumattomuusliike ja sellaiset regionaaliset valtioliitot kuin esim. Afrikan yhtenäisyysjärjestö. Ne ottavat huomioon myös puolueettomien maiden roolin tässä asiassa. Sosialistisen ystävyysliiton maat osallistuvat aktiivisesti kansainvälisiin hallitusjärjestöihin, joiden tarkoituksena on yleisen rauhan lujittaminen, ennen kaikkea YK:hon.

Sosialististen maiden kansainväliselle politiikalle on tunnusomaista jatkuva ja kiinteä yhteys eisosialististen maiden työväenjoukkojen ja kaikkien kansojen rauhantaisteluun. Tämä keskinäinen yhteys ilmenee seuraavissa perusmomenteissa:

sosialistiset maat ottavat ulkopolitiikassaan jatkuvasti huomioon niiden maailman kansojen perusedut, jotka pyrkivät ehkäisemään sodat ja takaamaan jokaisen ihmisen turvallisuuden. Tämä koskee sekä globaalisia kansainvälisiä ongelmia että eri maanosien ja vyöhykkeiden ongelmia;

sosialististen maiden ulkopolitiikka vastaa heti kansainvälisten yhteiskuntapiirien tai foorumien

rauhantahtoisiin aloitteisiin ja tukee noita aloitteita, olivatpa ne sitten yleismaailmallisia tai regionaalisia merkitykseltään;

sosialististen maiden ulkopolitiikka vuorostaan saa rauhantaistelussa aktiivista kannatusta työtätekevien luokkien ja väestöjoukkojen taholta. Tässä on sen voiman ja tehon tärkeä lähde.

Mainittu sosialistisen ulkopolitiikan erikoispiirre, nimittäin sen ja ei-sosialististen maiden kansanjoukkojen läheiset keskinäiset yhteydet ja vuorovaikutus, kuvastaa periaatteellisesti uutta asiaintilaa, joka on muodostunut maailmannäyttämöllä sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän synnyn myötä. Uudenlaisen tilanteen muodostuminen johtuu siitä, että sosialistinen valtio on ihmiskunnan historiassa ensimmäinen valtio, jonka edut ja tavoitteet, mm. ulkopolitiikan alalla, **käyvät täydellisesti yhteen** kansan etujen kanssa. Se on **kansan tahtoa ilmentävä valtio.** Juuri siksi **sosialististen maiden kansallisvaltiolliset edut ovat viime kädessä yhtäpitäviä koko työtätekevän ihmiskunnan etujen kanssa.** Tämä kuvastuu ennen kaikkea sodan ja rauhan kysymyksessä, ts. nykypäivien ratkaisevassa kansainvälisessä kysymyksessä.

Taistelumme rauhan lujittamiseksi, kansainvälisen jännitystilan liennytyksen jatkamiseksi on ennen muuta taistelua sen puolesta, että neuvostokansalle turvattaisiin tarvittavat ulkoiset olosuhteet sen edessä olevien luomistehtävien ratkaisemista varten. Täten ratkaistaisiin myös yleismaailmallinen pulmakysymys. Sillä yhdelläkään kansalla ei ole nykyään tärkeämpää, olennaisempaa asiaa kuin säilyttää rauha, turvata jokaisen ihmisen perusoikeus, oikeus elämään.

Sosialististen maiden rauhantahtoisen ulkopolitiikan ja kaikkien kansojen etujen yhdenmukaisuus tuli voimakkaana esiin Kansojen maailmanparlamentissa rauhan puolesta (Sofia, 1980), joka oli sodan vastustajien suurin foorumi Moskovassa (1979) pidetyn rauhantahtoisten voimien maailmankongressin jälkeen. Parlamentin istuntoihin osallistuneet useamman kuin 130:n maan valtuutetut ilmaisivat ymmärtämyksensä ja kannatuksensa sosialististen maiden kansojen uhrautuvaiselle taistelulle rauhan puolesta.

Rauhanpolitiikka, jota sosialistiset maat ovat ajaneet jo yli 60 vuotta, vaikuttaa tuntuvasti kansainvälisten suhteiden kehitykseen. Sosialismi on kehityksensä eri vaiheissa vaikuttanut ulkopolitiikallaan kansainvälisiin suhteisiin eri tavalla, mahdollisuuksiensa mukaan. Kuitenkin »nyt on aivan selvää, että Neuvostoliitto ja sen liittolaiset ovat nykyään varmemmin kuin koskaan aiemmin maailmanrauhan päätukena».[16]

10
SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN HISTORIALLISEN TEHTÄVÄN KANSAINVÄLISET NÄKÖKOHDAT: VALLANKUMOUKSELLISTEN VOIMIEN TUKEMINEN

Se seikka, että sosialistiset maat antavat apua ja tukevat muita vallankumouksellisia voimia, on laajalti tunnettu tosiasia. Siksi tarkastelemme tässä vain tuon avunannon pääsuuntia ja sen johdosta käytyjä keskusteluja.

Sosialistinen yhteiskunta auttaa aikakautemme muita vallankumouksellisia voimia ennen kaikkea ja pääasiallisesti omalla kehityksellään, lujittamalla omia sosiaalis-taloudellisia ja poliittisia asemiaan jotka turvaavat luokkien voimasuhteen jatkuvan muuttumisen rauhan asian ja yhteiskunnallisen edistyksen hyväksi.

Kuten jo totesimme, sosialismin voimistuminen on meidän aikanamme maailmanrauhan suojaamisen tärkein edellytys. Pysyvä, kestävä rauha on nykyään yhteiskunnan kaikkinaisen sosiaalisen edistyksen ja yleensä koko ihmiskunnan olemassaolon ratkaiseva ehto. »Ellemme halua asettaa kyseenalaiseksi sivilisaation ja itse ihmiskunnan olemassaoloa, niin meillä ei tosiaan ole muuta keinoa»,[1] Leonid Brežnev sanoi rauhan säilyttämisestä puhuessaan.

Työväenliikkeen tietty osa, nimittäin äärivasemmistolaiset, pitää epäilyttävänä rauhan puolustamisen tarpeellisuutta. Äärivasemmistolaisten mielestä sosialistiset maat jarruttavat luokkataistelua ajaessaan rauhanpolitiikkaa ja kehittäessään poliittisia ja taloudellisia suhteitaan kapitalistisiin maihin. Nuo yltiövasemmistolaiset asettavat kysymyksen näin: mitä oikeastaan on tekeillä, me yhteiskunnallisen edistyksen puoltajat sodimme kapitalistimaissa hallituksiamme vastaan, mutta sosialistiset maat kehittävät hyviä suhteita noiden samojen hallitusten kanssa? Näinhän asiat menevät pahasti ristiin.

Äärivasemmistolaiset arvostelijat syyttävät sosialistista maailmanjärjestelmää myös siitä, että rauhanomaisen rinnakkainolon politiikkaa noudattaessaan se pyrkii muka säilyttämään yhteiskunnallisen status quo'n.

Tuollainen ajatusrakennelma on kerrassaan perusteeton. Sosialistinen ulkopolitiikka ei pyri vallankumouksen maastavientiin, kuten edellä jo totesimme. Mutta se ei myöskään pyri säilyttämään yhteiskuntajärjestelmien vallitsevaa tilaa. Se ei millään eikä mitenkään estä kansoja rakentamasta ja järjestämästä oman mielensä ja tarpeidensa mukaisesti elämäänsä. Se vieläpä auttaa kansoja ilmaisemaan vapaasti tahtonsa ja puolustaa näiden oikeutta itsemääräämiseen.

Sosialismin vastustajat ja kansojen vapautusliikkeiden viholliset haluavat tietysti asettaa yhteiskunnallisen edistyksen esteeksi rauhan ongelman. He ovat monesti esittäneet rauhan lujittamisen ehtojaan. Heidän väittämänsä mukaan jokainen askel rauhan lujittamiseksi ja jännityksen liennyttämiseksi edellyttää ilman muuta, että kansojen on lopetettava taistelu oikeuksiensa puolesta ja vallankumouksellinen, vapautukseen tähtäävä toiminta kautta maailman. Tuollaisiin uhkavaatimuksiin ei tietenkään suostu yksikään todellinen yhteiskunnallisen edistyksen kannattaja.

Vallankumouksellisen vapautustaistelun prosessit ovat ennen muuta objektiivisia prosesseja. Niihin ei pysty vaikuttamaan mikään sivullinen tahto. Taistelu orjuutta vastaan jatkuu niin kauan kuin

sitä on olemassa; kansat vastustavat aktiivisesti eriarvoisuutta niin kauan kuin sitä on olemassa; kansat pyrkivät hävittämään kurjuuden niin kauan kuin sitä on olemassa. Tämä kansanjoukkojen toiminta raivaa historian valtaväylää. Eikä toistaiseksi kukaan ole onnistunut käännyttämään historian kulkua taaksepäin.

Kaikki yritykset asettaa rauhan lujittamisen ehdoksi joitakin yhteiskunnallisen status quo'n takaavia toimia ovat toisaalta tehottomia; toisaalta ne vahingoittaisivat viime kädessä rauhan asiaa, johtaisivat jännitystilan kärjistymiseen uusissa kohdissa, aiheuttaisivat uusia selkkauksia ja sotia. Tämä merkitsisi varsinkin nykykaudella kuolemanvaaraa koko ihmissuvulle.

Koska sosialistiset maat eivät suostu vaihtamaan liennytystä ja rauhaa yhteiskunnalliseen status quo'hon, länsimaissa niitä syytetään yrityksistä muuttaa liennytys »yksisuuntaiseksi kaduksi» ja poimia yksinään rauhan puun hedelmät. Tämä ei pidä paikkaansa.

1970-luvun kokemus, liennytyksen kokemus, osoitti havainnollisesti, että kestävän rauhan, vakaan rauhanomaisen rinnakkainolon ja kansainvälisen jännitystilan liennytyksen luomat olosuhteet ovat edullisia kaikille kansoille. Samainen kokemus osoitti tosin muutakin. Lujan rauhan tarjoama hyöty on sitä tuntuvampaa, mitä edistyksellisempää ja rauhantahtoisempaa politiikkaa kyseinen maa (yhteiskuntaryhmä tai poliittinen puolue) noudattaa. Ja päinvastoin, hyöty on vähemmän tuntuvaa, jos kyseinen maa (yhteiskuntaryhmä tai poliittinen puolue) ajaa taantumuksellista, hyökkäyshenkistä politiikkaa.

Liennytys luo tosiaan suotuisammat edellytykset rauhanomaiselle sosialistiselle ja kommunistiselle rakennustyölle ja kaikkien maanosien rauhantahtoisten maiden, ennen kaikkea kehitysmaiden, menestykselliselle kehitykselle. Samalla se itse

asiassa haittaa niiden imperialististen monopolien toimintaa, jotka rikastuvat aseiden tuotannosta, sotavalmisteluista ja sodasta.

Tämä ei silti todista, että sosialistiset maat pyrkisivät käyttämään liennytystä »yksisuuntaisena katuna». Tämä seikka osoittaa vain sangen vakuuttavasti paikkansapitäväksi sen vanhan totuuden, että sosialismi ja rauha ovat synonyymejä samoin kuin myös imperialismi ja sota.

Samaa todistaa myös seuraava rinnastus. Liennytys ja kestävä rauhanomainen rinnakkainolo tarjoavat entistä laajempia mahdollisuuksia kansoille taistelussa vapautensa ja riippumattomuutensa sekä siirtomaasorrosta vapautuneiden maiden itsenäisyyden varmistamisen puolesta. Taantumuksen ja vastavallankumouksen voimat, jotka yrittävät väkivalloin tai keinolla millä hyvänsä jarruttaa historian kulkua, yhteiskunnallisen ja kansallisen vapautuksen edistymistä, ovat puolestaan tyytymättömiä liennytykseen, sillä se rajoittaa ja vaikeuttaa niiden toimia.

Rauhan lujittuminen kahlitsee tosiaan huomattavasti aggressiivisia imperialistipiirejä ja rajoittaa niiden mahdollisuuksia vastavallankumouksen maastavientiin sekä riippumattomuuden, demokratian ja vapauden puolesta taistelevien kansojen painostamiseen voimakeinoin. Koska kaikkein sotaisimmat kapitalistiryhmät ovat aina myös kaikkein taantumuksellisin voima imperialististen maiden sisäpolitiikassa, niin niiden mielivallan rajoittaminen kansainvälisellä näyttämöllä kahlehtii niitä jossain määrin myös sisäpolitiikan alueella. Täten imperialistipiirien mahdollisuuksien rajoittaminen auttaa objektiivisesti lännen työväenliikettä ja koko monopolienvastaista liikettä.

Historian näkökulmasta katsoen nimenomaan sosialismin lujittuminen on tehnyt mahdolliseksi maailmansotien ehkäisemisen ja samalla ei-sosialististen maiden etenemisen sosialismin suuntaan

monenlaisia suhteellisen rauhanomaisia teitä. Georges Marchais sanoi Ranskan kommunistisen puolueen 23. edustajakokouksessa, että sosialismi »on kapitalistimaiden työväenluokan taistelun ratkaiseva tukipiste. Voidaanko kuvitellakaan, että meillä olisi mahdollisuus harkita demokraattista tietä sosialismiin maassamme, jos voimasuhde maailmassa olisi edullinen imperialismille? Ei tietenkään. Me ymmärrämme tämän ja sanomme epäröimättä: me olemme huomattavassa määrin kiitollisuudenvelassa sosialististen maiden kansoille siitä, että me voimme tänään viitoittaa Ranskan työväestölle omintakeista sosialismiin johtavaa tietä, joka käy halvemmaksi ja eroaa syvästi sosialististen maiden kansojen valitsemasta tiestä.»[2]

Ei suinkaan ole sattuma, että juuri liennytyksen kaudella Euroopasta hävitettiin fasistiset hallitusmuodot (Portugali, Espanja, Kreikka) ja hajosi viimeinen, Portugalin siirtomaavaltio, jonka tilalle syntyi joukko edistyksellisiä rauhantahtoisia valtioita. Samoina vuosina vapautusvallankumous voitti Etelä-Jemenissä, Etiopiassa ja Afganistanissa, Iranissa kukistettiin šaahin hallitus ja Keski-Amerikassa tapahtui olennaisia muutoksia, joista mainittakoon vaikkapa vallankumouksellisten voimien voitto Nicaraguassa. On selvää, että demokratian voimien, fasismin vastustajien sekä kansallisen ja sosiaalisen vapauden puolustajien voitto merkitsee kaikkien taantumuksen, fasismin, hegemonismin ja kolonialismin voimien tappiota.

Selvää on myös se, että demokraattisten ja fasisminvastaisten voimien voitto kävi huomattavassa määrin mahdolliseksi siksi, että uudenlaisen maailmantilanteen vallitessa imperialismi ei pystynyt voimakeinoin estämään kansoja toteuttamasta tahtoaan. Tässä näkyy havainnollisesti, miten myönteistä osaa esittivät voimasuhteissa tapahtuneet muutokset, maailmansosialismin ja ennen muuta Neuvostoliiton asemien lujittuminen.

Nicaraguan kansallisen uudestisyntymisen hallituksen johtavan neuvoston jäsen Daniel Ortega sanoi, että Neuvostoliitto on suuri maa, joka hillitsee imperialistista aggressiota. Jollei olisi Neuvostoliittoa, niin kansainvälinen imperialismi ei malttaisi tänään olla hyökkäämättä Nicaraguaa vastaan.[3]

Täten **rauhan lujittamiseen ja liennytyksen syventämiseen tähtäävä sosialistisen yhteiskunnan politiikka myötävaikuttaa yhteiskunnalliseen edistykseen.** Siksi imperialistit ja kaikki vanhan maailman voimat vastustavat raivokkaasti tuota politiikkaa.

»Seikkailuhalu ja valmius uhrata ihmiskunnan elinedut suppeiden omanvoitonpyyteisten päämäärien saavuttamiselle — tämä paljastuu erityisen selvästi imperialismin aggressiivisimpien piirien politiikassa... Ne pyrkivät saavuttamaan saavuttamatonta: asettamaan esteet maailmassa tapahtuville edistyksellisille muutoksille ja palauttamaan itselleen kansojen kohtalon määrääjän osan»,[4] Leonid Brežnev sanoi NKP:n 26. edustajakokouksessa. Imperialismi todistaa jälleen teoin, että riistoyhteiskunta on sotien alkulähde, se uhkaa tuhota ihmiskunnan ydinsodassa.

Asiaa ei kuitenkaan sovi yksinkertaistaa. Imperialismi ei ainoastaan aseta liennytyspolitiikan vastapainoksi vastakkainolopolitiikkaa, vaan myös pyrkii käyttämään omien etujensa mukaisesti itse liennytystä ja liennytyspolitiikkaa. Imperialistit yrittävät usein käyttää hyväkseen kilpavarustelun ongelmista tai sotilaallisista luottamustoimista käytäviä neuvotteluja saadakseen rikotuksi vallitsevan sotilaallisen tasapainon omien etujensa mukaisesti. Tai toinen esimerkki: imperialistien käsityskannan mukaan kosketukset humanitaarisella alalla on tarkoitettu horjuttamaan sosialistisia maita ja valtakumouksellisdemokraattisia valtioita sisältä käsin eikä lainkaan edistämään rauhan asiaa ja yhteisymmärrystä.

Kaikki tämä todistaa vain, etteivät mitkään rauhan ja yhteiskunnallisen edistyksen asialle objektiivisesti suotuisat olosuhteet turvaa sinänsä tuon asian edistymistä itsestään. Suotuisten olosuhteiden hyväksikäyttö edellyttää kaikkien rauhanpuolustajien kamppailua, vakavaa ponnistelua, taitoa ja aktiivista toimintaa sodan ja yhteiskunnallisen taantumuksen kannattajien vastustamiseksi.

Sosialismin ja sen taloudellisen mahdin lujittaminen vaikuttaa erittäin myönteisesti yhteiskunnallisen edistyksen asiaan monessa muussakin suhteessa. Mainittakoon esimerkiksi seuraava tärkeä momentti. Sosialististen maiden taloudelliset saavutukset johtavat vähitellen näiden maiden osuuden lisääntymiseen maailmanmarkkinoilla. Tämä seikka vuorostaan aiheuttaa monenlaisia ja joka tapauksessa olennaisia muutoksia maailmanmarkkinoiden toiminnassa.

Yhtenä muutoksena on sosialististen maiden yhä toimeliaampi osallistuminen kansainvälisen taloudellisen yhteistyön kehitykseen. Taloudellinen yhteistyö luo ennen kaikkea aineellista perustaa liennytykselle. Samalla se on merkittävä yhteiskunnallisen edistyksen tekijä. Siksi kansainvälisen taloudellisen yhteistyön laajentaminen on sosialististen valtioiden tärkeimpiä ulkopoliittisia tavoitteita. Tällä suunnalla sosialistiset maat ovat todella saavuttaneet merkittäviä tuloksia.

Sosialistiset maat kansainvälisten taloussuhteiden kehitystä kannattaessaan ottavat huomioon sen, että tuotanto- ja vaihtovälineiden objektiivisesti laajeneva kansainvälistyminen vaatii maailmanyhteisöön osallistuvien maiden entistä laajempaa vuorovaikutusta.

Sosialistiset maat ottavat huomioon myös tuon laajenevan vuorovaikutuksen merkityksen aikakautemme ns. globaalisten ongelmien ratkaisemiselle. Tätä seikkaa sopii tarkastella lähemmin.

Ihminen ja inhimillinen ajattelu ovat luoneet mahtavat tuotantovoimat, jotka pystyvät turvaamaan ihmiskunnan kaikella tarpeellisella. Kuitenkin nämä samat tuotantovoimat saattavat kääntyä ihmisten elinetuja vastaan, jos niitä käytetään järjenvastaisesti. Jo nyt maailman monissa kaupungeissa, lähinnä kapitalistimaissa, ilmatila on saastunut ja ilman happipitoisuus laskenut ihmisen terveyttä vaarantavalle tasolle. Paikoin maapallolla on pantu merkille oireita vesistö- ja ilmastosuhteiden sellaisesta muutoksesta, jossa piilee koko elollista luontoa uhkaava vaara. Tässä on vain kaksi esimerkkiä niistä globaalisista ongelmista, jotka kaipaavat viipymätöntä ratkaisua.

Leonid Brežnev tähdensi puheessaan NKP:n 26. edustajakokouksessa: »Elämä vaatii kaikkien valtioiden tuloksellista yhteistyötä jokaisen kansan ja koko ihmiskunnan edessä olevien rauhanomaisten, rakentavien tehtävien täyttämisen hyväksi.

Tuo yhteistyö ei ole perusteeton utopia. Sen idut — vaikkakin toistaiseksi vielä vähäiset — ovat olemassa jo nyt, meidän päivinämme. Ne pitää nähdä, niitä pitää arvostaa ja kehittää.

Hyödyllinen yhteistyö kehittyy nykyään muun muassa kansainvälisten järjestöjen puitteissa ja lukuisten valtioiden kesken sellaisilla aloilla, kuten ydinvoiman rauhanomaisen hyväksikäytön, kulkutautien torjunnan, lukutaidottomuuden poistamisen, historian ja kulttuurin muistomerkkien suojelun ja sääennustuksen alalla. Maamme osallistuu kaikkeen tähän aktiivisesti.

Toisin sanoen on olemassa oikeaksi osoittautunut perusta valtioiden käytännöllisen rauhanomaisen yhteistyön vainion viljelylle. Tämän välttämättömyys käy yhä selvemmäksi. Riittänee mainita esimerkiksi sellaiset ongelmat, kuten uusien energialähteiden löytäminen ja hyödyntäminen, planeetan lisääntyvän väestön elintarvikehuolto, maapallon kaikkien luonnonrikkauksien säilyttä-

minen sekä avaruuden korkeuksien ja valtamerten syvyyksien valloittaminen.»[5]

Sosialistiset maat pyrkiessään kehittämään kansainvälistä yhteistyötä pitävät silmällä vihdoin myös sitä, että kansainvälisten taloussuhteiden laajentaminen lieventää niitä seuraamuksia, joita kapitalistimaiden työtätekevät joutuvat kokemaan kriisin aiheuttamien tuotannon järkytysten vuoksi. Joissakin tapauksissa se mm. tekee mahdolliseksi työpaikkojen säilyttämisen, työttömyyden supistamisen.

Äärivasemmistolaiset ainekset tosin arvostelevat sosialistisia maita näiden maailmantaloudellisten yhteyksien kehittämiseen ottaman suunnan vuoksi. Nämä ainekset olettavat, että sosialististen ja kapitalististen maiden taloudellisen yhteistyön kehittäminen »pelastaa» imperialismin kriiseiltä ja siten auttaa aikansa elänyttä vanhaa järjestelmää jatkamaan olemassaoloaan. Tällainen oletamus on itse asiassa järjenvastainen.

Imperialistit pyrkivät tietysti sosialististen maiden kanssa solmimiensa taloussuhteiden avulla helpottamaan edes jonkin verran asemaansa ja lieventämään tavaramarkkinoilla 1970-luvun puolivälissä puhjenneen kriisin jälkeen perin jännittyneeksi muodostunutta tilannetta. Mutta länsimaisten toiminimien sosialististen valtioiden kanssa solmimat kauppasopimukset eivät missään määrin pelasta kapitalismia kriiseiltä. Sillä kriisien perimmäinen syy ja imperialismin lahoamisen ja lamaannuksen sisäinen perusta piilee yhteiskunnallisten tuotantovoimien ja yksityisomistuksen välisessä sovittamattomassa ristiriidassa eikä tuotannon mahdollisuuksien ja markkinoiden suppeuden välisessä ristiriidassa. Tällä alueella mitkään kauppasopimukset eivät pysty muuttamaan asiaintilaa.

Yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden välisten taloudellisten yhteyksien laajeneminen tuo sen sijaan uudessa valossa esiin sosialistisen järjestelmän etuisuudet. Imperialismi käyttää taloudellisia yhteyksiä muiden maiden ja kansojen riiston välikappaleena. Se toimii tälläkin alalla pitäen silmällä taantumuksellisia näkökohtiaan: taistelua sosialismia sekä sosiaalisen ja kansallisen vapautuksen voimia vastaan. Sosialismi taas kannattaa johdonmukaisesti todella tasavertaisia, todella molemmin puolin edullisia taloussuhteita kaikkien valtioiden kesken. Tämä on erittäin tärkeää ennen kaikkea siirtomaaorjuudesta vapautuneiden maiden kansoille.

Imperialistit olivat tosiaan vuosikymmeniä pitäneet monopolinaan taloussuhteita Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maihin. Sosialismin kehityttyä maailmantaloudellisen kanssakäymisen merkittäväksi tekijäksi imperialismi menetti tuon monopoliasemansa.

Kyse ei tietenkään ole yksinomaan siitä, että imperialistit ovat menettäneet monopoliasemansa taloussuhteissa kehitysmaihin. Tärkeintä on se, että sosialististen maiden ja entisten siirtomaavaltojen raunioille syntyneiden valtioiden väliset taloudelliset yhteydet eroavat olemukseltaan perinpohjaisesti näiden valtioiden ja imperialististen suurvaltojen välisistä suhteista.

Emämaiden ja siirtomaiden ja myöhemmin imperialististen suurvaltojen ja kehitysmaiden väliset taloudelliset suhteet ovat aina edellyttäneet sitä, että edelliset riistävät jälkimmäisiä. Ne ovat herruus- ja alistussuhteita. Ne ovat kolonialistisia tai (jossain muodossa) uuskolonialistisia suhteita. Nykyään enempää kuin ennenkään »imperialisteja ei miellytä vapautuneiden maiden itsenäisyyden lujittuminen. Ne yrittävät tuhansin keinoin sitoa nämä maat itseensä määrätäkseen vapaammin niiden luonnonrikkauksista ja käyttääkseen niiden aluetta strategisiin tarkoituksiinsa.»[6]

Sosialististen valtioiden ja kehitysmaiden väliset suhteet ovat periaatteellisesti toisenlaiset. Ne poh-

jautuvat tasavertaiseen, molemmin puolin edulliseen yhteistyöhön, joka varmistaa näiden maiden riippumattomuutta ja lujittaa niiden kansallista taloutta.

Neuvostoliitto esimerkiksi harjoittaa vapautuneiden valtioiden kanssa laajaa taloudellista ja tieteellisteknistä yhteistyötä, joka on edullista molemmille osapuolille. Neuvostoliitto auttaa mahdollisuuksiensa mukaan monia vapautuneita maita insinöörien, teknikkojen, ammattitaitoisten työläisten, lääkäreiden ja opettajien kouluttamisessa. Yhdessä muiden sosialististen maiden kanssa Neuvostoliitto auttaa vapautuneita valtioita puolustuskuntoisuuden parantamisessa, silloin kun nämä valtiot pyytävät apua.

Vuonna 1970 Neuvostoliitto oli solminut hallitustenvälisiä sopimuksia taloudellisesta ja teknisestä yhteistyöstä 40:een kehitysmaahan, mm. 18:aan Aasian maahan, 20:een Afrikan maahan ja kahteen Latinalaisen Amerikan maahan. Vuoteen 1980 mennessä tällaisten sopimusten määrä oli kasvanut 64:ksi, joista 20 Aasian, 33 Afrikan ja 11 Latinalaisen Amerikan maihin. Neuvostoliiton taloudellinen ja tekninen avunanto ei-sosialistisille kehitysmaille kasvoi 1970-luvulla miltei kolminkertaisesti.

Seuraavat numerotiedot puhuvat havainnollisesti siitä, missä määrin yhteistyö Neuvostoliiton kanssa vastaa vapautuneiden maiden kansallisia etuja. Neuvostoliiton taloudellisen ja teknisen avunannon kokonaismäärästä 22,6 prosenttia käytetään näiden maiden sähkövoimatalouden kehittämiseen, 29 prosenttia mustametallurgian, 8,4 prosenttia värimetallurgian, 7,1 prosenttia liikenteen ja tietoliikenteen, 5,8 prosenttia maatalouden, 4,3 prosenttia öljyn tuotannon ja öljynjalostusteollisuuden kehittämiseen, 3,4 prosenttia koneenrakennusteollisuuteen jne. Toisin sanoen kyseessä on todella kansantalouden **perusalojen** kehityksen edis-

täminen. NKP:n 26. edustajakokouksessa kutsuvieraana ollut Bangladešin kansallisen kansanpuolueen puheenjohtaja Muzaffar Ahmed sanoi puheenvuorossaan: »Neuvostoliiton Bangladešille ja muille vapautuneille maille antama apu on erikoista siinä mielessä, että sen tarkoituksena on talouden avainalojen perustaminen. Neuvostoliitto on auttanut meitä mm. suuren höyryvoimalaitoksen rakentamisessa Gorasalin kaupunkiin, Kaakkois-Aasian suurimman sähkökonetehtaan rakentamisessa Chittagongiin, öljy- ja kaasuesiintymien etsintätöissä sekä asiantuntijoiden kouluttamisessa Neuvostoliiton oppilaitoksissa ja välittömästi kotimaassamme. Toivomme vilpittömästi, että Bangladešin ja Neuvostoliiton kansojen ystävälliset suhteet kehittyvät ja lujittuvat vastaisuudessakin tasavertaisuuden, yhteisymmärryksen ja keskinäisen luottamuksen pohjalla.»[7]

On itsestään selvää, että kaikki Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden avun turvin rakennetut tuotantolaitokset muodostuvat osaksi vapautuneiden maiden kansallista taloutta eivätkä suintuneiden maiden kansallista taloutta eivätkä suinkaan sosialististen valtioiden voiton saannin lähteiksi.

»1970-luvun keskivaiheilla entiset siirtomaat asettivat kysymyksen uudesta kansainvälisestä taloudellisesta järjestyksestä. Kansainvälisten taloudellisten suhteiden uudelleenrakentaminen demokraattiselta, tasa-arvoisuuden periaatteen pohjalta on historiallisesti lainomaista... Olemme valmiit myötävaikuttamaan ja käytännössä myötävaikutamme oikeudenmukaisten kansainvälisten taloussuhteiden aikaansaamiseen.»[8]

Sanottakoon kuitenkin selvästi, että kehittyneen sosialistisen maailmantalouden olemassaolo on tehnyt mahdolliseksi sen, että vapautuneet maat voivat nykyään kamppailla tarmokkaasti tasavertaisuuteen pohjautuvien suhteiden aikaansaamiseksi kaikkien valtioiden kanssa. Kapitalistisen talouden

maailmanherruuden kaudella jopa tällaisen tehtävän asettaminenkin oli kerrassaan mahdotonta.

Edellä puhuimme juuri uusista yleismaailmallisista taloussuhteista. Toisaalta Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden ja toisaalta vapautuneiden valtioiden väliset suhteet ovat itse asiassa **jo uudenlaisia**, syvästi demokraattisia ja todella tasa-arvoisuuteen pohjautuvia. Näitä suhteita kehittäessään sosialistiset maat antavat merkittävän panoksensa Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kansojen yhteiskunnallisen edistyksen asiaan.

Tässä on palautettava mieleen yksi erittäin syvällinen ajatus, jonka Lenin lausui joulukuussa 1920: »Me siirrämme painopisteen talouden alalle ja esitämme koko maailmalle positiivisen rakennustyöohjelman, laadimme taloudellisuuden pohjalle rakentuvat suuntaviivat, joiden mukaan Venäjästä ei tule itsekästä keskusta, joka hajottaisi kaikki muut taloudet, muiden maiden taloudet, niin kuin asianlaita oli ennen, vaan Venäjä rupeaa ehdottamaan talouden kuntoonpalauttamista koko maailman mitassa.

Me asetamme kysymyksen kapitalisminvastaiselta kannalta. Me astumme esiin ja sanomme: olemme valmiit rakentamaan koko maailman järkiperäiselle taloudelliselle pohjalle, ja se on epäilemättä oikein. Epäilemättä koko maailmantalous voidaan jälleenrakentaa heti, jos ryhdytään todenteolla työhön ja käytetään nykyaikaisia koneita ja tieteen apua.»[9]

Nämä sanat kuvastavat tietenkin monessa suhteessa silloista ajankohtaa: Venäjä palautti kuntoon sodan rappeuttamaa talouttaan ja koko maailmantalous eli sodanjälkeistä rappiokauttaan. Mutta se Leninin ilmaisema perusajatus, että uusi, sosialistinen Venäjä ryhtyy jälleenrakentamaan maailmaa tasa-arvoisuuden ja taloudellisuuden pohjalta, on nykyään saanut uutta sisältöä. On kuljettu jo melkoinen taival Leninin viitoittamaan suuntaan.

Jo nyt huomattava osa maailmantaloudellisista yhteyksistä — sosialististen maiden keskinäiset yhteydet ja sittemmin sosialististen maiden ja entisten siirtomaiden väliset yhteydet — on kokenut perinpohjaisia ja merkitykseltään demokraattisia uudistuksia.

Sosialistiset maat pyrkivät vastaisuudessakin toimimaan tähän suuntaan. NKP ajaa johdonmukaisesti politiikkaa, joka tähtää Neuvostoliiton ja vapautuneiden maiden yhteistyön kehittymiseen sekä sosialistisen maailmanjärjestelmän ja kansallisen vapautusliikkeen liiton lujittumiseen.

Näin ollen sosialismi tukee merkittävällä tavalla yhteiskunnallisen edistyksen asiaa itse olemassaolollaan ja lujittumisellaan, rauhanpolitiikallaan ja tietysti myös yhteistyöllään siirtomaasorrosta vapautuneiden maiden kanssa.

Sosialististen maiden kommunistiset ja työväenpuolueet, ammattiliitot sekä nuoriso- ym. julkiset järjestöt, kuten tunnettua, ylläpitävät yhteyksiä ei-sosialististen maiden vastaaviin puolueisiin ja järjestöihin ja harjoittavat näiden kanssa monipuolista yhteistyötä. Tämä yhteistyö pohjautuu marxilais-leniniläiseen proletaarisen internationalismin periaatteeseen.

Kyse on sosialististen maiden kansojen jatkuvan ja tehokkaan solidaarisuuden osoittamisesta kehittyneiden kapitalistimaiden työväenliikkeelle. Kyse on julkisia kanavia myöten tapahtuvasta monipuolisesta avunannosta entisten siirtomaiden vallankumouksellis-demokraattisille voimille. Kyse on siirtomaaikeen alla olevien maiden vapauden ja riippumattomuuden puolesta taistelevien voimien tukemisesta. Kyse on vihdoin kaikkien rauhantahtoisten voimien tehokkaasta auttamisesta tavalla, joka vastaa ajankohdan tarpeita ja muodostunutta tilannetta taistelussa imperialismia ja aggressiota vastaan.

Tähän mennessä olemme puhuneet siitä, että sosialististen maiden noudattama rauhan-, rauhanomaisen rinnakkainolon ja kansainvälisen solidaarisuuden politiikka vastaa täysin yhteiskunnallisen edistyksen vaatimuksia. Tarkastelkaamme asian toista puolta, nimittäin sitä, että sosialistisen yhteiskunnan antama tuki kaikille vallankumouksellisille voimille ja yhteiskunnallisen edistyksen voimille on täysin yhdenmukaista rauhan lujittamisen etujen kanssa.

Tätä selviöltä vaikuttavaa seikkaa on tarkasteltava lähemmin ennen kaikkea siksi, että kysymys rauhantaistelun ja vallankumouksellisille voimille annettavan tuen keskinäisestä yhteydestä on aiheuttanut väittelyä sekä työväenliikkeen ulkopuolella että työväestön keskuudessa.

Sosialismin luokkaviholliset yrittävät jatkuvasti esittää toistensa vastakohdiksi sosialismin historiallisen tehtävän kaksi puolta kansainvälisellä näyttämöllä. He väittävät mm., että se tuki, jota sosialistiset maat antavat kapitalistimaiden työtätekeville ja kansojen vallankumoukselliselle taistelulle, on muka ristiriidassa rauhan ja liennytyksen lujittamisen kanssa. Rauha ja rauhanomainen rinnakkainolo ei heidän väittämänsä mukaan ole ajateltavissakaan, jollei turvata sosiaalista status quo'ta, ts. jollei lopeteta luokkataistelua paitsi kansainvälisessä myös kansallisessa mittakaavassa.

Muutamien työväenliikkeen toimihenkilöiden kannanotot käyvät omituisella tavalla yhteen imperialistipoliitikkojen näkemysten kanssa, vaikka nämä poliitikot yrittävät kansanjoukkojen rauhan pyrkimyksillä keinotellen pakottaa nuo joukot luopumaan taistelusta oikeuksiensa ja sosialismin puolesta. Asiassa ei ole mitään ihmettelemistä, mikäli on kyse sosiaalidemokraattien oikeistojohtajista, sillä näiden ihanteena on aina ollut luokkarauha. Mutta todellista vallankumouksellista taistelua ja sen tukemista sosialististen maiden taholta

he ovat jo lähes kuusikymmentä vuotta pitäneet sopimattomana, laittomana ja paheksuttavana. Ihmeteltävää on se, että jotkut, tosin harvat, kommunistit ovat asettuneet samalle kannalle.

Esimerkkejä ei tarvitse hakea kaukaa. Palauttakaamme mieleen muutamien länsieurooppalaisten tovereiden asennoituminen Afganistanin tapahtumiin. Nämä toverit olettavat, että Neuvostoliiton Afganistanin vallankumoukselle antama apu on johtanut kansainvälisen tilanteen kärjistymiseen. Saattaisi luulla, että jos neuvostoihmiset olisivat jättäneet afganistanilaiset ystävänsä oman onnensa nojaan ja kieltäytyneet täyttämästä sitoumuksiaan, jotka on merkitty vuonna 1978 solmittuun neuvostoliittolais-afganistanilaiseen sopimukseen, niin maailmantilanne olisi helpottunut. Sopii kysyä: luulevatko nämä toverit, että jos Neuvostoliitto ei olisi auttanut Afganistania *joulukuussa 1979*, niin olisivat kadonneet olemattomiin USA:n presidentin *elokuussa 1977* julkaisemat teesit, joiden mukaan on voimistettava »regionaalista vastakkainoloa» Neuvostoliiton kanssa? Tai USA:n ja NATO:n toukokuussa 1978 hyväksymä päätös sotilasmenojen jatkuvasta lisäämisestä miltei vuosisadan loppuun saakka? Tai USA:n uusien ydinohjusten Länsi-Eurooppaan sijoittamista koskevat asiakirjat, jotka hyväksyttiin NATO:n Brysselin istunnossa joulukuussa 1979, ennen neuvostojoukkojen viemistä Afganistaniin? Eivätkö sitten Afganistanin tapahtumien alkusyynä olleet USA:n toimesta Pakistanin ja Iranin alueelta aloitetut hyökkäykset Afganistania vastaan? Nämä hyökkäilyt muuten aloitettiin jo vuonna 1978.

Kyseisten tovereiden asennoituminen objektiivisesti katsoen auttaa niitä USA:n ja NATO-maiden propagandisteja, jotka pitävät kovaa ääntä Afganistanin tapahtumista käännyttääkseen yleisen huomion pois omista halpamaisista teoistaan ja monivuotisista yrityksistään palata kylmän sodan aikoihin.

On mielenkiintoista muuten palauttaa mieleen, että ne samat toverit, jotka nyt todistelevat, että Neuvostoliiton avunanto vallankumoukselliselle Afganistanille on vahingoittanut rauhan asiaa, vasta hiljan moittivat Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita siitä, että »vallankumous on hävinnyt niiden ulkopolitiikan näköpiiristä», että niitä muka liiaksi askarruttavat »diplomaattiset näkökohdat», ts. että ne pyrkivät säilyttämään sosiaalisen status quo'n. Näin noloon asemaan on joutunut espanjalainen toveri M. Askarate, jonka artikkelista (julkaistu aikakauslehdessä »Nuestra Bandera» n:o 72 vuonna 1973) esitetyt sanat on lainattu ja joka nyt syyttää Neuvostoliittoa Afganistanin vallankumouksellisten auttamisesta. Miehen puheet ovat käyneet pahasti ristiin.

Palatkaamme sosialismin luokkavihollisiin, jotka väittävät, että sosialististen maiden vallankumouksellisille voimille antama apu luo esteitä rauhan lujittamisen tielle ja jarruttaa liennytystä. Todellisuudessa asia on aivan toisin. **Sosialismin antama apu vallankumouksellisille voimille edistää rauhan asiaa.**

Ensinnäkin kaikki todella vallankumoukselliset, todella demokraattiset voimat puolustavat rauhaa ja liennytystä, olemassaolevien rajojen kunnioittamista ja kaikkien rauhantahtoisten sitoumusten täyttämistä. Ne kaikki vastustavat hyökkäyssotia, valtioiden vastakkainoloa, kylmää sotaa ja kostonhaluisten vaatimusten esittämistä joillekin mailletai kansoille. Siksi sosialistinen maailmanjärjestelmä näitä voimia tukemalla lujittaa rauhan rintamaa, vahvistaa liennytyksen asemia ja varmistaa kansojen turvallisuutta.

Toisaalta minkälaisissa tapauksissa sosialistiset maat joutuvat tulemaan niiden voimien avuksi, jotka ei-sosialistisissa maissa taistelevat yhteiskunnallisen ja kansallisen vapautuksen puolesta? Niissä tapauksissa, joissa nämä voimat joutuvat taan-

tumuksen ja imperialismin painostuksen tai semminkin hyökkäyksen kohteeksi. Mitä on vastaiskun antaminen sotakiihkoilijoille ja hyökkääjille? Se on yksi tärkeimmistä toimintamuodoista taistelussa rauhan lujittamiseksi sekä liennytyksen jatkamiseksi ja ulottamiseksi maailman kaikille alueille.

Näin ollen sosialististen maiden taistelu rauhan puolesta ja vallankumouksellisten voimien tukeminen sosialistisen yhteiskunnan taholta ovat kiinteästi toisiinsa liittyviä ja jossain suhteessa jopa yhteneviä eivätkä suinkaan ristiriidassa olevia prosesseja. Jokainen sosialismin puolesta taisteleva on itse asiassa rauhanpuolustaja; ja vuorostaan ne, jotka johdonmukaisesti puolustavat rauhaa, antavat merkittävän panoksen yhteiskunnallisen edistyksen asiaan. Juuri tämä pelottaakin kapitalistisen riiston, militarismin ja sodan kannattajia.

Tässä yhteydessä sopii lainata 1950- ja 1960-luvulla tunnetuksi tulleen imperialismin ideologin W. Schlammin seuraavat sanat: »Kaikkein kauhistuttavin puoli — niin kauhistuttava, ettei kukaan rohkene siihen viitata — kommunismin ja lännen välisessä selkkauksessa on se, että kommunismi kukoistaa rauhan oloissa, se tahtoo rauhaa ja riemuitsee rauhasta. Jos näin ollen kaikki riippuisi kommunismista, niin sotia ei enää olisi.»[10] Juuri tämä pelottaakin imperialisteja. Ne pelkäävät, että sodista tulee loppu. Näin avomielisiä tunnustuksia tapaa harvoin.

Oli muuten sellainenkin suhteellisen läheinen aika, jolloin imperialismin poliitikot ja virallinen porvarillinen oikeustiede pitivät sodankäynnin oikeutta jokaisen valtion luonnollisena oikeutena, yhtenä valtion suvereniteetin perusilmentymistä. Näin oli asianlaita ennen Lokakuun vallankumousta, ennen sosialistisen maailmanjärjestelmän syntyä ja vakiintumista. Nykyään tällaisia näkemyksiä esitetään harvoin. Tänään kaikkein paatuneimmatkin sodan ja hyökkäyspolitiikan kannattajat

väittävät puolustavansa rauhaa ja esittävät kilpavarustelunkin miltei rauhan aikaansaamisen keinoksi. Onko tämä kaksinaamaisuutta? Tietysti, mitä julkeinta kaksinaamaisuutta. Mutta nykykaudella, jolloin kansat vastustavat päättävästi sotaa, imperialistipoliitikot eivät yksinkertaisesti pysty julistelemaan **muuta.**

On tietysti muistettava, että imperialismin poliitikkojen kaksinaamaisuus johdattaa joitakuita harhaan. Sittenkin yhä laajemmat väestöjoukot alkavat vähitellen ymmärtää, että imperialismi on olemukseltaan hyökkäyshenkistä, taantumuksellista ja kansanvastaista. Sosialismin ihmisystävällinen, johdonmukaisen rauhantahtoinen ja edistyksellinen kansainvälinen politiikka auttaa väestöjoukkoja pääsemään selville imperialismin olemuksesta.

11
SOSIALISMIN ANTAMAN ESIMERKIN VOIMA

Olemme tarkastelleet johdonmukaisesti, miten sosialismi täyttää historiallisen tehtävänsä eri puolia. Nyt on todennäköisesti lainomaista asettaa kysymys: millainen on sosialistisen yhteiskunnan maailman kehitykseen tekemän vaikutuksen **mekanismi**? Edellä sanotun perusteella voimme tehdä seuraavan johtopäätöksen. Tämä mekanismi on **kaksiosainen,** jos niin voidaan sanoa, ja sen molemmat puolet (eli yhdysosat) ovat kiinteästi sidoksissa toisiinsa ja täydentävät toisiaan.

Toisaalta sosialistinen yhteiskunta on **vaikuttanut välittömästi** maailman kehityksen suuntaan, muotoihin ja vauhtiin luomalla uuden yhteiskunnan, joka vetää sosialististen suhteiden vaikutuspiiriin yhä huomattavamman osan ihmiskuntaa, ja noudattamalla aktiivista kansainvälistä politiikkaa, jonka suuntana on sotien hävittäminen ihmisyhteiskunnan elämästä, kahden yhteiskuntajärjestelmän rauhanomaisen rinnakkainolon turvaaminen sekä kaikkien vapauden ja rauhan voimien tukeminen. Tätä puolta olemme valaisseet jo riittävästi. Toisaalta sosialistinen yhteiskunta vaikuttaa **välillisesti** maailman kehitykseen. Tämän vaikutuksen pääväylänä on sosialismin **esimerkin voima.**

Huomautettakoon heti alkuun, että käsite »sosialismin esimerkin voima» tulkitaan usein (jopa

kommunistienkin keskuudessa) epätarkasti, sen sisällys yksinkertaistetaan. Usein se ymmärretään kehityksen kansallisten erikoisuuksien kieltämiseksi, eräänlaiseksi kehotukseksi ryhtyä konemaisesti jäljittelemään Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden käytäntöä. Tällainen tulkinta on kaukana todellisuudesta.

Leonid Brežnev sanoi NKP:n 26:nnessa edustajakokouksessa pitämässään puheessa: »Jokin aika sitten eräiden kommunististen puolueiden johto ryhtyi puoltamaan tarmokkaasti oikeutta sosialismin puolesta käytävän taistelun ja sosialistisen rakennustyön kansallisiin erikoiskeinoihin ja -muotoihin. Mutta jos kysymykseen suhtaudutaan ennakkoluulottomasti, on todettava, ettei kukaan tyrkytä kenellekään mitään malleja tai kaavoja, joissa ignoroitaisiin tämän tai tuon maan erikoisolot.

Leninin asenne tässä kysymyksessä on hyvin tunnettu. 'Kaikki kansakunnat tulevat sosialismiin, se on väistämätöntä, mutta kaikki eivät tule aivan samalla tavalla, kukin tuo omalaatuisuutta demokratian tiettyyn muotoon, proletariaatin diktatuurin tiettyyn muunnokseen, yhteiskunnallisen elämän eri puolien sosialististen uudistusten tiettyyn vauhtiin', hän kirjoitti.

Puolueemme on noudattanut järkkymättä tätä Leninin ohjetta, jonka historian käytäntö on nykyään osoittanut toteen vakuuttavasti. Ajatelkaapa, toverit. Eiväthän yhdessäkään nykyisistä sosialistisista maista ole sosialistisen vallankumouksen muodot, menetelmät ja tiet olleet vieraan kokemuksen koneellista toistamista. SDT tai Puola, Unkari tai Kuuba, Mongolia tai Jugoslavia — toisin sanoen kaikki sosialistiset maat ovat toteuttaneet vallankumouksen omalla tavallaan, kunkin maan luokkien voimasuhteen, kansallisen elämäntavan ja ulkoisen tilanteen sanelemassa muodossa.

On ollut sekä aseellista taistelua että rauhanomaista siirtymistä uuteen yhteiskuntajärjestelmään, työtätekevien luokkien nopeaa valtaantuloa ja pitkäaikaisiksi venyneitä prosesseja. Toisissa maissa vallankumous on joutunut puolustautumaan ulkoiselta maahanhyökkäykseltä ja toisissa on vältytty ulkoiselta hyökkäykseltä.

...Sosialismin perustan luomisessa ja lujittamisessa sekä sosialistisen yhteiskunnan rakentamisessa ovat niin ikään olleet eri maissa omat erikoispiirteensä.»[1]

Kehotukset sosialismin kokemuksen ja sen antaman esimerkin tutkimiseen tulkitaan siis aivan perusteettomasti vaatimukseksi luopua kansallisista erikoisuuksista ja jäljitellä sokeasti vieraita esikuvia. Yhtä aiheettomasti toisinaan pidetään myös »sosialismin esimerkin voima» -sanonnan käytöä eräänlaisena sosialistisen yhteiskunnan kaunisteluyrityksenä, kehotuksena kuvata sosialistiset maat näiden ratkaisematta jääneistä ongelmista ja vaikeuksista piittaamatta maalliseksi paratiisiksi, jota muiden maiden on jäljiteltävä. Kummassakin tapauksessa itse asiassa samastetaan käsitteet »esimerkin voima» ja »jäljittely», mikä ei lainkaan vastaa sosialismin esimerkin voiman marxilais-leniniläistä tulkintaa.

Kun marxistit-leninistit puhuvat sosialismin antamasta esimerkistä tai esimerkin voimasta, he eivät suinkaan tarkoita, että jonkun olisi konemaisesti jäljiteltävä Neuvostoliitossa tai jossain muussa sosialistisessa maassa rakennettua yhteiskuntaa. Sosialismin esimerkillä ja tämän esimerkin voimalla he tarkoittavat kansanjoukkojen yhteiskunnallisessa käytännössä toteuttaman sosialismin aatteiden vaikutusvoimaa, moraalis-psykologista voimaa, joka kannustaa työväenjoukkoja aktiiviseen taisteluun sosialismin puolesta omassa maassaan, jossa sosialismi rakennetaan tietysti kunkin maan omalaatuisuutta ja erikoisuuksia vastaavasti.

Marxistit-leninistit sosialismin esimerkin voimasta puhuessaan eivät suinkaan pyri esittämään uutta yhteiskuntaa ihanteellisena, kaunisteltuna. Kommunistit ja ennen kaikkea sosialistisen ystävyysliiton maiden johdossa olevat kommunistit ovat paremmin kuin kukaan muu selvillä siitä, mitkä tehtävät on jo ratkaistu ja mitkä ei ja miten tärkeää on nähdä realistisesti ja kriittisesti todellinen asiaintila sekä kunkin maan ratkaistavana olevat ongelmat. Sosialistisen maailmanjärjestelmän kehitys on vahvistanut paikkansapitäviksi nämä johtopäätökset.

Pitäessään tunnuksenaan sosialismin esimerkin voimaa marxistit-leninistit eivät lainkaan pyri kuvaamaan sosialismia maalliseksi paratiisiksi. He tarkoittavat tällä tunnuksella aivan muuta, nimittäin kehotusta harkita olemassaolevan sosialismin reaalisia etuisuuksia kapitalistiseen järjestelmään verraten, ennen kaikkea kyseisessä konkreettisessa tilanteessa saavutettujen mahdollisuuksien kannalta, ts. ottaen huomioon saavutetun sosiaalis-taloudellisen tason ja yksilön kaikinpuoliselle kehitykselle turvatut edellytykset.

Edellä oli jo puhe siitä, että meidän aikanamme, jolloin sosialismin objektiiviset edellytykset kapitalistimaissa ovat saavuttaneet korkean kypsyysasteen, erityisen merkityksen saa kysymys kapitalismista sosialismiin siirtymiseen tarvittavien edellytysten valmistelusta. Tärkeimpiä näistä edellytyksistä on se, että laajoissa työväenjoukoissa kasvatetaan tahtoa, valmiutta ja taitoa taistella vallankumouksen voiton puolesta, yhteiskunnan perinpohjaisen uudistamisen puolesta. On ymmärrettävää, että itse kapitalismi ristiriitoineen ja epäoikeudenmukaisuuksineen kasvattaa proletariaattia ja kaikkia työtätekeviä taisteluun pääomaa vastaan. Tässä taas on kyse »negatiivisen» tietoisuuden kasvattamisesta, jos niin voidaan sanoa, ts. sellaisen tietoisuuden kasvattamisesta, että pahaa

vastaan täytyy taistella. Tällainen tietoisuus ei muutu itsestään tietoisuudeksi konkreettisten ihanteiden **puolesta**, sosialismin puolesta käytävän taistelun välttämättömyydestä.

Kommunistiset puolueet tekevät laajaa agitaatio-, propaganda- ja teoreettista työtä juurruttaakseen väestöjoukkojen tajuntaan käsityksen sosialististen ihanteiden puolesta käytävän taistelun välttämättömyydestä. Tämä työ on tietysti antoisaa. Mutta koko vallankumoustaistelun historia on osoittanut, että parasta oppia kansanjoukoille antaa niiden oma käytännön kokemus, elävät, kouraantuntuvat esimerkit. Tästä näkökulmasta sosialismin antama esimerkki, jo pitkän aikaa olemassaolevien ja merkittäviin saavutuksiin päässeiden maiden esimerkki edistää kansanjoukkojen kasvattamista nimenomaan sosialismin ihanteiden puolesta käytävän taistelun hengessä.

Tässä on tehtävä yksi tärkeä varaus: reaalisen sosialismin esimerkkiin vetoamalla ei tietenkään saada kasvatetuksi sosialistista tietoisuutta koko väestöjoukossa. Kaikkien nykyisten sosialististen maiden historia on osoittanut, että koko maan väestö alkaa kannattaa sosialismia tämän sanan tieteellisessä merkityksessä vasta uuden yhteiskuntajärjestelmän voiton jälkeen. Tähän tarvitaan väestöjoukkojen omaa kokemusta, ts. **omaa osallisuutta sosialismiin,** sen periaatteisiin ja etuisuuksiin. Sittenkin reaalisen sosialismin esimerkkiin nojaten työväestön enemmistö voidaan ja täytyy liittää yhteen sosialismin voittoon tähtäävän taisteluohjelman pohjalta.

Reaalisen sosialismin kokemukseen perehtyessään työtätekevät saavat uusia kriteerejä voidakseen arvioida kapitalismia, sen vikoja ja sen historiallista rajoittuneisuutta ja uusia lähtökohtia omien reaalisten vaateidensa ja tarpeidensa ymmärtämiseksi sekä tunnustensa muovaamiseksi. Tämä kaikki tuo väestöjoukkojen taisteluun tietoisuutta ja mää-

rätietoisuutta. Toisin sanoen sosialismin esimerkin voima on mahtava luokkataistelun ase, jonka aliarvioiminen vahingoittaa työväenluokan, demokratian ja rauhan asiaa.

Muistettakoon silti, että sosialismin esimerkin voimaa ei ole helppo käyttää hyväksi eikä tuo esimerkki suinkaan vaikuta itsestään.

Kapitalistit ennen kaikkea vastustavat aktiivisella ja tuloksellisellakin toiminnallaan työväestön perehtymistä sosialismin kokemukseen ja sosialismin antaman esimerkin ymmärtämistä. Kapitalistit käyttävät tähän tarkoitukseen monenlaisia keinoja ja välineitä.

Monopolipääoma on jo vuosikymmeniä ennen kaikkea sosiaalistaloudellisia vipuja hyväkseen käyttäen totuttanut väestön, mm. työväestön huomattavaa osaa ajatukseen kapitalismin olemassaolon, kapitalistisen elämänmuodon ja kapitalismin elämänarvojen välttämättömyydestä. Tekemällä osittaisia myönnytyksiä aineellisen elämän alalla se haluaa todistaa pystyvänsä yhä vielä tyydyttämään väestön tarpeet. Siksi väestöjoukkojen kapitalisminvastainen kasvatus, porvarillisten ja pikkuporvarillisten elämänihanteiden ja kapitalististen elämänarvojen juuriminen ihmisten tajunnasta on erittäin vaikea, suuria ponnistuksia vaativa asia. Tämä seikka on vakavana esteenä väestöjoukkojen kasvattamisessa sosialismin puolesta käytävän taistelun hengessä sekä sosialismin esimerkin voiman hyväksikäyttämisessä.

Kuten tunnettua porvaristo tekee nykyään poikkeuksellisen sinnikästä, määrätietoista työtä kulutusyhteiskunnan ideologian, luokkien yhteistyön ideologian juurruttamiseksi väestöjoukkojen tajuntaan. Tämäkin seikka on vakavana esteenä väestöjoukkojen kasvattamiselle sosialismin hengessä ja sosialismin esimerkin käyttämiselle kasvatustyöhön.

Lisävaikeuksia tällä alalla aiheuttaa kommunisminvastainen, sosialisminvastainen ja neuvostovastainen propaganda, jota imperialismi harjoittaa. Viime vuosina tämä propaganda on monessa suhteessa muuttunut toisenlaiseksi. Eestin kommunistisen puolueen Keskuskomitean ensimmäinen sihteeri K. Vaino totesi NKP:n 26. edustajakokouksessa pitämässään puheessa, että »viime aikoina ideologisten vihollistemme myyräntyö on käynyt erittäin raivokkaaksi ja vihamieliseksi, entistä kavaammaksi ja hienommaksi. Sitä ei voi sanoa muuksi kuin psykologiseksi sodaksi.»[2] Sosialisminvastaisen ja neuvostovastaisen propagandan voittaminen on sosialismin esimerkin voiman hyväksikäytön ratkaiseva ehto.

Sosialismin esimerkin voiman hyväksikäyttöä länsimaiden veljespuolueiden propaganda- ja agitaatiotyössä vaikeuttaa myös se, että itse kommunistit eivät läheskään aina ymmärrä sosialismin kehitysongelmien, sen saavutusten ja vaikeuksien olemusta. Tässä ei ole kyse haluttomuudesta syventyä asian olemukseen, vaan kerrassaan muusta.

Jotta voitaisiin syvällisesti ymmärtää maailmassa ja myös sosialistisissa maissa kehittyvät prosessit, tarvitaan ennen muuta riittävää teoreettista valmennusta. Sen saaminen ei ole läheskään aina mahdollista kapitalistimaiden oloissa.

Toisaalta taas on todella vaikea ymmärtää jonkin maan, jonkin yhteiskuntajärjestelmän realiteetteja, joita et tunne välittömästi, joista sinulla ei ole reaalista, aistittavaa kuvaa. Useimmiten asianlaita on juuri näin.

Monet kapitalistimaiden kommunistit ovat muodostaneet käsityksensä sosialismista ilman riittävää teoreettista valmennusta ja ilman sosialistisen todellisuuden konkreettista tuntemusta. Tästä syystä voi syntyä väärä käsitys uudesta yhteiskunnasta ja sitä paitsi helpottuvat kaikenlaiset vihamieliset spekulaatiot sosialististen maiden joidenkin tapahtumien johdosta.

Tässä asiassa on pantava merkille vielä yksi puoli. Nykyaikaisen kapitalistisen valtion tosioloissa monien kommunistien käsitykset nykyään olemassaolevasta sosialismista ja eittämättä myös heidän oman maansa sosialistisesta tulevaisuudesta ovat hyvin kaukana todella sosialistisista ihanteista. Nämä käsitykset muovautuvat luonnollisesti kunkin oman elämänkokemuksen pohjalta, ts. niiden muovautumiseen vaikuttaa porvarillinen, kapitalistinen arvojärjestelmä, porvarillinen, kapitalistinen käsitys elämän tarkoituksesta ja tavoitteista. Tämä seikka vahingoittaa pahasti tämänpäiväistä luokkataistelua ja varsinkin sitä välittömästi sosialismin puolesta käytävää taistelua, joka kapitalistimaissa puhkeaa väistämättömästi jonkin aikajakson kuluttua.

Kun lukee joitakin länsimaisia kommunistisia kirjoituksia tai keskustelee rivikommunistien kanssa, niin usein voi ihmeekseen havaita, että toverit kuvittelevat tulevan sosialistisen yhteiskunnan joko melkein samannäköiseksi kuin nykykapitalismi (tietenkin ilman kapitalismin pahimpia vikoja) tai itse asiassa melko epäreaaliseksi, pikemminkin utopistiseksi. Vaikuttaa suorastaan yllättävältä: henkilöt, jotka eivät ole lukeneet Fourieria eivätkä Saint-Simonia, päätyvät nyt, 20:nnen vuosisadan lopussa, menneiden aikojen suurten utopistien ajatuksia muistuttaviin johtopäätöksiin.

Saatetaan väittää vastaan, että oliko muka ennen asianlaita paremmin. Olivatko ennen Lokakuun vallankumousta tai vieläpä ennen toista maailmansotaa edistyksellistenkään sosiaalidemokraattien käsitykset sosialismista pitemmälle kehittyneitä? Eivät olleet. Mutta asiahan on siten, että menneisyydessä sosiaalidemokraateilla ei ollut reaalista mahdollisuutta päätellä, mitä sosialismin on annettava työihmiselle ja mitä siihen tarvitaan, tänään taas sellainen mahdollisuus on olemassa. Historiallisen kehitystaipaleensa monista mutkista ja kai-

kista niistä vaikeuksista huolimatta, joita on vielä tänäänkin, reaalisesti olemassaoleva sosialismi on todistanut, että se pystyy tekemään monessa suhteessa sellaista, mihin kapitalistinen järjestelmä ei pysty. Myönnettäköön, että vuoden 1917 ja jopa vuoden 1945 jälkeen sosialismin puolesta taistelevien teoreettinenkin ajattelu on edistynyt riittävän pitkälle, jotta nykyään voitaisiin välttää paluu utopistiseen sosialismiin ja semminkin porvarillis-reformististen sosialismi-käsitysten ilmaantuminen työväestön keskuuteen. Kyse on nähtävästi veljespuolueiden aatteellis-poliittisen työn puutteellisuudesta, lähinnä siitä, että kommunistit eivät tutki riittävän syvällisesti tieteellisen kommunismin klassikkojen perusteoksia, Marxin, Engelsin ja Leninin teoksia, kiinteässä yhteydessä nykykauden yhteiskunnalliseen käytäntöön.

Lisäksi muutamat toverit lännessä todistelevat, että sosialismin puolesta agitoitaessa voidaan käyttää abstraktisia kaavoja, joita ei vielä ole toteutettu käytännössä eikä tarkistettu elämässä, ja niiden avulla saadaan aikaan eteneminen taisteluun sosialismin puolesta. Tällaista agitaatiota kyseiset toverit pitävät vakuuttavampana kuin vetoamista elävän sosialismin esimerkkiin sen kaikkine myönteisine ja kielteisine puolineen.

Tällainen asennoituminen on sinänsä epäilyttävä, sillä kaikkein ihanteellisimpienkin kaavojen käyttö agitaatiotyössä on vähemmän vakuuttavaa kuin vetoaminen eläviin esimerkkeihin. Tämä pitää paikkansa semminkin, kun toisinaan käytännössä toteuttamattomat kaavat osoittautuvat parhaassa tapauksessa sosiaalisiksi utopioiksi, joita porvarillinen propaganda käyttää hyvin mielellään omiin tarkoituksiinsa.

Reaalisen sosialismin ongelmien ymmärtämistä ja varsinkin sen esimerkin hyväksikäyttöä vaikeuttaa vihdoin myös joidenkin kommunistien hartioitettama sosialistisen todellisuuden epäoikeuden-

mukainen, epäasiallinen arvostelu, josta edellä jo mainitsimme.

Reaalinen sosialismi luo olemassaolollaan, politiikallaan ja esimerkkinsä voimalla suuria objektiivisia mahdollisuuksia toiminnalle sosialismin voiton hyväksi kautta maailman. Uuden yhteiskunnan jatkuva rakennustyö ja sosialistisen ystävyysliiton maiden vastaiset menestykset avaavat eittämättä uusia, entistä suurempia mahdollisuuksia kansojen taistelulle rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta.

NKP:n Keskuskomitean toimintaselostuksessa puolueen 25. edustajakokouksessa sanottiin: »Olemme luoneet uuden yhteiskunnan, jollaista ihmiskunta ei ole aiemmin tuntenut. Se on kriisitön, jatkuvasti kasvavan talouden, kypsien sosialististen suhteiden ja todellisen vapauden yhteiskunta. Se on yhteiskunta, jossa on vallalla tieteellinen, materialistinen maailmankatsomus. Se on tulevaisuudesta lujasti varma, valoisten kommunististen näköalojen yhteiskunta. Sille ovat avautuneet kaikinpuolisen jatkuvan edistyksen rajattomat lakeudet.

Kulkemamme taipaleen toisena tärkeänä tuloksena on neuvostolainen elämäntapamme. Todellisen kollektivismin ja toveruuden ilmapiiri, maamme kaikkien kansakuntien ja kansojen päivästä toiseen lujittuva yhtenäisyys ja ystävyys, terve moraali, joka antaa meille voimaa ja kestävyyttä — tällaisia ovat elämäntapamme värikkäät piirteet, tällaisia ovat sosialismin suurenmoiset aikaansaannokset, jotka ovat syöpyneet yhteiskuntamme lihaan ja vereen.

Ja vihdoin 60-vuotiskauden tärkein tulos — neuvostoihminen. Ihminen, joka valloitettuaan vapauden on pystynyt puolustamaan sen raskaimmissakin taisteluissa. Ihminen, joka on voimiaan säästämättä rakentanut tulevaisuutta ja ollut valmis mihin uhrauksiin tahansa. Ihminen, joka kaikki koettelemukset kestettyään on itse muuttunut tun-

temattomaksi, jossa yhdistyvät aatteellinen vakaumuksellisuus ja suuri elintarmo, sivistys ja tiedot ja niiden käyttämisen taito. Hän on ihminen, joka tulisieluisena patrioottina on ollut ja tulee aina olemaan johdonmukainen internationalisti.»[3]

Reaalisen sosialismin ja sen kokemusten antama esimerkki on suuri voima ja tehokas välikappale kommunistien käsissä. Mutta sitä, samoin kuin jokaista välikappaletta, on käytettävä taitavasti, joustavasti ja tarkasti, jotta se vaikuttaisi mahdollisimman tehokkaasti. Sen käyttö edellyttää kussakin tapauksessa erilaista lähestymistapaa, kansallisten olojen ja kansallisten erikoisuuksien huomioon ottamista. Meidän aikanamme vallankumouksellinen taistelu sosialismin puolesta on käynnissä kaikissa maanosissa, ja sillä on kaikkialla omat erikoisuutensa. Siksi sosialismin kokemukset ja sen antama esimerkki vaikuttavat eri tavalla erilaisissa oloissa; tuon esimerkin eri puolilla on erilainen merkitys kullekin maalle. Tästä mm. puhuivat veljespuolueiden edustajat NKP:n 26. edustajakokouksessa pitämissään tervehdyspuheissa.

Kapitalistimaiden työväestön taistelun kannalta on tärkein merkitys sosialististen maiden sosiaalis-taloudellisilla saavutuksilla, niiden ongelmien ratkaisulla, joita imperialistisessa maailmassa ei ole tähän mennessä pystytty ratkaisemaan. Tässä esimerkiksi Belgian kommunistisen puolueen puheenjohtajan Louis Van Geytin mielipide: »Meidän valtuuskuntaamme on tehnyt erittäin syvän vaikutuksen se seikka, että edustajakokouksessanne on omistettu vakavaa huomiota toimenpiteille, joiden tarkoituksena on sovittaa parhaalla mahdollisella tavalla yhteen talouden jatkuva kehitys, neuvostoyhteiskunnan kaikkien renkaiden toiminnan parantaminen ja huolenpito ihmisten konkreettisten tarpeiden tyydyttämisestä.»[4] Venezuelan kommunistisen puolueen pääsihteeri Jesus Faria sanoi: »Miljoonat neuvostomaan työtätekevät parantavat joka

vuosi asunto-olojaan, heille myönnetään asunto ilmaiseksi. Tämä neuvostoihmisistä tavanomaiselta vaikuttava tosiasia tuntuu uskomattomalta Venezuelassa, jossa jokaisen ihmisen luonnollinen oikeus — saada katto päänsä päälle — jää sadoille tuhansille työtätekeville toteutumattomaksi haaveeksi. ...NKP:n ja neuvostohallituksen ottamalla suunnalla neuvostokansan elintason kohottamiseen on suuri kansainvälinen merkitys. Se herättää paremman tulevaisuuden toivoa kaikilla leveysasteilla asuvien miljoonien työttömien, sorrettujen ja riistettyjen sydämissä ja esimerkkinsä voimalla innoittaa kaikkia vallankumoustaistelijoita.»[5]
»Muistettakoon aina vielä yksi seikka: Neuvostoliitossa ei ole 50 vuoden aikana, toisin sanoen 1930-luvun alusta lähtien, ollut ainuttakaan työtöntä»[6], Saksan kommunistisen puolueen puheenjohtaja Herbert Mies sanoi.

Kehitysmaiden kansoille taas on erityinen merkitys niillä sosialistisen yhteiskunnan kokemuksen puolilla, jotka osoittavat sen pystyvän voittamaan nopeasti taloudellisen ja kulttuurillisen takapajuisuuden. Tästä puhuivat mm. idän maiden veljespuolueiden valtuutetut ja vallankumouksellis-demokraattisten valtioiden edustajat. Tunisian kommunistisen puolueen ensimmäinen sihteeri Mohammed Harmel sanoi, että Neuvostoliiton taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuurilliset saavutukset »todistavat sosialismin kiistatonta paremmuutta kapitalismiin verraten sekä sen kykyä voittaa menneisyydeltä peritty alhainen kehitystaso ja ratkaista historiallisesti lyhyessä ajassa takapajuisuudesta korkealle kehittyneeseen yhteiskuntaan siirtymisen vaikeat ongelmat. Teidän kokemuksenne on erittäin arvokas kaikille kehitysmaille.»[7] Afganistanin kansandemokraattisen puolueen Keskuskomitean pääsihteeri Babrak Karmal tähdensi: »Afganistanin kansandemokraattinen puolue laajaan sosiaaliseen perustaan nojautuen ottaa kansallis-demokraattisessa ja edistyksellisessä toiminnassaan tarkasti huomioon maan uskonnolliset ja muut erikoisuudet. Siksi se on valloittanut ja valloittaa yhä laajemmin puolelleen kansanjoukkojen luottamuksen. Tässä periaatteellisessa asennoitumisessa otamme esimerkkiä maailman edistyksellisten maiden ja ennen kaikkea Neuvostoliiton kokemuksesta.»[8]

Merkittävänä tekijänä, joka jatkuvasti syventää ja vie eteenpäin edistyksellistä vallankumousprosessia, on eri maiden kommunistisen liikkeiden vuorovaikutus. Tämän vuorovaikutuksen tärkeimpiä suuntia on reaalisen sosialismin kokemuksen tutkiminen ja sen esimerkin voiman tuloksellinen, yhteisten etujen mukainen hyväksikäyttö.

12
YHTEENVETO

Olemme tarkastelleet eri puolilta ja eri näkökulmista sosialistisen yhteiskunnan historiallista tehtävää. Erittelymme on pohjautunut sosialististen valtioiden konkreettiseen, reaaliseen, vuosikymmenien kuluessa tarkistettuun kokemukseen.

Kaiken edellä esitetyn perusteella muodostuu mielestämme selvä käsitys **sosialistisen yhteiskunnan historiallisesta tehtävästä,** joka on osa koko työväenluokan historiallisesta tehtävästä. Voidaan erottaa tämän historiallisen tehtävän **kolme tärkeintä näkökohtaa:**

1. **Sosialismin ja kommunismin rakentaminen,** ts. työväenluokan historiallisen tehtävän rakentavan puolen toteuttaminen aina sen lopullisen päämäärän tavoittamiseen asti. Kyse on sellaisen yhteiskunnan rakentamisesta, joka yhä useammassa suhteessa ja lopulta kaikinpuolisesti menee edelle kapitalismista ja joka vetää yhä voimakkaammin puoleensa kaikkien maiden työtätekeviä. Ja mikä tärkeintä, vuodesta 1917 alkaen tämän yhteiskunnan perustarkoituksena on ollut **ihmisen palvelemi-nen.** Lokakuun vallankumouksesta lähtien sosialismin, sen aineellisen ja henkisen kulttuurin tarkoituksena on ollut tehdä kaikki tarvittava »yhteiskunnan *kaikkien* jäsenten *täydellisen* hyvinvoinnin ja vapaan, *kaikinpuolisen* kehityksen turvaamista varten»[1].

2. Toiminta, joka on suunnattu **välttämättömien ulkoisten olosuhteiden turvaamiseen sosialistiselle ja kommunistiselle rakennustyölle** kaikissa maissa, joissa se on jo meneillään, sekä **yhteiskunnallisen edistyksen puolesta käytävälle taistelulle maapallon kaikilla alueilla.**

Kyse on ennen kaikkea rauhan puolustamisesta ja säilyttämisestä, mikä on vallankumouksellisten voimien eteenpäinmenon perusedellytys. Kyse on myös kansojen rauhantahtoisen yhteistyön kehittämisestä ja myötävaikuttamisesta yleismaailmallisten ongelmien ratkaisuun, josta monessa suhteessa riippuu ihmiskunnan tulevaisuus.

Lenin kirjoitti, että proletaarisen vallankumouksen voitto »vapauttaa ihmiskunnan pääoman ikeestä sekä kapitalismin vallitessa väistämättömien uusien imperialististen sotien alituisesta vaarasta»[2]. Sosialistisen maailmanjärjestelmän kasvu ja lujittuminen ovat mahdollistaneet yleisen rauhan säilyttämisen lähes neljän vuosikymmenen aikana toisen maailmansodan jälkeen. Toisin sanoen huolimattá siitä, että on olemassa kapitalismi, jonka aggressiivisuus ei ole vähentynyt, vaan huomattavasti lisääntynyt, sosialismi on pystynyt asettamaan reaaliset esteet ihmiskunnan tulevaisuutta uhkaavan kapitalismin olemuksen esiintulolle. Näin Leninin ennustus toteutuu meidän nähtemme.

3. **Muiden maiden yhteiskunnallisen edistyksen voimien tukeminen,** ja ennen kaikkea aktiivinen vuorovaikutus työväenliikkeen muiden osastojen kanssa: niiden jotka jo rakentavat uutta yhteiskuntaa (tämä tehtävä on ensiarvoisen tärkeä paitsi sosialistisen maailmanjärjestelmän näkökannalta myös kansainvälisen työväenluokan ja jopa koko ihmiskunnan etujen turvaamisen kannalta) ja niiden jotka vielä taistelevat vallasta omassa maassaan.

Vuonna 1918 puolueen 7:nteen edustajakokoukseen valmistautuessaan Lenin muotoili neuvosto-

valtion perustehtävät erilaisilla toiminnan aloilla. »Kansainvälisen politiikan» jaksoon hän kirjoitti mm. seuraavaa: »Ensinnäkin edistyneiden maiden sosialistisen proletariaatin vallankumouksellisen liikkeen tukeminen... Ylipäänsä kaikkien maiden ja varsinkin siirtomaiden ja riippuvaisten maiden demokraattisen ja vallankumouksellisen liikkeen tukeminen.»[3] Kuten näemme, voittanut sosialismi toteuttaa tätä Leninin ohjetta.

Tällaisia ovat sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän kolme tärkeintä puolta eli yhdysosaa.

Edellä sanottu pätee kaikkien sosialististen maiden ja **yleensä sosialistisen yhteiskuntamuodostuman** suhteen. Jokainen sosialistisen vallankumouksen toteuttaneista maista on tietysti tuonut omalaatuisuutta, omia erikoisuuksiaan sosialistisen yhteiskunnan kehittämiseen. Tässä työssä on tietysti ollut paitsi onnistuneita löytöjä ja joidenkin tehtävien mielenkiintoisia ratkaisuja myös epäonnistumisia, vikapistoja ja virheitä. Ne molemmat ovat huolellisen tutkimisen arvoisia. NKP 26. edustajakokouksessaan kehotti kommunisteja tutkimaan huolellisemmin veljesmaiden ja -puolueiden kokemusta.

Vaikka sosialistisen yhteiskuntamuodostuman perusolemus ilmenee hyvin **omalaatuisissa muodoissa**, sen olemassaolon ja kehityksen **tärkein tulos** on yksimerkityksinen: **sosialismi on tuonut ihmiskunnan kehitykseen arvaamattoman kalliin panoksen luomalla yhteiskunnan, joka palvelee ihmistä, yksilöä ja siksi on rajattoman uskollinen humanismin ja rauhan ihanteille.**

Tätä seikkaa korostivat tyytyväisinä NKP:n 26. edustajakokouksen kutsuvieraat. Tšekkoslovakian kommunistisen puolueen Keskuskomitean pääsihteeri, Tšekkoslovakian Sosialistisen Tasavallan presidentti Gustav Husak sanoi: »Edustajakokouksessa käsittelemänne neuvostoyhteiskunnan edistyksen

suurenmoiset näköalat viitoittavat tietä tulevaisuuteen muillekin kuin neuvostokansalle. Ne ovat uutena varmuuden ja innoituksen lähteenä kaikille työtätekeville sekä vapautensa ja riippumattomuutensa puolesta taisteleville kansoille. Ne todistavat vielä kerran, että sosialismin ja kommunismin korkein päämäärä on työihmisen onnellinen rauhallinen elämä ja hänen tarpeidensa tyydyttäminen yhä täydellisemmin.»

Tässä USA:n kommunistisen puolueen pääsihteerin Gus Hallin esittämä mielipide. »Maailma saa nähdä nyt, miten silmäänpistävästi eroavat toisistaan NKP:n edustajakokous ja USA:n kongressi, jotka kuvastavat kahta vastakkaisiin suuntiin kehittyvää yhteiskuntataloudellista järjestelmää.

Teidän edustajakokouksessanne esillä olevat kysymykset tähtäävät ihmisten elämän parantamiseen rauhan ja liennytyksen oloissa.

USA:n kongressissa tehtiin viime viikolla esitys sosiaalipalveluun, koulutukseen, asuntorakennustoimintaan, terveydenhoitoon sekä vanhusten ja työttömien avustukseen myönnettävien varojen huomattavasta supistamisesta ja samalla monopoliyhtymien ja Pentagonin tarpeisiin myönnettävien määrärahojen lisäämisestä.

Löytääkseen ulospääsyn yleisestä kriisistä, joka nyt on entisestään syventynyt, USA:n valtiomonopolistinen kapitalismi aloittaa uuden hyökkäyksen työväenluokkaa ja koko Amerikan kansaa vastaan.»[5]

Argentiinan kommunistisen puolueen pääsihteeri Athos Fava sanoi, että NKP:n 26. edustajakokouksen asiakirjoissa ratkaistavaksi asetetut tehtävät »todistavat sosialistisen järjestelmän paremmuutta kaikilla aloilla, ne innoittavat ja ihastuttavat meitä»[6].

Sosialistisen yhteiskunnan historiallista tehtävää tarkasteltaessa voitaisiin tietysti koskettaa monia

muitakin ongelmia, joihin tässä kirjassa ei ole kajottu tai joita on kosketeltu vain sivumennen, vaikka ne ovatkin hyvin tärkeitä. Tässä yksi näistä ongelmista: millaisia ovat **sosialismin historiallisen tehtävän täyttämisen ehdot?** Aihe kaipaa eittämättä perusteellista tutkimista. Tämän kirjan lopussa täytyy vaikkapa mainita, että kyseiset ehdot ovat olemassa eikä sosialismi olisi ilman niitä pystynyt täyttämään tehtäväänsä, joten nuo ehdot ovat lainomaisia. Mainitut ehdot kuvastavatkin muuten sosialistisen yhteiskunnan kehityksen peruslakeja.

Kyse on ensinnäkin siitä, että yhteiskuntaa johtaa varmalla kädellään sen sosiaalinen kärkijoukko, työväenluokka. Tämä ehto on tosin tuhansia ja kymmeniä tuhansia kertoja yritetty asettaa epäilyksen alaiseksi, kumota ja saattaa huonoon valoon. Näin loppusanoissa emme antaudu teoreettiseen väittelyyn, sillä tästä aiheesta on puhuttava erikseen. Tähdennämme vain, että on täysin luonnollista ja lainomaista, jos proletariaatti johtaa sosialismin historiallisen tehtävän täyttämistä, mikä merkitsee työväenluokan historiallisen roolin toteuttamista korkeammalla kehitystasolla. Sosialismin olemassaolon vuosikymmeninä käytäntö, itse elämä on osoittanut riittävän selvästi, että sosialismin asiaa vahingoitetaan pahasti siellä, missä työväenluokka ei esitä asian vaatimalla tavalla rooliaan, missä se ei ole riittävän aktiivinen ja varsinkin siellä, missä se väistyy johtoasemistaan.

Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän täyttämisen toisena ehtona on se, että on olemassa marxilais-leniniläinen vallankumouksellinen puolue, joka määrää yhteiskuntakehityksen päätiellä. Sosialismin viholliset ja väliin sen epäjohdonmukaiset kannattajatkin asettavat tämän ehdon epäilyksenalaiseksi. Kysymys kommunistisen, marxilais-leniniläisen puolueen roolista nyky-yhteis-

kunnassa on yleensä keskeisimpiä kysymyksiä tämän päivän ideologisessa taistelussa maailmannäyttämöllä. Tämä on luonnollinen asia, sillä kysymys puolueen roolista eli tieteellisellä teorialla aseistetun kärkijoukon roolista sosialismin ja kommunismin rakentamisessa on kysymys proletariaatin ja kaikkien imperialisminvastaisten voimien luokkataistelun johdonmukaisuudesta, tehokkuudesta ja menestyksestä.

1900-luvun vallankumousliikkeen historia tosiaankin todistaa, että sosialistiset vallankumoukset ovat voittaneet vain niissä tapauksissa, joissa proletariaatin taistelua ovat johtaneet kommunistit, ja että sosialismia, todella uutta, ihmisen ja ihmiskunnan etujen mukaista yhteiskuntaa on rakennettu menestyksellisesti vain niissä tapauksissa, joissa sen rakentamista ovat johtaneet kommunistit.

Elämä on tietysti joka vaiheessa asettanut uusia ja yhä suurempia vaatimuksia työväenluokalle ja varsinkin kommunisteille, jotka ovat ryhtyneet rakentamaan uutta, sosialistista yhteiskuntaa. Tästä oli puhe NKP:n 26. edustajakokouksessa ja entisen kaikkea Keskuskomitean toimintaselostuksessa: »Yhteiskuntamme kehityksen, sen sosiaalis-poliittisen ja kulttuurillisen olemuksen muuttumisen myötä on kasvanut, lujittunut ja miehistynyt myös kommunistien puolue.»[7] Tässä tarkoitettiin myös puolueen jäsenmäärän ja sosiaalisen koostumuksen muutoksia. Tärkeintä on kuitenkin puolueen johtotyön, sen muotojen ja menetelmien jatkuva täydellistyminen, uusien kokemusten omaksuminen ja tunnetuksitekeminen, johtavan työntekijäkunnan laadullisen koostumuksen parantaminen ja sijoittelu, sekä puolueen sisäisen elämän muotojen ja rytmin ja lähinnä sisällön saattaminen ajan vaatimusten tasolle.

NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus edustajakokoukselle oli mainio esimerkki tervejärkisestä,

vaativasta, kriittisestä ja rakentavasta asennoitumisesta puoluetyön jatkuvan parantamisen ja uudistamisen ongelmaan. Olipa puhe mistä hyvänsä, joko hyväksyttyjen päätösten täyttämisen tarkastuksesta tai puolueen ideologisesta työstä, toimintaselostuksessa analysoitiin huolellisesti uudet olosuhteet ja uudet vaatimukset ja asetettiin uusia tehtäviä. **Uuden tajuaminen** on vaatimus, jonka itse elämä esittää jokaiselle kommunistille. Kommunistin on myös **suhtauduttava luovasti** kaikkeen, minkä kanssa hän joutuu tekemisiin ja mitä hän joutuu tekemään.

Edustajakokouksessa pitämässään loppupuheessa Leonid Brežnev sanoi, että kun periaatteelliset ja samalla konkreettiset suuntaviivat ja suunnitelmat on vahvistettu, niin kaikki ponnistukset on keskitettävä niiden täyttämiseen. »Mitä siihen tarvitaan? Ennen kaikkea suurta vastuuntunnetta ja tiukkaa, todella kommunistista, tietoista kuria. Yhtä tarpeellista on tietenkin ajatuksen lennokkuus, herkeämätön uuden etsintä ja tuon uuden tukeminen. Jatkuvasti tarvitaan aloitteellisuutta kaikkialla ja kaikessa.»[8]

Tällaisia vaatimuksia esitetään neuvostokommunisteille 1980-luvulla. Samanlaisia vaatimuksia elämä esittää itse asiassa jokaisen maan kommunisteille heidän ratkaistavanaan olevien ongelmien moninaisuuden ja erikoisluonteen mukaisesti. Vaikka nuo ongelmat eivät muistutakaan neuvostoihmisten ratkaistavana olevia ongelmia, ne kuuluvat erottamattomasti samaan historialliseen aikakauteen, jolle on ominaista poikkeuksellinen dynaamisuus, tilanteiden nopea vaihtuminen ja olosuhteiden odottamattomat käänteet. Tällä taustalla syventyy jatkuvasti vallankumouksellisten prosessien sisällys.

Ja vihdoin se ehto, jonka välttämättömyyttä on tuskin syytä todistella ainakaan neuvostoihmisille: kommunistinen puolue voi täyttää tehtävänsä vain

siinä tapauksessa, että se on uskollinen marxismi-leninismin ihanteille, Marxin, Engelsin ja Leninin luoman tieteellisen sosialismin periaatteille ja menetelmille.

Olemme selvillä siitä, että tästäkin aiheesta on viime vuosina väitelty paljon jopa kommunistienkin keskuudessa. Ketään ei tietenkään voida pakottaa olemaan uskollinen jollekin maailmankatsomukselle. Maailmankatsomus on vapaan valinnan, vakaumuksen asia. Luulisi kuitenkin, että kun henkilö on valinnut sosialismin puolesta käytävän taistelun tien, niin ainoastaan marxismi-leninismi voi olla hänen luotettavana, varmana tukenaan. Tästä neuvostokommunistit ainakin ovat vakuuttuneita. Ja tämä heidän vakaumuksensa tukeutuu tosiasioiden graniittiperustaan.

Sosialistinen rakennustyö on kaikista vaikeuksista ja vastuksista huolimatta ollut menestyksellistä vain siellä, missä hallitsevat kommunistiset puolueet ovat pysyneet uskollisina luovalle marxismi-leninismille. Kaikissa muissa tapauksissa, aina kun on loitottu Leninin opista, olemme saaneet nähdä epäonnistumisia ja poikkeamisia todellisen sosialismin periaatteista.

Nykyään Neuvostoliitossa on noudatettu kaikkia näitä sosialismin historiallisen tehtävän täyttämisen ehtoja. Tästä ovatkin tuloksena neuvostoyhteiskunnan, neuvostokansan menestykset.

NKP:n Keskuskomitean Politbyroon jäsenehdokas, Uzbekistanin kommunistisen puolueen Keskuskomitean ensimmäinen sihteeri Rašidov sanoi puolueen 26. edustajakokouksessa: »Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton hymnissä on erinomaiset säkeet: 'Leninin puolue, yhteinen tahtomme, kommunismiin meidät johtava on.'

Miten täsmälliset, selvät ja oikeat sanat! Ne luovat oikean käsityksen puolueemme mahtavasta ja valoisasta järjestä, sen ikuisesta ja erottamattomasta yhteydestä kansaan. Niissä on syvällinen merkitys

ja suuri totuus. Niissä on rakkautemme ja ylpeytemme, omatuntomme ja toivomme. Niissä on neuvostokansan rajaton kunnioitus maineikasta kommunistien puoluetta kohtaan.»[9]

Lisättäköön vielä, että **kaikista saavutuksistaan sosialismi saa kiittää työihmisiä, työläisiä, talonpoikia ja sivistyneistöä.** Eteenpäinmenon mahtavana lähteenä on tietoinen, luova, tunnollinen työ, joka ylentää ihmistä, antaa hänelle voimia ja moraalista tukea ja ansaitun aineellisen korvauksen. Nimenomaan sosialistisen yhteiskunnan kansalaisten työ antaa tuolle yhteiskunnalle mahdollisuuden täyttää menestyksellisesti historiallisen tehtävänsä. Siksi on ymmärrettävää, miten suuri vastuu lankeaa sosialististen maiden työtätekevien, heidän julkisten järjestöjensä ja kommunististen puolueidensa kannettavaksi.

Sosialismin synty, sen kehittyminen yhteiskuntajärjestelmäksi ja muuttuminen maailmanjärjestelmäksi, joka vaikuttaa tuntuvasti koko kansainväliseen kehitykseen — tällainen on sisällöltään ihmiskunnan historian ratkaiseva aikajakso 1900-luvulla. Käytäntö on vahvistanut oikeaksi Leninin tekemän johtopäätöksen: »Kapitalismin ja sen jälkien hävittäminen, kommunistisen järjestyksen periaatteiden voimaansaattaminen on maailmanhistoriassa uuden aikakauden sisältönä.»[10]

Uusi historiallinen aikakausi on pituudeltaan lähes seitsemänkymmentä vuotta. Silti se on tuonut ihmiskunnalle todella jättimäisiä muutoksia kaikilla elämänaloilla. NKP:n 26. edustajakokouksen aikana tehtiin yhteenvetoja kaikista näistä moninaisista ja ainutlaatuisista muutoksista. Itse edustajakokouksen työ sekä kutsuvieraiden ja neuvostokommunistien tapaamiset panivat ihmiset arvioimaan uudelleen nykyaikaisen vallankumousprosessin verrattoman laajuuden ja syvyyden. Edustajakokouksen aineistot, sen työ ja sen saama vastakaiku kautta maailman vahvistivat täysin paikkansapitäväksi seuraavan tärkeän johtopäätöksen: kun kahdeskymmenes vuosisata on pannut alulle sosialistiset uudistukset, niin kahdeskymmenesensimmäinen vuosisata tulee olemaan rauhan, työn ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ihanteiden voiton vuosisata.

VIITTEITÄ JA SELITYKSIÄ

1. lukuun

1 *L. I. Brežnev.* Suuri Lokakuu ja ihmiskunnan edistys. Karjala-kustantamo, Petroskoi 1977, s. 24. (Suomennosta korjattu.)

2 Kommunististen ja työväenpuolueiden kansainvälinen neuvottelukokous. Moskova 1969. Julkaisija SKP, r.p., s. 21.

3 *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus Neuvostoliiton kommunistisen puolueen 26. edustajakokoukselle ja puolueen lähimmät tehtävät sisä- ja ulkopolitiikan alalla. Karjala-kustantamo, Petroskoi 1981, s. 83.

4 Kommunisti, 1976, n:o 7—8, s. 591.

2. lukuun

1 *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), kustannusliike Edistys, Moskova 1976—1977, 5. osa, s. 9.

2 *Karl Marx, Friedrich Engels.* Valitut teokset (6 osaa), kustannusliike Edistys, Moskova 1978—1979, 6. osa, s. 393.

3 *L. I. Brežnev.* Suuri Lokakuu ja ihmiskunnan edistys, s. 5. (Suomennosta korjattu.)

4 *Karl Marx, Friedrich Engels.* Valitut teokset (6 osaa), 2. osa, s. 98.

5 *Л. И. Брежнев.* Ленинским курсом. Moskova 1973, 2. osa, s. 134.

6 *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 8. osa, s. 446—447.

7 Mt., 9. osa, s. 23.

8 Ks. mts. 375.

9 Ks. *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 10. osa, s. 96—97.

10 Kommunisti, 1977, n:o 12, liite, s. 933.

[11] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 53.

[12] Mts. 7. (Suomennosta korjattu.)

[13] Mts. 9. (Suomennosta korjattu.)

3. lukuun

[1] Business week, 28. tammikuuta 1980.

[2] Suom. Taisto Summanen.

[3] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 9. (Suomennosta korjattu.)

[4] *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 5. osa, s. 64.

[5] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 17—18. (Suomennosta korjattu.)

[6] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 317—318.

4. lukuun

[1] *Karl Marx, Friedrich Engels.* Valitut teokset (6 osaa), 1. osa, s. 219.

[2] Mt., 2. osa, s. 371.

[3] Mt., 6. osa, s. 400—401.

[4] *V. I. Lenin.* Imperialismista ja imperialisteista, kustannusliike Progress, Moskova 1980, s. 23.

[5] *Karl Marx, Friedrich Engels.* Valitut teokset (6 osaa), 3. osa, s. 275.

[6] Mt., 1. osa, s. 441.

[7] *К. Маркс, Ф. Энгельс.* Соч., 46. osa, 2. nidos, s. 156.

[8] Mikäli tuotannon edut vaativat sitä, pääomapiirit suostuvat tietysti joukkojen elinolojen parantamiseen. Mutta tämä ei koskaan tapahdu työtätekevien reaalitarpeiden edellyttämässä laajuudessa; sitä paitsi kun kapitalistit parantavat jotain yhtäällä (yhdellä alalla tai elämän alueella), he huonontavat samalla jotain toisaalla (toisella alalla jne.). Väittivätpä kapitalismin puolustajat mitä tahansa, kapitalistisen järjestelmän vallitsevana pyrkimyksenä on työtätekevien elinehtojen huonontamispyrkimys. Ainoat tekijät, jotka ovat estäneet täydellistä ilmentymistä, ovat tuotannon tarpeet, työtätekevien taistelu ja — 65 viime vuoden aikana — sosialismin esimerkki.

[9] *М. Горький.* Собр. соч. В 30-ти томах. Moskova 1953, 27. osa, s. 464.

[10] Ks. Horizont, 1977, n:o 37, s. 11—22.

[11] Ks. Народное хозяйство СССР в 1979 г. Статистический ежегодник. Moskova 1980, s. 52.

[12] Väärinkäsitysten välttämiseksi on huomautettava, että länsimaisessa marxilaisessa kirjallisuudessa käsitettä »yksityisomistus», jolla on täysin selvä ja yksiselitteinen merkitys, tulkitaan toisinaan liian väljästi. Niinpä eräissä asiakirjoissa puhutaan mahdollisuudesta säilyttää sosialismissa »yksityisomaisuus, jos tämä on työn ja kasaamisen tulosta». Tässä tapauksessa kyse on ilmeisesti henkilökohtaisesta omaisuudesta eikä yksityisomaisuudesta (joka hankitaan riistämällä toisen työtä). Sosialismi ei todellakaan edellytä henkilökohtaisen omistuksen lakkauttamista. Niinpä SNTL:n Perustuslain 13. pykälässä sanotaan tässä yhteydessä seuraavaa: »SNTL:n kansalaisten henkilökohtaisen omistuksen perustana ovat työtulot. Henkilökohtaisessa omistuksessa voivat olla kotitaloustarvikkeet, henkilökohtaiset kulutus- ja mukavuusesineet, kotona harjoitettavan aputalouden tarvikkeet, asuintalo ja työllä ansaitut säästöt. Kansalaisten henkilökohtainen omaisuus ja sen perimisoikeus ovat valtion suojelemia...

Kansalaisten henkilökohtaisessa omistuksessa tai käytössä oleva omaisuus ei saa olla työttä ansaittujen tulojen lähteenä eikä sitä saa käyttää vahingoksi yhteiskunnan eduille.» (SNTL:n Perustuslaki. Progress, Moskova 1981, s. 9. Suomennosta korjattu.)

[13] *Karl Marx, Friedrich Engels.* Valitut teokset (6 osaa), 2. osa, s. 61.

[14] Ks. СССР в цифрах в 1980 году. Moskova 1981, s. 16; Народное хозяйство СССР в 1979 г., s. 8—9.

[15] Ks. *V. I. Lenin.* Teokset, 26. osa, s. 409—411.

[16] КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. 2. osa, s. 253.

[17] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 184.

[18] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 54. (Suomennosta korjattu.)

[19] Ks. Статистический ежегодник стран — членов Совета Экономической Взаимопомощи. 1980. Moskova 1980, s. 13—14, 39—40. Väestön sosiaalista rakennetta koskevat tiedot perustuvat viime väestönlaskentojen tuloksiin (v. 1971—1979).

[20] Материалы XXVI съезда КПСС. Moskova 1981, s. 105.
[21] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 75. (Suomennosta korjattu.)

5. lukuun

[1] Ks. Мы и планета. Moskova 1979, s. 109.
[2] Ks. *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 33 (taulukko).
[3] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 122.
[4] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 38. (Suomennosta korjattu.)
[5] Ks. СССР в цифрах в 1980 году, s. 56.
[6] Ks. Мы и планета, s. 52.

6. lukuun

[1] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 195—196.
[2] SNTL:n taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen suuntaviivat vuosiksi 1981—1985 ja vuoteen 1990, Karjala-kustantamo, Petroskoi 1981, s. 8. (Suomennosta korjattu.)
[3] SNTL:n Perustuslaki. Progress, Moskova 1981, s. 7. (Suomennosta korjattu.)
[4] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 68—69. (Suomennosta korjattu.)
[5] SNTL:n taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen suuntaviivat, s. 8.
[6] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 274.
[7] Mts. 368.
[8] *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 9. osa, s. 38.
[9] Mts. 38.
[10] Mts. 31.
[11] Ks. Статистический ежегодник стран — членов Совета Экономической Взаимопомощи. 1980, s. 124.
[12] *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 9. osa, s. 31.

[13] SNTL:n taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen suuntaviivat, s. 14. (Suomennosta korjattu.)
[14] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 134.
[15] Ks. Содружество стран — членов СЭВ. Словарь-справочник. Moskova 1980, s. 131.
[16] Ks. СССР в цифрах в 1980 году. s. 60.
[17] Приветствия XXVI съезду КПСС. Moskova 1971, s. 264.

7. lukuun

[1] *Karl Marx, Friedrich Engels.* Valitut teokset (6 osaa), 1. osa, s. 247, 248.
[2] SNTL:n taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen suuntaviivat, s. 7. (Suomennosta korjattu.)
[3] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, т. 1, с. 196.
[4] U. S. News and World Report, 18. toukokuuta 1981.
[5] Ks. Известия, 14. tammikuuta 1981.
[6] *George V., Lawson R.* (eds.) Poverty and inequality in common warket countries. Lontoo 1980, s. 238—239.
[7] Ks. Содружество стран — членов СЭВ, s. 43—44.
[8] Ks. Мы и планета, s. 168.
[9] Ks. *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 33 (taulukko.)
[10] Ks. Материалы XXVI съезда КПСС, s. 104.
[11] Ks. Мы и планета, s. 171.
[12] Ks. Народное хозяйство СССР в 1979 г., s. 409.
[13] Ks. Мир социализма в цифрах и фактах. 1979. Moskova 1980, s. 78, 81.
[14] Ks. Народное хозяйство СССР в 1979 г., s. 32.
[15] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет. Moskova 1981, 2. osa, s. 131—132.
[16] Ks. Содружество стран — членов СЭВ, s. 10.
[17] Ks. Народное хозяйство СССР в 1979 г., s. 406.
[18] Ks. Мир социализма в цифрах и фактах. 1979, s. 70.
[19] Ks. Мы и планета, s. 170.
[20] Ks. Народное хозяйство СССР в 1979 г., s. 219—220.
[21] Ks. *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 35.

[22] Ks. Народное хозяйство СССР в 1979 г., s. 432.

[23] *М. Суслов.* Марксизм-ленинизм и современная эпоха. Moskova 1980, s. 179.

[24] *V. I. Lenin.* Teokset, 29. osa, s. 84.

[25] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 65. (Suomennosta korjattu.)

[26] *Л. Лонго.* Избранные статьи и речи (1946—1975 гг.). Moskova 1975, s. 551.

8. lukuun

[1] *Я. Кадар.* Избранные статьи и речи (февраль 1976 — июнь 1979). Moskova 1980, s. 163.

[2] *Р. Косолапов.* Социализм. К вопросам теории. Moskova 1979, s. 101.

[3] *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 8. osa, s. 346.

[4] *Л. И. Брежнев.* Ленинским курсом, 8. osa, s. 610.

[5] Ks. Народное хозяйство СССР в 1979 г., s. 60, 61.

[6] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 309.

[7] *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 7. osa, s. 388.

[8] Kommunisti, 12/1977, s. 935, liite.

[9] *К. Черненко.* Вопросы работы партийного и государственного аппарата. Moskova 1980, s. 299, 303.

[10] *Л. И. Брежнев.* Ленинским курсом, 6. osa, s. 336.

[11] *Ю. Андропов.* Избранные речи и статьи. Moskova 1979, s. 269.

[12] Sama.

[13] *L. I. Brežnev.* Suuri Lokakuu ja ihmiskunnan edistys, s. 7.

[14] *Р. Роллан.* Собрание сочинений. В 14-ти томах. Moskova 1968, s. 450.

9. lukuun

[1] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 6.

[2] Mts. 7.

[3] Kommunisti, 3/1979, s. 221, liite.

[4] Конституция зарубежных социалистических государств Европы. Moskova 1973, s. 98

[5] Mts. 168.

[6] Германская Демократическая Республика. Конституция и законодательные акты. Moskova 1979, s. 27.

[7] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 24. (Suomennosta korjattu.)

[8] Mts. 31.

[9] *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 7. osa, s. 492.

[10] Mt., 6. osa, s. 441—442.

[11] *L. I. Brežnev.* Oikeudenmukaisen, demokraattisen rauhan puolesta, kansojen turvallisuuden ja kansainvälisen yhteistyön puolesta. Karjala-kustantamo, Petroskoi 1973, s. 33.

[12] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus ja puolueen lähimmät tehtävät sisä- ja ulkopolitiikan alalla. Karjala-kustantamo, Petroskoi 1976, s. 41.

[13] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 31.

[14] Mts. 27.

[15] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 129.

[16] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 4.

10. lukuun

[1] Pravda, 17. maaliskuuta 1979.

[2] Cahiers du communisme, 6—7/1979, s. 46.

[3] Ks. Pravda, 21. tammikuuta 1980.

[4] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 21.

[5] Mts. 26—27.

[6] Mts. s. 14.

[7] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 3. osa, s. 217—218.

[8] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 15.

[9] *В. И. Ленин.* Полн. собр. соч., 42. osa, s. 70.

[10] *W. Schlamm.* Die Grenzen des Wunders. Zürich 1959, s. 185.

11. lukuun

[1] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus puolueen 26. edustajakokoukselle, s. 17.
[2] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 326.
[3] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus ja puolueen lähimmät tehtävät sisä- ja ulkopolitiikan alalla, s. 104—105.
[4] Приветствия XXVI съезду КПСС, s. 71.
[5] Mts. 83—84.
[6] Mts. 99.
[7] Mts. 243.
[8] Mts. 306.

12. lukuun

[1] *V. I. Lenin.* Teokset, 6. osa, s. 38.
[2] *V. I. Lenin.* Valitut teokset (10 osaa), 8. osa, s. 337.
[3] *V. I. Lenin.* Teokset, 27. osa, s. 141.
[4] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 199.
[5] Mts. 295.
[6] Mt., 2. osa, s. 234.
[7] *L. I. Brežnev.* NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus 26. edustajakokoukselle, s. 70. (Suomennosta korjattu.)
[8] Материалы XXVI съезда КПСС, s. 218.
[9] XXVI съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет, 1. osa, s. 146.
[10] *V. I. Lenin.* Teokset, 31. osa, s. 380.

SISÄLLYS

Ulkomaiselle lukijalle 3

1
Sosialismin käänne utopiasta todellisuuteen 6

2
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän olemus 14

3
Kritiikistä ja sosialismin »kritiikistä» 28

4
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän toteutus: työn vapautus 40

5
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän toteutus: varmuus huomispäivästä 56

6
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän toteutus: tarkoitukset ja keinot 65

7
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän toteutus: tavoitteena yksilön kaikinpuolinen kehitys 79

8
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän toteutus: demokratia kansanvaltana 106

9
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän kansainväliset näkökohdat: maailmanrauhan puolustaminen 123

10
Sosialistisen yhteiskunnan historiallisen tehtävän kansainväliset näkökohdat: vallankumouksellisten voimien tukeminen 138

11
Sosialismin antaman esimerkin voima 157

12
Yhteenveto 170

Viitteitä ja selityksiä 181

Lukijalle

Kustannusliike Progress pyytää lukijoita esittämään mielipiteensä tästä kirjasta, suomennoksen laadusta ja kirjan asusta. Kustannusliike on kiitollinen myös muista ehdotuksista ja toivomuksista.

Osoitteemme:

Zubovski bulvar 17,
Moskova, Neuvostoliitto

ИБ № 12954

Редактор русского текста Э. Орлова. Контрольный редактор Н. Ругоева. Редактор Э. Фролова. Художник В. Соловьёв. Художественный редактор Е. Морозова. Технический редактор М. Фотеева. Корректоры Б. Лайдинен, В. Паасо.

Сдано в набор 25.02.83 г. Подписано в печать 29.04.83 г. Формат 75×90¹/₃₂. Бумага типографская № 1. Гарнитура баскервиль. Печать высокая. Условно-печ. л. 7,5. Усл.-кр. отт. 7,65. Уч.-изд. л. 8,45. Тираж 3089 экз. Заказ 0732. Цена 59 коп. Издат. № 37595.

Ордена Трудового Красного Знамени издательство «Прогресс» Государственного Комитета СССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Москва 119021, Зубовский бульвар, 17. Ордена Трудового Красного Знамени Московская типография № 7 «Искра революции» Союзполиграфпрома Государственного Комитета СССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Москва 103001, Трехпрудный пер., 9.